دافغانستان اسلامي امارت

د عدلي محکمو اداري او حقوقي
اجراآتو

اصولنامي

پښتو او فارسی

دطبع نیټه : (۱۴۳۵) هق کال . د شعبان میاشت

د تمیز عالي ریاست خپرونه

د امتیاز خاوند : .... د افغانستان اسلامي امارت

د کتاب نوم : .... د قضاء اصولنامې

د چاپ کال : **۱۴۳۵**هق **۱۳۹۳**هش

د چاپ شمېر : .... **۲۰۰۰** ټوکه

خپرونکی: .... د تمیز عالي ریاست

چاپ چارې: .... د فرهنګي کمیسیون د تالیف او ترجمې څانګه

دخپرونو لړ: **۱۴**

د عدلي محكمو اداري اصولنامې فهرست

شماره	عنوان	مخ
	سریزه	
۱	عمومي مواد	۸
۲	لومړی باب د دعوی په مبادیوو کې	۲۱
۳	لومړی فصل استدعا	۲۱
۴	دویم فصل د محکمې جریانات او انضباط ساتنه	۳۰
۵	دریم فصل د خصمینو حضور او د دعوی کیفیت	۳۳
۶	دمحکمې اداره : دفتري تشکیلات	۴۸
۷	څلورم فصل : د لومړنیو محکمو مراجعات........................	۵۱
۸	پنځم فصل : د حکم اسباب	۵۴
۹	حلف او له هغه څخه نکول :	۷۱
۱۰	مرافعه : شپږم فصل اعتراضات...	۷۳
۱۱	د تمیز مبحث : عمومـي مواد	۸۷
۱۲	دحکم له ماتولو وروسته د تمیز وظیفه............................	۹۸

پای

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

اَلْحَمْدُ لِلّهِ الَّذِي أَكْمَلَ بِنَبِيِّهِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دِينَهُ الْقَوِيمَ ، وَأَسَّسَ شَرْعَهُ الْمُطَهَّرَ عَلَى أَحْسَنِ الطَّرَائِقِ وَأَحْكَمِ الْقَوَاعِدِ وَشَيَّدَهُ بِالتَّقْوَى وَالْعَدْلِ وَجَلْبِ الْمَصَالِحِ وَدَرْءِ الْمَفَاسِدِ ، وَأَيَّدَهُ بِالْأَدِلَّةِ الْمُوَضِّحَةِ لِلْحَقِّ وَأَسْبَابِهِ الْمُرْشِدَةِ إِلَى إِيصَالِ الْحَقِّ لِأَرْبَابِهِ، وَحَمَاهُ بِالسِّيَاسَةِالْجَارِيَةِ عَلَى سَنَنِ الْحَقِّ وَصَوَابِهِ . وَاخْتَارَ لِنَشْرِهِ اَصْحَابَ رَسُوْلِهِ وَآلِهِ الطَّيِّبِيْنَ الطَّاهِرِينَ صَلَوَاتُ اللهِ عَلَيْهِمْ اَجْمَعِيْنَ وَاَصْحَابَ اَصْحَابِهِ هَلُمَّ جَرًّا اِلٰى يوْمِ الدِّيْنِ وَ كَانَ عِلْمُ الْقَضَاءِ مِنْ أَجَلِّ الْعُلُومِ قَدْرًا وَأَعَزَّهَا مَكَانًا وَأَشْرَفَهَا ذِكْرًا ؛ لِأَنَّهُ مَقَامٌ عَلِيٌّ وَمَنْصِبٌ نَبوِيٌّ وَكَانَ الِاعْتِنَاءُ بِتَقْرِيرِ أُصُولِهِ وَتَحْرِيرِ فُصُولِهِ مِنْ أَجَلِّ مَا صُرِفَتْ لَهُ الْعِنَايَةُ وَحُمِدَتْ عُقْبَاهُ فِي الْبِدَايَةِ وَالنِّهَايَةِ .ولذالک امر به نبينا وسائرالانبياء صلواة الله وسلامه عليه وعليهم اجمعين : وبعد

د لوي خداي جل جلاله ثنا او ستاينه ده چې د افغانستان اسلامي امارت اړوند ټولي چاري د سپېڅلي شريعت او حنفي فقهي له اصولو سره سم د پياوړو او درنو عالمانو په سر پرستۍ کي تنظيمېږي ، قضائي محاكم يوازيني هغه اركان دي چې دعدلي چارو دجريان داصلي محور په توګه د هيواد او خلكو د مسائلو اړوند د حق او باطل د جلاوالي ، په امن اوسوکالۍ د باور پيدا كولو او د ولس د حقوقو د خوندي كېدو د ضمانت سرچينه ده.

دعدلي محكمو د اداري اوحقوقي اجراآتو دواړه اصولنامې له پخوا څخه دافغانستان د ستري محكمې د مسلكي عالمانو په طويل المدة زيار باندي ترتيب اوتنظيم شوي وي چې له (۱۳۳۶) لمريز كال راهيسې دافغانستان دشرعي محكموقاضيان دهغوپه اجرآء اوتعميل مكلف وو.

دافغانستان د اسلامي امارت مشرتابه له نامساعده شرائطواوپېچلوحالاتو سره سره قصد وكړ چې دهيوادپه محكموكي دقضيو دقضاوت اودڅېړنوخرنګوالي اواړوندي چاري په اصولي اوشرعي طريقه سره لا ښې تنظيم شي،دهمدې لپاره يې ديادو شويو قضايي اصولنامو دكتنې په موخه د **۱۴۳۳**) قمري كال د (۱۰) مياشتي په دوهمه نېټه يو پرتمين علمي اوڅېړنيز سيمنار ترتيب كړ، په دې سيمناركې د تميز عالي مقام علمي كدرونو ، د ولاياتو دمرافعه محاكمو محترمو قاضيانو او همدا راز د هيواد په كچه يو شمېر برجسته علمي شخصيتونو چې دټولو شمېر (۶۰) تنو ته رسېده ګډون وكړ ، چې په نتيجه كې يې د اضطراري حالاتو دغوښتني له كبله په دواړو اصولنامو كې يو لړ اصلاحات رامنځ ته كړل .

د (۱۴۳۴) هق کال د ربیع الثانی دمیاشتي په (۲۵\ ۲۶\۲۷) نېټو د افغانستان د اسلامي امارت رهبري شوری ځینوغړو د تمیز د عالي مقام درنوعلماء کرامو او یو شمېر متخصصو علمي شخصیتونوپه ګډه مجلس کې دواړه اصولنامې د مسلسلو تودو بحثونوپه ترڅ کې وڅیړلې، همدارنګه د اسلامي امارت مرکزي دارالافتاء هم دغه اصولنامې تر نظر تېرې اوتائید کړې .

له هغه وروسته د اسلامي امارت د مشرتابه له خوا د تمیز عالي مقام د یو نامتوغړي تر سر پرستي لاندي د وتلو جیدو علماء کرامو متخصصواو مسلکي څېړو یوهیئت وټاکل شو ، ترڅو د دواړو اصولنامو د مادو شرعي فقهي جزئیات او ماخذونه ولټوي، او له هري مادي سره یي په لمن لیک کې ونښلوي ،نوموړي هیئت د ورسپارل شوي درنې دندي د سرته رسولو لپاره د (۱۴۳۴) هجري قمري کال د رجب المرجب د میاشتي له درویشتمي څخه بیا د ذوالقعدة الحرام تر لومړۍ نېټې پوري دواړه اصولنامې دڅه باندي دریومیاشتو په موده کې ماده په ماده په ډېر دقت اوغور سره د حنفي فقهې په معتبرو او معتمدو کتابونو باندي عرض کړې ؛ د الله تعالی جل جلاله په نصرت نوموړی هیئت دیادو مادو د مطلق اکثریت د صریح مراجعواوماخذونوپه را ایستلو بر لاسی شو ، د زیاترو مادو حوالې یي په ګڼ شمېرفقهي کتابونوکې ومونډلې خو داختصار له امله یې په یوه یادوه کتابونو بسنه وکړه .

دقضائي چارواواداري مقرراتوپه تقیید ،تخصیص اواستثناآتوکې دمجلة الاحکام العدلیة (۱۸۰۰)(۱۸۰۱) مادې خورا ځلانده او اغیز منه ونډه لرله ، له همدې امله یي په مناسبو موضوعاتوکې کله یوازي اوکله دنورو جزئیاتو په ملتیا پرې اکتفا کړې ده ، دټولو مادو حوالې یي دمذهبي فقهي مستندوکتابونو څخه دهري صفحې په پای کې د هیواد د محترمو قاضیانو اونورو علماء کرامو د اسانتیا اواستفادې لپاره ځای پرځای کړلې، دعدلي محکمو اداري اصولنامه په دوولس عنوانونو، شپږو فصلونو (۲۷۸) مادو، (۳۰) تبصرو او دریو ضمیمو باندي مشتمله .او دعدلي حقوقي اجراآتو اصولنامه په دوولس عنوانونو (۲۶۰)مادو، (۴۲) تبصرو مشتمله ، ترتیب شوې.

تر یادو مراحلو وروسته یوځل بیا د لاښه غور د پاره ترسره شوی کار د اسلامي امارت د مرکزي دارالافتاء علماء کرامو، د تمیز دعالی مقام درنو غړو، او نورو مشهورو علماؤ ، استاذانو او شیوخوکرامو ته وړاندي شو . هغوی تڼدې آته میاشتي کره څېړنه وربادي وکړه ، وروسته بیا د هیواد دنومیالیو عالمانواو شیوخ کرامو یو ګډ مجلس د (۱۴۳۵) هجري قمري کال د رجب المرجب د میاشتي په (۲۶) نېټه را وغوښتل شو او د یوې اونۍ اوږدې

څېړني او تحقیق وروسته د ټولو مادو ماخذونه ددغه مجلس د رایو په
اتفاق تثبیت شول له هغه وروسته دواړي اصولنامې د افغانستان
اسلامي امارت محترم مقام ته د منظورۍ لپاره وړاندي شوې ،
ترڅو بیا چاپ او دخلکو د عامه استفادي وړ وګرځي ،
له الله تعالی څخه هیله لرو چې دغه اصولنامې
لکه چې تمه یې لرو د اسلامي شریعت
د نفاذ په لاره کې ګټوري وګرځوي
او د عدالت حقیقي اثار پرې
مرتب کړي
والسلام .

نېټه: ۱۴۳۵/۸/۵هق

بسم الله الرحمن الرحيم

د افغانستان اسلامي امارت

د عدلي محکمو د اداري او حقوقي اجراآتو د اصولنامو په باب

د مشرتابه فرمان

دافغانستان اسلامي امارت د لوړو اهدافو له جملې څخه مهم او اساسي هدف د اسلام دسپېڅلي دين د اساساتو ساتنه او داسلامي شريعت تنفيذ دی .

د اسلام تاريخ او دبشري ژوند تجربو دا حقيقت ډېرښه ثابت کړی چې سپېڅلی شريعت د يو داسي کامل تهذيب او تمدن بنياددی چې مثل يي د نړۍ په نورونظامونو اواديانوکې نشي موندل کېدای ، د محمدي غراء شريعت اصول د بشر د دنيوي او اخروي ښېګړو دساتني او سعادت د تضمين په بنياد ولاړدي ، په تطبيق کې يي د لوی خدای جل جلاله رضا او د بشر نجات نغښتی دی او له دغه لارې څخه سرغړونه د انسان په بدبختۍ تمامېږي.

څرنګه چې قضاء داسلام د سپېڅلي دين داحکامو دپيروي په حيث د اسلامي نظام يوه لويه ستن بلل کيږي، دافغانستان اسلامي امارت خپلواکه او بې پرې قضاء د انفرادي او اجتماعي حقوقو د تنظيم اوخونديتوب محوربولي، دقضائي عدالت تطبيق د اسلامي نظام ترټولو عالي رکن دی .

د قضايي چارو د تنظيم لپاره دعدلي محکمواداري اصولنامه په دوولس عنوانونو ، شپږو فصلونو (**۲۷۸**) مادو (**۳۰**) تبصرو او دريو ضميمو باندي مشتمله ده ، دغه راز د عدلي حقوقي اجراآتو اصولنامه چې په دوولس عنوانونو (**۲۶۰**)مادو او (**۴۲**) تبصرو مشتمله ده، د هيواد په دواړو رسمي ژبو پښتو اوفارسي ترتيب شوي دي د افغانستان اسلامي امارت د مشرتابه له خوا منظوري دي ، د هيواد ټول عدلي محاکم د توشيح له نېټې څخه د پورتنيو دواړو اصولنامو په اجراء او تعميل مکلف دي .

د افغانستان د اسلامي امارت مشرتابه د ټولو هغه علماءکرامو چې داسلام د سپېڅلي دين د نفاذ لپاره يي په دې کړکېچنوشرايطوکې محنتونه کړي اوهم يي کوي،خصوصاً هغه شيوخ کرام او جيدعلماء چې د مشرتابه د مقام له خوا د دغو اصولنامو د شرعي موازنې او تحقيق له پاره ټاکل شوي وه ، د دوئ د نه ستړي کېدونکو هڅو او هاند ته د قدر په نظر ګوري او د الله تعالی له دربار څخه ورته ډېر ډېر اجرونه غواړي ، والسلام .

دافغانستان اسلامی امارت د مشرتابه مقام

دافغانســتان اسلامي امارت

د عدلي محکمو

اداری

اصولنامه

پښتو او فارسی

دطبع نیټه : (۱۴۳۵) هق کال . د شعبان میاشت

د تمیز عالي ریاست خپرونه

بسم الله الرحمن الرحیم

د عدلي محكمو د اداري اصولنامې

عمومي مواد :

۱ـ ماده :

ټولـي دعوی په لومړي ځل په ابتدائيه محكمه كې فيصله كيږي . (۱)

۲ـ ماده :

په حقوقي دعووكې چې مدعا به تر شل زره افـغانـيو پـوري وي او پـه جـزائي معاملاتوكـې تـريوې مياشتـې حبس نه (چې د سپكوجرائمو له ډوله بلل كيږي) زيات نه وي د ابتدائـي محكمـې حكم قطعي دی اونوري دعوی ګاني په داسي حال كې چـې دواړه خواوي مرافعه ونه غواړي تر اجرآء لاندي نـيول كـيږي ، پرته د صغير له دعوی ، اعدام ، قصاص ، حدود او عمـري بـند څخه چې د دريـو واړو محكمو له طی كولو نه وروسته تطبيق كيږي . (۲)

۳ ـ ماده :

د ابتدائي محكمو احكام په دې صورت چې پخپله دهغې محكمې له خوا او يا =

بسم الله الرحمن الرحیم

اصولنامۀ اداری محاکم عدلی

مواد عمومی :

مادۀ ــ ۱ :

تمام دعاوی در مرتبۀ اول در محکمۀ ابتدائیه فیصله میشود . (۱)

مادۀ ـ ۲ :

در دعاوی حقوقی که مدعا بِه تا بیست هزار افغاني باشد و درمعاملاَت جزائی تا یک ماه حـبس (که از انواع جـرائم خفیفه شناخته میشود زیاده نباشد حکم محکمۀ ابتدائیه قطعی است.

وسایر دعاوی درحال عدم مرافعه طلبی طرفین در معرض اجراء گذارده مي شود باسـتثنای دعاوی صغـیر واعـدام وقصاص ، حدود ، وحبس دوام که بعد از طـی محاکم ثلاثه تطبیق میگردد . (۲)

مادۀ ـ ۳ :

احکام محاکم ابتدائیه در صورتیکه از طرف خودهمان محکمه یامماثل آن =

(۱) :هذا مَبْنِيٌّ عَلَى الْمَادَّتِي (۱۸۰۰ ـ ۱۸۰۱) مجلة الاحكام.

(۲) : الْمَادَّة (۱۸۰۱) مجلة الاحكام . و شرح الْمَادَّةُ (۱۸۳۹) دررالحكام ج (٤) صـ (۶۹۲.۶۹۱) .

= دهغې په شان (د اعادې په ډول) د لوړي محكمې له خوا دمرافعې په صورت فسخ يامات شوي نه وي مرعیُ الاجرآء دي (١)

۴ـ ماده :

دغيرقضائي مجلسونو فيصلې په حقوقي موضوعاتو كې د اعتبار وړنه دي . (٢) .

۵ـ ماده :

عدليي محكمې هغه دعوى چې دوى ته رسيږي د صلاحيت لرلو په شرط حل او فصل كوي . (٣)

۶ ـ ماده :

عدلي محكمې به دهغو دعووپه انفصال اقدام كوي چې په حقوقي اوجزائي موضوعاتو كې د دعوو دخاوندانو يا له مربوطو څانګو څخه دوى ته وړاندي او دهغو د حل او فصل تقاضاء ورڅخه شوي وي .(٤)

٧ ـ ماده :

كه محكمې ته دعوى زياتې راشي نو دمحكمې دقاضي له خوا ترتيب كيږي هر يوه مدعي او مدعي عليه ته ددعوو د رارسيدو په ترتيب ټكټ وركول كيږي چې په هغه ټاكلې نېټه د خپلو دعوو =

= (بطور اعاده) از طرف محكمهٔ بالاتر بصورت مرافعه فسخ ويا نقض نشده باشد مرعی الاجراء ست . (١)

مادهٔ ـ ۴ :

فيصله های مجالس غير قضائی در موضوعات حقوقی قابل اعتبار نيست (٢)

مادهٔ ـ ۵ :

محاكم عدليه دعاوی را كه بحضور شان ميرسد بشرط وجود صلاحيت حل وفصل مينمايد. (٣)

مادهٔ ـ ۶ :

محاكم عدليه به انفصال دعاوی ای اقدام مينمايند كه درموضوعات حقوقی وجزائی ازجانب صاحبان دعوی وشعبات مربوطه تقديم و حل و فصل آنها تقاضا شده باشد. (۴)

مادهٔ ـ ٧ :

دعاوی وارده كه بكثرت وارد شود از طرف قاضی محكمه تفريق گرديده برای هر يک از مدعي و مدعي عليه به ترتيب ورود تكت داده ميشود كه بهمان تاريخ متعينه جهة اقامهٔ دعوی =

(١) : الْمَادَّة (١٨٠١) مجلة الاحكام .

(٢) : الْمَادَّة (١٨٠١) مجلة الاحكام .

(٣) : الْمَادَّتي (١٨٠٠ ـ ١٨٠١) مجلة الاحكام.

(۴) : الْمَادَّة (١٨٠١) مجلة الاحكام . الْمَادَّة (١٨١٦) . مجلة الاحكام . بدائع الصنائع ج (٧) صه (٨) . بيروت

=اقامه كولو دپاره محكمې ته حاضر شي . (۱)

۸ ـ ماده:

عدليه محكمې مكلفي دي چې په راغليو دعوو كې له شرعي مقرراتو سره سم غور وكړي . (۲)

۹ ـ ماده :

د ابتدائيې، مرافعې او تميز دقاضي له خوا به د دواړو خواؤ په حضوركې د ترخيص ټكټ د لمبر او نېټې په قيد وركول كيږي . (۳)

تبصره : له پورتنۍ مادې څخه اضطراري حالات مستثنی دي .

۱۰ ـ ماده :

عدليه لوړي محكمې ترهغه وخته پوري چې ټيټو محكموكوم حكم صادر كړی نه وي د دعوو فيصله نشي كولای .(۴)

۱۱ ـ ماده :

جزائي دعوی د واقعې د پيښې په محل او حقوقي د مدعي عليه د استوګنې په محل كې حل اوفصل كيږي ، كه ميړونه ښځه مدعی عليها واقع شي ددې د ميړه د استوګنې ځای معتبر دی همدا رازكه صغير ، مجنون مدعي عليه وي ددوی د واكدارانو او وصيانو د استوګنې ځای اعتبار لري . (۵).

خود ها حاضر محكمه شوند . (۱)

مادۀ ـ ۸:

محاكم عدليه مكلف اند كه به دعاوي وارده مطابق مقررات شرعـي رسيدگي نمايند . (۲)

مادۀ ـ ۹:

از طرف قاضـی ابـتدائيه ومـرافعه وتـميز در هر روز بحضور طرفين تكت ترخيص با قيد شماره و تاريخ داده خواهد شد . (۳)

تبصره : حالات اضطـراري ازحكم ماده فوق مستثنی است .

مادۀ ـ ۱۰:

محاكم عدليه با لاتر تا وقتيكه محاكم پائن تر حكمی را صادر نكرده باشند رسيدگی و فيصله دعاوی را كرده نميتوانند . (۴)

مادۀ ـ ۱۱:

دعاوی جزائی در محل وقوع واقعه ، و دعاوی حقوقی در محل مسكونه مدعی عليه حل و فصل مـيگـردد ، اگـر زن شوهردار مدعی عليها واقع شود محل سكونت شوهرش معتبر است هكذا اگر صغير يا مجنون مدعی عليه باشد محل سكونت اولياء و اوصيای شان اعتبار دارد . (۵)

(۱) : الْمَادَّةُ (۱۸۱۰) مجلة الاحكام .ودررالحكام ج (۴) ص (۶۱۷) . الاتاسي ج (٦) ص (٨٤) .

(۲) : الْمَادَّةُ (١٦١٦ . ۱۶۱۷ . ۱۶۱۸) مجلة الاحكام وشرح الْمَادَّةُ (١٨١٦) دررالحكام ج (۴) ص (۶۲۶) .

(۳) : الْمَادَّة (۱۸۰۱) . مجلة الاحكام .

(۴) : الْمَادَّة (۱۸۰۱) مجلة الاحكام .

(۵) : الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) و (۱۸۰۳) و (١٦١٦) . مجلة الاحكام .

ضمیمه :

په (**١١**) ماده دتبصرو دریوفقروزیاتونه :

الف ـ د خارجي تبعي حقوقي او جزائي دعوی په افغاني تبعه باندي که څه هم واقعه په د باندي خاوره کې وي دمدعي د مراجعې په وخت کې د مدعي علیه په مربوطه محکمه کې فیصله کیدلای شي. (١)

ب : دوه تنه مدعي او مدعي علیه که د غریب (مسافر) په ډول په حقوقي مسئلوکې یوې عدلي محکمې ته نا څاپه حاضرېږي محکمه کولای شي چې ددوی دحقوقي دعوی د **حل** او**فصل** دپاره شرعا او اصولا اقدام وکړي . (٢)

ج : که مدعي علیه د مدعي په مربوطه استوګنځی کې دیوه کال په اندازه حاضر وي که څه هم اصلي استوګنځی هلته د ملکیت په ډول ونلري د مدعي دځای عدلي محکمه کولای شي چې د مدعي دعوی له مدعي علیه سره د مراجعې په وخت کې واوري او دمقرراتو له مخي یې فیصله کړي . (٣)

تبصره : له پورتنۍ مادې څخه اضطراري حالات مستثنی دي . (٤)

ضمیمه :

ازدیاد سه فقره تبصره ذیل به ماده (**١١**) :

الف : دعاوی حقوقی وجزائی تبعه خارجی بر علیه تبعه افغانی اگرچه وقوع واقعه در خارج باشد ، بمحکمه مربوط مدعی علیه عند المراجعة مدعی فیصله شده میتواند . (١)

ب : دونفر مدعي ومدعي علیه اگر بطور مسافر (غریب) در مسائل حقوقی به یک محکمه عدلی تصادفاً حاضر میشود محکمه میتواند در **حل** و **فصل** دعوی حقوقی شان شرعاً و اصولاً اقدام نماید . (٢)

ج : اگر مدعی علیه در محل مسکونه مربوط مدعي ، باندازه یک سال حضور داشت ، ولو که اقامت گاه اصلي بطور ملکیت درآنجا نداشته باشد ، محکمه عدلي اقامت مدعي میتواند دعوی مدعي را عندالمراجعه با مدعي علیه استماع نموده حسب مقررات فیصله نماید . (٣)

تبصره : حالات اضطراري ازحکم ماده فوق مستثنی است . (٤)

(**١**) : شرح المادة (١٨٠٧) دررالحكام جـ (٤) صـ (٦١٣) .

(**٢**) : الْمَادَّةُ (١٨١٠) دررالحكام جـ (٤) صـ (٦١٨) .

(**٣**) : شرح المادة (١٨٠٧) دررالحكام جـ (٤) صـ (٦١٤) .

(**٤**) : المادة (١٨٠١) مجلة الاحكام .

۱۲ ـ ماده :
هیڅ امارتي او رسمي اداره نشي کولای چې دمحکمې صادرشوي حکم ته تغیر ورکړي (۱)

۱۳ ـ ماده :
متخاصمین د خصومت په وخت کې د دواړو خواؤ په رضا کولای شي چې خپله ذات البیني دعوی تر یوې ټاکلي مودې پورې پریږدي دمتخاصمینو وکیلان ددې مادې له حقوقو څخه استفاده نشي کولای (۲)

۱۴ ـ ماده :
د ابتدایې محکمو په هغو فیصلوکې چې دمدعي یامدعي علیه داقرار یا د حکم مدار وثیقې او شرعي ابـرآء په اساس مبني وي د مرافعې او تمیز غوښتنه یې نه اوریدله کیږي مشبوهه وثیقې ددې مادې له حکم څخه مستثنی دي . (۳)

ضمیمه :
په (**۱۴**)ماده دتبصرې دوه فقرې زیاتونه :
الف : هغه حقوقي قضیې چې د ابرآء ، صلح د وثیقواو دغه راز د اقرار د فیصلو د مشبوهیت له حیثه دعدلي محکمو د اداري اصولود (**۱۴**)مادې لمخې مرافعه اوتمیز لري لازمه ده چې دمشبوهیت له نیټې څخه په نظرکې ونیولی شي (۴) =

مادۀ ـ ۱۲ :
هیچ ادارۀ امارتي و رسمی نمیتواند که حکم صادرۀ محکمه را تغیر دهد . (۱)

مادۀ ـ ۱۳ :
خـصمین در اثـنای مخاصـمه بـرضای جانبین میتوانـندکه دعوی ذات البیني خود را تا مدت معـیني متارکه نمایند ، وکلای متخاصمیـن از حقوق ایـن ماده استفاده کرده نمیتوانند . (۲)

مادۀ ـ ۱۴ :
درفیصله های محاکم ابتدائیه که باساس اقرار مدعي یا مدعی علیه یا وثیقۀ مدار حکم یا ابرای شرعی مبنی باشد مرافعه طلبی و تمیز خواهی اش مسموع نیست ،وثائق مشبوه از حکم این ماده مستثنی است . (۳)

ضمیمه :
ازدیاد دوفقره تبصره ذیل به ماده (**۱۴**) :
الف : قضایاي حقوقي که نظر بمشبوهیت وثائق ابرآء وصلح وهکذافیصله هاي اقرار که ازحیث مشبوهیت نظر به ماده (**۱۴**) اصول اداري مرافعه وتمیز دارد لازم است از تاریخ مشبوهیت درنظر گرفته شود نه از تاریخ اصل وثیقه یافیصله . (۴)

(۱) :.الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) مجلة الاحکام .تحفة القضات والمفتین صـ (۹٤) الفقه الاسلامي ج (٦) صـ (۷٥٥).
(۲) : الاشباه والنظائر کتاب الصلح صـ (۲۲۲) وغمزعیون البصائر ج (۲) صـ (۳۳۰) ماده (۱۵۷۳) .
(۳) : المادة (۱۷۳۶) و (۱۷۳۷) و (۱۷۳۸) و (۱۷۳۹) مجلة الاحکام . المادة (۱۰۰) مجلة الاحکام .
(۴) : الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) مجلة الاحکام .

نه داصلي وثيقي يا پورته فيصلې له مخې .

ب : دمرافعې يا تميز محکمه به دغسې وثيقې يا فيصلې يوازې دهغو دمشبوهيت دلائلو له مخې په نظر کې نيسي اوکه مشبوهيت موجود نه وو نوحکم به دهغو په تائيد باندې کوي . (۱)

۱۵ ـ ماده :

دهري دعوی د مراتبو تنظيم دمربوطې محکمې له خوا په پنځلسو ورځو کې حتمي دی ، بې له عذره دهغه د تاخير مسؤليت د هغه چا په ذمه دی چې د هغه د تعطيل سبب ګرځيدلی وي . (۲)

تبصره :

له پورتنۍ مادې څخه اضطراري حالات مستثنی دي .

۱۶ ـ ماده :

د فيصلې صدور بايد دمراتبو له طی او دهغې له اعلام څخه وروسته په يوه هفته کې وشي . (۳)

تبصره :

له پورتنۍ مادې څخه اضطراري حالات مستثنی دي . (۴)

....

ب : محکمه مرافعه يا تميز چنين وثائق يا فيصلها را تنها ازحيث مشبوهيت و دلائل آن درنظر خواهد گرفت و اگر مشبوهيت موجود نبود حکم بتائيد آن مينمايند . (۱)

مادۀ ـ ۱۵ :

تنظيم مراتب هر دعوی از طرف محکمه مربوطه در ظرف پانزده روزحتمي است مسئوليت تاخير آن بدون عذر معقول بذمۀ کسي است که سبب تعطيل آن گرديده است . (۲)

تبصره :

حالات اضطراری از حکم ماده فوق مستثنی است.

مادۀ ـ ۱۶ :

صدور فيصله بعد از طی مراتب واعلام آن بايد در ظرف يک هفته صورت گيرد . (۳)

تبصره :

حالات اضطراري ازحکم ماده فوق مستثنی است . (۴)

(۱) : المادة (۱۷۳۶) و (۱۷۳۸) مجلة الاحکام .وشرح الاتاسی ج (۵) صه (۳۸۷) .

(۲) : الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) مجلة الاحکام .

(۳) : الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) مجلة الاحکام .

(۴) : الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) مجلة الاحکام .

١٧ ـ ماده :
كه چيري دفيصلې د ځنډېدو په اثر كوم ضرر پيښ شوى وي متضرر شخص كولاى شي چې دخپل ضرر دعوى په هغه چا باندي چې دځنډېدو اوضرر سبب ګرځيدلى دى اقامه كړي . (١)
تبصره : له پورتنۍمادې څخه اضطراري حالات مستثنى دي . (٢)

١٨ ـ ماده :
له مدعي يا مدعي عليه يا د تزكيې له شاهدانو څخه دمطالبو استيضاح يوازي د محكمې د قاضيانو په واک كې دى .
يعني مفتيان او نور دقضيې كتونكي له مدعي يامدعي عليه ياشاهدانو څخه څه ايضاحات نشي غوښتلاى . (٣)

١٩ ـ ماده :
وروسته له هغه چې د موضوع محاكمه تمامه اود طرفينو سوال او ځواب واخيستل شوقاضي دقضيې متخاصمين او مشاهدين له محكمې څخه باسي اودموضوع دحل په شاوخواكې دمحكمې له غړيو سره په مفاهمه كې داخلېږي وروسته له هغه كه چيري د محكمې =

مادۀ ـ ١٧:
هرگاه در اثر تاخير فيصله ضررى عايد شده باشد شخص متضرر ميتواند كه دعوى ضرر خود را بالاى شخصيكه سبب تاخير وضرر گرديده است اقامه نمايد . (١)
تبصره: حالات اضطراري ازحكم ماده فوق مستثنى است . (٢)

مادۀ ـ ١٨:
استيضاح مطالب از مدعي يا مدعي عليه ويا شهود تزكيه تنها از صلاحيت هاى قضات محاكم شناخته ميشود ، يعني مفتي ها وغيره مشاهدين قضيه از مدعي عليه يا مدعي يا شهود چيزي ايضاحات خواسته نميتواند . (٣)

مادۀ ـ ١٩ :
بعد از اختتام مراتب محاكمه موضوع و اخذ سوال وجواب طرفين قاضى متخاصمين ومشاهدين قضيه را از محكمه خارج ميكند ودر اطراف حل موضوع با اعضاى محكمه داخل مفاهمه ميشود متعاقباً هرگاه هيئت محكمه دراصدارحكم مشكلى نميديد=

(١) : شرح المادة (١٩) دررالحكام جـ (١) صـ (٣٧) .
(٢) : المادة (١٨٠١) مجلة الاحكام .
(٣) : المادة (١٨٠١) مجلة الاحكام . والفتاوي الكاملية صـ (١١٠) .

=هيئت دحكم په صادرولوكي كوم مشكل نه ليده نو فوراً قاضي فتوى اخلي او موضوع حل او فصل كوي . كه چيري قضيه دزيات غوراو خبرواترو وړ وليدله شوه نو دمحكمي هيئت په خصوصي ډول د خبرواتروپه اطاق كي سره ټولـيږي اويود بله مفاهمه اونظريي سره اخلي . (١)

٢٠ ـ ماده :

مفتيان اودقضا نور كـتونكي حقوقـي وي كه جزائـي سر بـيره په هغه چي د پوښتني صلاحيت نلري په خپل منځ كي هم په دغه موضوع كي د ننه او يا دباندي ښكاره خبري اتري نشي سره كولاى . (٢)

٢١ـ ماده :

كه دمذاكروپه اثر دمحكمي د هيئت د نظرموافقت په لاس رانغی نو بله ورځ به دخبرو اترو په غرض ټاكي البته دورځي دټاكلو خبر به متخاصمينو ته وركـوي او دهغـي ورځي تر را رسېدو پوري به دموضوع په شـا وخواكي خـبرو اترو ته دوام وركوي . (٣)

٢٢ ـ ماده :

كه يو له متخاصمينو څخه د محاكمي=

= فوراً قاضـی اخذ فـتوا نموده به حل وفصل موضوع می پردازد هرگاه قضيه قابل غور مزيد ومذاكره ديده شد هيئت محكمه بطورخصوصی در اطاق مذاكره جمع شـده با هم تبادله آراء ومفاهمه و اقامه نظريه می نمايند . (١)

مادهٔ ـ ٢٠:

مفتی ها وغيره مشاهدين قضا حقوقی باشد يا جزائی علاوه از آنكه صلاحيت استفسار ندارند در بين خود هم مذاكرهٔ علنی داخل موضوع ويا خارج موضوع كرده نميتوانند . (٢)

مادهٔ ـ ٢١:

هرگاه در اثر مذاكره موافقت نظر هيئت محكمه بـدست نـيامد ، روز ديگـريرا بغرض مذاكره تعين می نمايد البته به متخاصمين تعيين روز ابلاغ مينمايند وتار سيدن روز مذكور مذاكره را در اطراف موضوع دوام ميدهند . (٣)

مادهٔ ٢٢:

هـرگاه يكـی از خـصمين در اثـنای =

(١) : شرح المادة (١٨١٥) دررالحكام ج (٤) ص (٦٢٤) .

(٢) : شرح الْمَادَّةُ (١٨١٥) دررالحكام ج (٤) ص (٥٩٤) و (٦٢٤) و (٥٨٧) .

(٣) : الْمَادَّةُ (١٨٠١) مجلة الاحكام .

= په ترڅ کې د محاکمې له خبرو اترو نه ووزي اوموضوع خبروته يي التفات نه کاوه او يايي د محکمې پوښتنو ته ځواب نه ورکاوه، دوه درې کرته له هغه سره خبرې کوي او پوهـ کوي به يې که اعتنا ئي ونه کړه نو متمرد بلل کيږي او دممتنع مادې احکام به وربانديي اجراء کيږي .(١)

٢٣ــ ماده :

دمحکمې له غړيو څخه هيڅ يو تن دمحکمې په ترڅ کې له محاکمې يوله طرفينو سره دداسي خبرو اترو او د رايه اوفکر ښکاره کولوچې په دعوى پوري اړه لري او دهغو اسبابو، دلائلو، د ايراد چې ددعووتائيد ياجرحه، يا ددعوى دفع ورڅخه وفهمول شي حق نلري، البته وروسته د طرفينو له توضيحاتو او دمحکمې دمتعلقي موضوع له تمامېدو دمحکمې غړئ دقاضي په اجازه کولاى شي چې يو له طرفينو او يا دواړو څخه پوښتنه او استيضاح وکړي. (٢)

٢٤ ــ ماده :

محکمه نشي کولاى چې له لسو ورځو نه زيات دخبرواترو وخت اوږد کړي (٣)

=محاکمه ازمذاکرات محاکمه خارج شده بمذاکرات موضوع التفات نمیکرد ویا سوالات محکمه را جواب نمیداد دو ، سه دفعه اورا تذکر وتنبیه نموده اگر اعتنا نکرد متمرد شمرده می شود احکام ماده ممتنع براو اجرآء می شود . (١)

مادۀ ــ ٢٣:

یکی از اعضای محکمه در اثنای محکمه حق تکلم یا یکی از طرفین اظهار رای وفکری که متعلق دعوی باشد و ایراد اسباب و دلائلي که تائید و یا جرح دعوی یا دفع دعوی از آن فهمیده شود ندارد ، البته بعد از توضیحات طرفین واتمام موضوع متعلق به محاکمه اعضای محکمه باذن قاضی میتواند یکی از طرفین و یا از هردو، سوال واستیضاح نماید . (٢)

مادۀ ــ ٢٤:

محکمه نمیتواند که اضافه از ده روز وقت مذاکره را امتداد دهد . (٣)

(١) : المادة (١٨٣٤) مجلة الاحكام .شرح المادة (١٨١٧) دررالحكام ج (٤) ص (٦٤٠) .

(٢):شرح المادة (١٧٩٨) دررالحكام ج (٤) ص (٥٩٤) المادة (١٨٠٦) ص (٦١٢) . الاتاسي ج (٦) ص (٤٦ ـ ٤٧)

(٣) : الْمَادَّةُ (١٨٠١) مجلة الاحكام .

تبصره :له پورتنۍ مادې څخه اضطراري حالات مستثنی دي .

۲۵ ـ ماده :

دخبرو اترو اوغونډو په وخت کې د محکمې دټول هیئت حاضریدل ضروري دي، بې له اصولي عذرڅخه دمحکمې دیوه غړي په غیاب کې حکم نشي کیدای .(۱)

تبصره : له پورتنۍ مادې څخه اضطراري حالات مستثنی دي .

۲۶ـ ماده :

د خولې خبري اتري چې د قضیې د حل اوفصل رکن ونه بللي شي په فیصله کې نشي داخلیدای بلکې لیکلي کیږي اوپه نورو مربوطوپاڼوکې په دوسیه کې ساتلي کیږي .(۲)

۲۷ـ ماده :

وروسته له هغه چې قضیه پای ته ورسیده نو قاضي یا دمحکمې یو غړئ دهغې قضیې حکم لیکي اودطرفینودمدعیاتو اومدافعاتو د رد او قبول اسباب توضیح کوي شرعي مسائل ،موادچې حکم اتکاء ورباندي لري واضح کوي اودمحکمې هیئت به یې په ګډه لاسلیک اومهر ورباندي لګوي (۳)

تبصره:حالات اضطراری از حکم ماده فوق مستثنی است .

مادهٔ ۲۵:

حضور تمام هیئت محکمه در وقت مذاکرات وجلسات ضروری است در غیاب یکی از اعضای محکمه بدون عذر اصولی حکم شده نمیتواند . (۱)

تبصره : حالات اضطراری ازحکم ماده فوق مستثنی است .

مادهٔ ۲۶ :

مذاکرات شفاهی که رکن حل وفصل قضیه شناخته نمیشود داخل فیصله شده نمیتواند بلکه در قید تحریر آورده در جمله دیگر اوراق مربوطه ضبط دوسیه میشود . (۲)

مادهٔ ـ ۲۷:

بعد از انکه قضیه خاتمه یافت قاضی یا یکی از اعضاء محکمه آنرا تحریر واسباب رد ، وقبول مدعیات ومدافعات طرفین راتوضیحات میدهد ومواد ومسائل اتکاء دارد واضح میسازد وهیئت محکمه جمعا در آن امضاء ومهر می نمایند .(۳)

(۱) : الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) و(۱۸۰۲) مجلة الاحکام . الاتاسي ج (٦) ص (٦٦) . معین القضات والمفتیین ماده (۳٦۸) ص (٦٥) . جواهرالروایات مطلب في الشيئ المفوض الي اثنین ص (٤۱) .

(۲) : شرح الْمَادَّةُ (۱۸۲۷) دررالحکام ج (٤) ص (٦٦۳) . وشرح الْمَادَّةُ (۱۸۲۷) الاتاسي ج (٦) ص (۱۳۰)

(۳) : الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) من مجلة الاحکام . و شرح المادة (۱۸۱٤) دررالحکام ج (٤) ص (٦۲۱) .

۲۸ـ ماده :
محکمه نشي کولای چې تصویب شوی حکم پخوا دلاسلیک څخه متخاصمینو یا د دوی یوې خواتــه ورکــړي اوويې پوهوي (۱)

۲۹ـ ماده : د تمیــز د محکمــې څخــه صادره احکام په مطلقه اکثریت ســره کیږي .(۲)

تبصره :
که د تمیز د محکمې د هیئت غړیو په خپل منځ کې مساویانه اختلاف درلود ، هري خوا سره چې دمحکمې د رئیس او یا دهغه نائب همفکر ملګرئ شو هغه خوا غلبه مومي .(۳)

۳۰ ـ ماده :
که قضیه دقسم په صورت فیصله شوې وي باید په فیصله کې دقسم ډول واضح ذکر شي چې آیا دبتات قسم دی یا دعلم قسم دی او آیا دســبب قــسم دی ، یا دحاصل قسم دی .(۴)

مادۀ ۲۸:
محکمه نمیتواند که حکم مصوبه را قبل از امضاء به متخاصمین ویا به یک جانب شان بدهد وتفهیم نماید .(۱)

ماده ـ ۲۹:
احکام صادرۀ محکمۀ تمیز باکثریت مطلقه صورت میگیرد .(۲)

تبصره:
هرگاه اعضای هئیت محکمه تمیز در بین خود مساویانه اختــلاف داشتنــد بــه هرجانبی که رئــیس محکمه یا نائب او همفکر گردید جنبه مذکور غلبه می یابد . (۳)

مادۀ ۳۰:
هرگاه قــضیه بــصورت قسم فیصله شده باشد در فیصله نوع قسم واضــح ذکر باید شد که ایا قسم بتات است یا قــسم عــلم و یا قــسم ســبب ویا قــسم حاصل . (۴)

(۱) : شرح المادة (۱۷۹۹) ج (٤) صـ (٥٩٥) . شرح الْمَادَّةُ (۱۸۱٥) دررالحکام . ج (٤) صـ (٦٢٤) .

(۲) : جامع الفصولین ج (۱) صـ (۱۲) و معین الحکام صـ (۳۰) ردالمحتار مطلب رسم المفتي .

(۳) : الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) مجلة الاحکام .

(۴) : شرح الْمَادَّةُ (۱۸۲۷) دررالحکام ج (٤) صـ (٦٦٣) والاتاسي ج (٦) صـ (۱۳۰) . جامع الفصولین ، الفصل الخامس عشر في التحلیف ، ج (۱) صـ (۱۹٤) .

۳۱ ـ ماده :

که محکمې دقسم نوع او ډول ونه ټاکه یاقسم دمدعي په ادعا اومدعي علیه په مـدافعه مـوافقت نه درلـود نو دا حکم دلوړې محکمې له خوادماتیدو وړدی . (۱)

۳۲ ـ ماده :

د فیصلې تنظیم او صدور باید په لاندي ډول وي :

الف : داستدعا اودهغو پاڼو لنډیز چې محکمې ته وړاندي شوې دي همدا راز محکمه دهغو د لنډیز استیناف او تمیز د فـسخ یا نـقض په صورت حکم دائره وي .

ب : ـ دمحکمې فیصله (پرته له دې چې جریانات په فیصله کې په لنډ ډول سره ذکر کیږي) د صورت دعوی سره مطابق وي دکلمو وړاندي والی وروسته والی باک نلري ، او د دواړو خواؤ دلائل په لنډ ډول اخیستل کیږي . (۲)

ج :دمحکمې عنوان اودفیصلې ډول. (۳)

د :ـ د متخاصمینو یا د دوی د وکیلانو تعرفه دجانبینو دشهرت اوکسب سره (۴)

مادۂ ۳۱:

هرگاه محکمه نوع وطور قسم را تعیین ننمود ویا قسم با دعای مدعي ومدافعۂ مدعي علیه موافقت نداشت حکم مذکور از طرف محکمه بالا ترقابل نقض است . (۱)

مادۂ ۳۲ :

تنظیم و صدور فیصله باید برحسب آتی باشد :

الف: خلاصهء استدعا و اوراقی که به محکمه تقدیم شده است و هکذا محکمه استیناف و تمیز خلاصۂ آنرا درصورت فسخ یا نقض حکم دائر میکنند .

ب : فیصلهء محکمه (باستثنای اینکه جریانات در فیصله بطور اختصار ذکر میشود) با صورت دعوی مطابق می باشد تقدیم و تاخیر درکلمات باکـی ندارد ودلائـل جانـبین بـطور خلاصه گرفته میشود . (۲)

ج : عنوان محکمه ونوع فیصله . (۳)

د: تعرفه متخاصمین یا وکلای شان با شهرت و پیشه جانبین. (۴)

(۱) : خلاصة الفتاوی ج (٤) ص (٤١) . معین القضات والمفتیین االمادة (٣٠٠) ص (٥٥) .

(۲) : شرح المادة (١٨١٦) ج (٦) ص (٩٣) للاتاسي . شرح الْمَادَّةُ (١٨٢٧) دررالحكام ج (٤) ص (٦٦٢) .

(۳) : شرح المادة (١٨٢٧) ج (٤) ص (٦٦٣)

(۴) : الفتاوی الهندیة ج (٣) ص (٣٢٤) .شرح المادة (١٨١٧) ج (٤) ص (٦٢٩) .

هـ :ـ د انكار يا داقرار صورت ، د قسم يا د شاهدانو د شهادت كيفيت .(١)

و : په فيصله كې بايد داسي ونه ليكل شي چې شاهدانو له دعوى سره سمه شاهدي اداكړې ده بلكي كتمت د هغو الفاظ دي ذكر شي .(٢)

ز : په فيصله كې حكم بايد صريح وي.(٣)

ح :ـ حكم دي په عللو او اسبابو احتوى ولري .(۴)

ط :ـ كه محكمې د شاهدانو شهادت رد كړ او له دعوى نه يـي مخالف وګڼه نو دمخالفت او ترديد وجه دي توضيح كړي ، همدا راز كه دمعترض داعتراض كولو دعوى دمودې د تـيريدو له كـبله ترديد كيدله، نو دمودې ابتداء اوانتهاء ټاكل ذكر كيږي . (۵)

ى :ـ كه دمرافعې محكمې د ابتدائې دفيصلې تاييد په نظركې درلود ، او د معترض اعتراضونه يي ترديدول ، نو لازم دى چې دمعترض اعتراض موضوع په موضوع ترديد كړي .(۶)

هـ : صورت انـكار يا اقــرار وكـيفيت قسم وشهادت شهود . (١)

و :درفيصله نـبايد چـنين نوشته شود كه شهود طبق دعوى شهادت داده اند ، بلكه عينًا الفاظ آنــرا ذكر نمايد . (٢)

ز : درفيصله حكم بايد صريح باشد .(٣)

ح : بر علل و اسباب حكم احتوا داشته باشد . (۴)

ط : اگر محكمه شهادت شهود را رد نموده ومخالف دعوى دانست وجه مخالفت وتــرديد را تــوضيح ميدهد ، وهكذا اگر استدعاى اعتراض معترض از سبب انقضاى ميعاد ترديد مى شد تعين ابتداى مـدت وانـتهاى آن ذكر ميگردد . (۵)

ى: اگر محكمه مرافعه تائيد فـيصله ابـتدائيه را درنظر داشت اعـتراضات معترض را ترديد مى نمود لازم است اعـتراضات مـعتـرض را مـوضـوع بموضوع ترديد نمايد . (۶)

(١) : الْمَادَّةُ (١٨١٧) و(١٨١٨) و(١٨١٩) مجلة الاحكام . الفتاوى الهندية ج (٣) ص (٣٢٤) .
(٢) : شرح الْمَادَّةُ (١٨٢٧) دررالحكام ج (٤) ص (٦٦٣) .
(٣) :شرح الْمَادَّةُ (١٨٢٧) دررالحكام ج (٤) ص (٦٦٣) .
(۴) : شرح الْمَادَّةُ (١٨٢٧) دررالحكام ج (٤) ص (٦٦٢) .
(۵) : شرح المادة (١٨٣٨) ج (٤) ص (٦٩٠) و ص (٦٩١) .
(٦) : مبني علي الْمَادَّةُ (١٨٠١) مجلة الاحكام .

ک : ـ هغه فیصله چې په شرعي مسائلو او موادو اتکاء ولري لازم دی چې هغه شرعـي مسائـل او مـواد په واضح ډول ولیکل شي . (۱)

ل : ـ په فیصله کې باید واضح ولیکل شـي چـې د طرفینو په حضورکـې حکم شوی دی یا څرنګه . (۲)

ک : فـیصله ای کـه بـمواد ومسائـل شرعـی اتکاء داشته باشد لازم است که مواد ومسائل شرعـی آن واضحًا ذکـر گـردد . (۱)

ل: درفیصله باید واضح تحریرگـردد که بحضور طرفـین حکم شده است یا چـطور . (۲)

لومړی باب
د دعوی په مبادیو کې

لومړی فصل
په استدعاء کې

باب اول
در مبادی دعوی

فصل اول
در استدعاء

۳۳ـ ماده :

دعریضوسره ددعوی دمحتویاتو توافق اولاندنیومراتبومراعات حتمي دی. (۳)

الف :ـ دعریضې نېټه دورځي،میاشتي ،کال په تفصیل .

ب :ـ دمدعي اومدعي علیه نوم شهرت اوکسب ، تابعیت او د دوی د استوګنې اصلي ځای او اقامت محل .

مادۀ ۳۳ :

تـوافق محتویات دعوی با عـرائض ومراعات مراتب آتی حتمی است : (۳)

الف : تاریخ عریضه به تفصیل ، روز ، ماه ، سال .

ب : اسم مدعی ومدعی علیه شـهرت وپیشه، تابعیت ، محل اقامت ومسکن اصلی شان .

(**۱**) : شرح الْمَادَّةُ (۱۸۲۷) دررالحکام ج (٤) ص (٦٦٢) .

(**۲**) : الفتاوای الهندیة الباب السابع ج (۶) ص (۳۳۷) جامع الفصولین ج (۱) ص (۸۶)

(**۳**) : الفتاوای الهندیة الباب السابع ج (۳) ص (۳۲٤ـ ۳۲۵) . دررالحکام ج (٤) ص (٦٢٥) .

جـ : ـ د دعـوى د مـقصد لـنډيز سره دپېښې دوقوع له نيټې . (۱) .

د : ـ دعارض لخوا دعريضې لاسليک يا مهرکول اودتذکرې دلمبرښکاره کول . (۲)

هـ : ـ په داســي حـال کې چې عارض وکيل يا وصي وي نودوکالت يا وصايت سند ښکاره کول اوپه عريضه کـې دهغو لمبر داخلول او دهغې محکمې توضيح کول چې دا سندپه هغې کې ترتيب شوی وي . (۳)

۳۴ ـ ماده :

حقوقي عريضه په مستقيم ډول ابتدائيې محکمې ته وړاندي کيدای شي . (٤)

۳۵ ـ ماده :

ټولي هغه عريضې چـې محکمــې ته وړاندي کيږي (۳۳) مادي له توضيحاتو سره ســم دهغوپه مخصوص دفــترکــې قــيداوپه هغوکــې ددفــتر لمبــراونــېټه توضيح شوې دمحکمې رئيس (قاضي) ته وړاندي کيږي . (۵)

۳۶ ـ ماده :

څه وخت چې دمحکمـې رئــيس ددې عريضې په خصوص کې هدايت ورکوي =

ج: خـلاصۀ مـقصد دعوى بـا تـاريخ وقوع حادثه . (۱)

د: امـضاء ويا مهر نمودن عـريضه از جانب عارض وارائه نمرۀ تذکره . (۲)

هـ: در حاليکه عارض وکيل ويا وصى باشــد ارائه ســند وکالـت ووصـايت واندراج نمره آن در عريضه وتوضيح محکمه که سند مذکور درآن تر تيب شده باشد . (۳)

مادۀ ۳۴:

عريضه حقوقى بصورت مستقيم به محکمه ابتدائيه تقديم شده ميتواند . (۴)

مادۀ ۳۵:

تمام عرائضيکه به محکمه تــقديم ميشود مطابق توضيحات ماده (۳۳) در دفتر مخصوص آن قيد ودر آن تـاريـخ ونمرهء دفـتر توضيح گرديده به رئــيس (قاضى) محکمه تقديم ميشود . (۵)

مادۀ ۳۶:

وقتيکه رئيس محکمه در مورد عريضۀ مذکوره هدايت ميدهد صورت =

(**۱**) : الفتاوى الهندية جـ (۳) صـ (۳۲٤) .

(**۲**) شرح المادة (۱۸۱٦) دررالحکام جـ (٤) صـ (۶۲۴) . رهنمايي وثائق ماده (۳۹۲)

(**۳**) : شرح الْمَادَّةُ (۱۵۱٦) دررالحکام جـ (۳) صـ (۶۳۴) . والاتاسي جـ (٦) صـ (۹۱) . الفتاوي الهندية جـ (٦) صـ (۱٤۰) . دررالحکام جـ (٤) صـ (٦۲٤) .

(**۴**) : مبني علي المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحکام .

(**۵**) : شرح المادة (۱۸۱٤) دررالحکام جـ (٤) صـ (٦۲۱) .

دهدايت صورت يي په دفترکې قيد او دهغه په موجب اجرا آت کيږي . (١)

٣٧ ـ ماده :

مدعي د خپلي مفصلي ادعا صورت د د لائلو اودمربوطو اسنادو دتوضيح سره په دوونسخوکې محکمې ته وړاندي کوي (٢)

٣٨ ـ ماده :

د دعوى دصحت په صورت کې محکمه دهغويوه نسخه قيد او بله نسخه يې دوخت په ټاکلو سره مدعي عليه ته ابلاغوي اوددعوى دنه صحت په صورت کې مدعي د دعوى په تصحيح کولو مکلف کيږي. (٣)

٣٩ ـ ماده :

مدعي عليه مجبوردى چې په ټاکلي وخت کې خپل ځوابونه وليکي اومحکمې ته يې وليږي . (٤)

٤٠ ـ ماده :

په داسي حال کې چې مدعي عليه په نوموړي موده کې خپل ليکل شوي ځوابونه محکمې ته ونه ليږي نو دمحاکمې په ورځ دده دخولـې دځوابو له مخي دعوى دائريږي . (٥)

هـدايتش در دفـتر قـيد و بـموجب آن اجراأت ميشود . (١)

مادۀ ٣٧ :

مدعی صورت ادعای مفصل خود را با تـوضيح دلائـل اسـناد مربوطه بداخل دو نسخه بمحکمه تقديم ميدارد. (٢)

مادۀ ٣٨ :

در صورت صحت دعوی محکمه يک نسخۀ آنرا قيد و نسخۀ ديگر را با تعين وقت بمدعـی عليه ابلاغ ميکـند ودر صورت عدم صحت دعوی ، مدعـی به تصحيح دعوی مکلف ميشود . (٣)

مادۀ ٣٩ :

مدعی عليه مجبور است در ظرف وقت معينه جوابات خود را تحريرا بمحکمه ارسال دارد . (٤)

مادۀ ٤٠ :

در حاليکه مدعی عليه در ظرف مدت مذکور جوابات تحريری خود را بمحکمه نفرستد در روز محاکمه بموجب جوابات شفاهی او دعوی دائر ميشود . (٥)

(١) : المادة (١٨٠١) مجلة الاحكام . الْمَادَّةُ (١٨١٤) مجلة الاحكام .

(٢) : الْمَادَّةُ (١٨١٦) مجلة الاحكام .ودررالحكام جـ (٤) صـ (٦٢٥) .المادة (١٨٠١) مجلة الاحكام .

(٣) : شرح الْمَادَّةُ (١٨١٦) دررالحكام جـ (٤) صـ (٦٢٦) . مبني علي المادة (١٨٠١) مجلة الاحكام .

(٤) : المادة (١٨٠١) مجلة الاحكام .

(٥) : الْمَادَّةُ (١٨١٦) مجلة الاحكام .

۴۱ ـ ماده :
د لزوم له مخي دمحكمې دتبليغاتو موده له ټاكلي اندازې څخه درې ورځي اوږديدای شي ، مګر د علتونو د اسبابو توضيح د تبليغ د پاڼي په شا ضروري دی . (۱)

مادۀ ۴۱ :
عند الزوم مدت تبليغات محكمه از اندازۀ معينه (سه روز) تمديد شـده ميتواند اما توضيح اسباب علل درظهر (عقب) ورق تبليغ ضروری است. (۱)

۴۲ ـ ماده :
په بسيطو (جزئـي) دعووكې د جګړه كـوونكو د رضـا په شـرط تحـريري تبليغات ضرورت نه لري . (۲)

مادۀ ۴۲ :
در دعاوی بسيطه (جزئی) بشرط رضای متخاصمين تبليغات تحريری ضرورت ندارد . (۲)

۴۳ ـ ماده :
د استدعاء دمراتبوله اكمال نه وروسته محكمه كولای شي چې د يوه خصم د شفاهي غوښتني په اثر د واړه خواوي محكمې ته راحاضركړي اوددوی دعوی تردوران لاندي ونيسي اوفيصله يې كړي (۳)

مادۀ ۴۳ :
بعد از اكمال مراتب استدعا محكمه ميتواند كه به اثر خواهش شفاهی يكی از خصمين طرفين را به محكمه احضار ودعوی شانرا تحت دوران گرفته فيصله نمايد . (۳)

۴۴ ـ ماده :
په دې حال كـې چـې يوطرف په هغـې مودې كـې چـې دمحكمې له خوا ورته ټاكله كيږي د خپل ځواب پاڼه وړاندي نكـړي محكمه د بل جانب د غوښتنـي په اثر هغه راجلبوي . (٤)

مادۀ ۴۴ :
در حاليكه يكی از طرفين در مدتيكه از جانب محكمه برايش تعين ميگردد ، ورق جواب خود را تقديم ننمايد محكمه باثر درخواست جانب ديگر آنرا تـحت جلب قرار ميدهد . (۴)

(۱) : الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) مجلة الاحكام .
(۲) : الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) مجلة الاحكام .
(۳) : الْمَادَّةُ (۱٦۱۸) دررالحكام ج (٤) ص (۱۵۸) . الفتاوى الكاملية ص (۱۱۷) (۱۱۳) .
(۴) : الْمَادَّةُ (۱۸۳۳) مجلة الاحكام .

۴۵ ـ ماده :

کله چې مدعي علیه ددعوی ځواب ور کوي د محکمې کاتب مکلف دی د هغه ځواب د محکمې له حاکمه هیئت څخه دیوه تن په حضورکې تثبیت کړي او موضوع محکمې ته وړاندي کړي . (۱)

۴۶ ـ ماده :

مدعي کولای شي چې دمقبولوعذرونولمخي بلي ورځي ته دمحاکمې ځنډول وغواړي . (۲)

۴۷ ـ ماده :

دهغو پاڼو ابلاغ چې هریو خصم یې د ځواب په غرض بل جانب ته غواړي دهغو اشتمال په لاندنیو مطالبو ضروري دی :

الف : ـ تعهدات او احوال چې د ادعا یا مدافعې سبب وي .

بـ : دهغه اثبات صورتونه چې ددعوی یا مدافعې اساس وي .

حـ : د اصلي دعوی او دهغې د فروعو او دمدعي علیه د اعتراضاتو مطالب .

د : نور مطالب او د مدعي علیه اصلي او فروعي مدافعات .

هـ : دشرعي وسائلو ، عللو ، اسبابو اوموادو تفصیل چې هریو طرف یې لري . (۳)

مادۀ ـ ۴۵ :

وقتیکه مدعی علیه به جواب دعوی می پردازد کاتب محکمه مکلف است جواب اورابحضور یکی از هیئت حاکمه تثبیت نماید وموضوع را به محکمه تقدیم دارد. (۱)

مادۀ ـ ۴۶ :

مدعی میتواند نظربه اعذارمقبوله تاخیر محاکمه را بروز دیگر مطالبه نماید. (۲)

مادۀ ـ ۴۷ :

ابلاغ اوراقی را که هریک از خصمین بغرض جواب بجانب دیگر مطالبه مینماید اشتمال آن برمطالب آتی ضروری است :

الف:تعهدات واحوال که سبب ادعا یا مدافعه باشد .

ب: صورتهای اثباتیکه اساس دعوی یا مدافعه باشد.

ج: مطالب اصل دعوی و فروع آن و اعتراضات مدعی علیه .

د: سایر مطالب و مدافعات اصلی و فرعی مدعی علیه.

هـ:تفصیل علل و اسباب، مواد و وسائل شرعی که هر یک از طرفین دارد . (۳)

---

(۱):الْمَادَّةُ (١٨٠١)مجلة. شرح المادة (١٨١٦) دررالحكام ج (٤) صـ (٦٢٦).الموسوعة الكويتية ج (٣٣) صـ (٣٠٩).

(۲) : شرح الْمَادَّةُ (١٨٢٨) دررالحكام ، ج (٤) صـ (٦٦٤) .

(۳) : الفتاوى الكاملية صـ (١١١) .

۴۸ـ ماده :
محكمې ته دطرفينوپه جلب او احضار كې دعريضو د ترتيب مراعات ضروري دی . (١)

۴۹ ـ ماده :
دجلب پاڼې عموما دوه نقله وي په هغوكې د لاندنيو مطالبو مراعات ضروري دی :
الف : ـ دنيټې ټاكنه ، دورځې، مياشت او كال .
ب : دمجلوب نوم ، شهرت ، د استوګني ځای او تابعيت .
ج : ـ دهغې ورځې ټاكل چې د واړي خواوي محكمې ته حاضريږي .
د : ـ د موضوع ټاكل . (٢)

۵۰ ـ ماده :
كله چې دجلب پاڼه پخپله مجلوب ته سپارله كيږي دده دجلب دګندې په پاڼه كې دهغه د استحضاريت اخيستل ضروري دي . (٣)
تبصره :له پورتنۍ مادې څخه اضطراري حالات مستثنی دي .

۵۱ ـ ماده :
كه چيري طلب شوی سړۍ ددې عـذر له مخې چې مهر يا امضائې نه لرله د استحضاريت له وركولو نه ئي ځان =

مادۀ ۴۸:
در جلب واحضار طرفين بمحكمه مراعات ترتيب عرايض ضرور است.(١)

مادۀ ۴۹ :
اوراق جلب عموماً دو نقله بوده رعايت مطالب آتي در آن ضروری است :
الف- تعين تاريخ به تفصيل روز، ماه و سال.
ب: اسم، شهرت، محل اقامت و تابيعت مجلوب .
ج: تعين روزيكه درآن طرفين بمحكمه حاضر ميشود .
د: تعين موضوع . (٢)

مادۀ ۵۰:
وقتيكه ورق جلب بشخص مجلوب سپرده ميشود گرفتن استحضاريت در ورق كنده جلب او ضروری است. (٣)
تبصره:حالات اضطراری از حكم ماده فوق مستثنی است.

مادۀ ۵۱:
هرگاه شخص طرف جلب از استحضاريت به عذر نداشتن مهر و يا ندانستن سواد دليل آورد كيفيت آن در ورق دوم =

(١) : الْمَادَّةُ (١٨١٠) مجلة الاحكام .
(٢) : المادة (١٨٠١) مجلة الاحكام .وشرح الْمَادَّةُ (١٨٣٤) دررالحكام جـ (٤) صـ (٦٧٧) .
(٣) : شرح المادة (١٨٣٣) دررالحكام جـ (٤) صـ (٦٧٦) .

=وغړاوه ، نوکیفیت ئې په دویمه پاڼه کې لیکل کیږي او له لاندنیو کسانو څخه دیوه لاسلیک وراندي حتمي دی .

الف: دکلي دملک یا سپین ږیري لاسلیک .

ب : که ملک او سپین ږیرئ یې نه درلود نو د کلي د دوه یا درې تنو مخورو لاسلیک .

ج : په دې صورت چې مجلوب شخص مستخدم وي دهغه داداري دآمر لاسلیک

د : په ښاري کسانو کې دکوڅې د وکیل یا د دوو تنو همسایه ګانو لاسلیک .

هـ : په دې صورت چې له دې کسانو څخه یوهم پیدانشي په خپله مجلوب شخص دي محکمې ته احضارکړي . (۱)

۵۲ ـ ماده :

په کومه جلب نامه کې چې دا پورتني مراتب مراعات شوي نه وي د اعتبار وړنه بلل کیږي . (۲)

۵۳ ـ ماده :

دپورتني هدایت د نه اجراء کولوپه صورت کې دجلب موظف کسان مسؤل دي . (۳)

= تحریر گردد امضای یکی از اشخاص آتی بر آن حتمی است.

الف: امضای ملک و موی سفید قریه.

ب : درصورت نبودن ملک وموی سفید امضای دو یا سه نفر از روشناس قریه .

ج : در صورتیکه شخص مجلوب مستخدم باشد امضای آمر اداره آن .

د: امضای وکیل گذر دراشخاص شهری و یا دو نفر همسایه.

هـ : در صورتیکه یکی از این اشخاص موجود نشود خود شخص مجلوب را بمحکمه احضار نماید . (۱)

مادۀ ۵۲ :

در جلب نامه که مراتب فوق مراعات نشده باشد به آن ترتیب اثر داده نمی شود . (۲)

مادۀ ۵۳ :

در صورت فرو گذاشت هدایت فوق اشخاص مؤظف جلب مسؤل اند . (۳)

---

(۱) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحكام .

(۲) : شرح المادة (۱۸۳۳) جـ (٤) صـ (٦٧٦) دررالحكام .

(۳) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحكام .

تبصره : له پورتنیو (۵۱ ،۵۲ ، ۵۳) موادو ثخه اضطراري حالات مستثنی دي . (۱)

۵۴ ـ ماده :

په داسي حال کي چي دمجلوب داقامت محل دمحکمي په محل کي وي محکمي ته دهغه دحضور لږ موده له درې ورځو ثخه کمه نه ده ، او په دې صورت چي د مجلوب دا ستوګني ځای لیري وي برسیره په پورتنۍ مودې دمسافې دلیري والي واټن رعایت ضروري ده . (۲)

۵۵ ـ ماده :

تلواري دعوی له پورتنیو موا دو ثخه مستثنی ده او د تلوار په صورت کي محکمه کولای شي چي د استدعا د وړاندي کیدو په لومړي یا دویمه ورځ ترجلب لاندي کسان را حاضرکړي .

تبصره :

تلواري دعوی هغه دعوی ده چي ژر تر ژره غـور پکښـي پـه کاردی او د وخت په تیریدو اصل مدعی به له منځه ځـي او په هغې کي ځنډ د کُلـي ضرر سبب ګرځي . (۳)

تبصره: از حکم مواد فوق (۵۱، ۵۲، ۵۳) حالات اضطراری مستثنی است . (۱)

مادۀ ـ ۵۴ :

در حالیکه محل اقامت مجلوب در محل محکمه باشد ،اقل مدت حضور آن بمحکمه از سه روز کم نمی باشد و در صورتیکه محل اقامت مجلوب بعید باشد علاوه بمدت فوق مراعات بعد مسافه ضروری است . (۲)

مادۀ ـ ۵۵:

دعاوی مستعجله از مواد فـوق مستثنی است، و در صورت استعجال محکمه مـیتوانـد که اشخاص طـرف جلب را بروز اول یا دوم استدعا احضار نماید .

تبصره:

دعـاوی مستعجله دعاوی است که رسیدگی فوری را در آن ایجاب میکند و بگذشتن وقت اصل مدعی به از بین میرود و یا تأخیر در آن سبب ضرر کلی میگردد . (۳)

(۱) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحکام .

(۲) : شرح المادة (۱۸۳٤) للاتاسي جـ (٦) صـ (۱٥٤) والمادة (۱۸۰۱) مجلة الاحکام .

(۳) : الفتاوی الهندیة جـ (۳) صـ (۳۲۱) . شرح المادة (۱۸۱۰) دررالحکام . (٤) صـ (٦۱۸) .

۵۶ ـ ماده :

د قوي قرينو او رسمي اسنادو د وجود په صورت کې دمدعي دغوښتنـي په اثـر محکمه کولای شي لزومًا له مدعي عليه ثخه داسي ضمانت واخلي چې په مدعی به کې کومه خساره پيښه نه شي .

توضيح :

ثرنگه چې دمدعي ادعا نظر قرائنو او اسنادوته د اثبات پلوته غالبه شي ، نو ددې لـپاره چـې مدعـي عليه له وخت ثخه استفاده ونکـړي او دمدعـی به د قطعي اثبات او دمحکمې د فيصلې د صدور تر وخته پوري له منځه ونشـي ايـستلای مدعـي عليه پـه ضـمانت ورکولو مکلف کيږي . (۱)

*****
***
*

مادۀ ـ ۵۶ :

درصورت وجود قرائن قوی و اسناد رسمـی در اثـر مطالبه مدعـی محکمه میتواند لزوماً از مدعی علیه تضمینی مبنی بر عدم ایراد خساره در مدعی به ، بگـیرد .

توضیح :

چون ادعای مدعی نظر به قرائن واسناد به طرف اثبات غالب میشود برای آنکه مدعـی علیه از وقت استفاده نکرده و مدعی به را تازمان اثبات قطعی وصدور فـیصله محکمه از بـین بـرده نـتواند مدعی علیه به تضمین مکلف میگردد . (۱)

*****
***
*

(۱) : مبني علي المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحكام .

دویم فصل

د محکمې جریانات او د انضباط ساتنه

۵۷ ـ ماده :
ټولـــي دعوې په عدليه محکموکې په ښکاره صورت حل او فصل کیږي .
تبصره :
د فیصلې ښـکاره والی په لانـدي ډول صورت مومي :
الف : ـ په غیر تعطیل ورځوکې قضائي مجلسونه کول .
ب : ـ دقضایي مجلسونو کول دهغو په معین (ټاکلي) ځای کې .
ج : ـ د ټولو خلقو دپاره محکمې ته د حاضریدو اجازه ورکول .(۱)
تبصره : له پورتنۍ مادې څخه اضطراري حالات مستثنی دي .
۵۸ ـ ماده :
د محاکمې دجریان په ترځ کې انتظام او انضباط دمحکمې په رئیس پوري اړه لري . (۲)

فصل دوم

جریانات محکمه و حفظ انضباط

مادۀ ـ ۵۷:
تمام دعاوی در محاکم عدلیه بصورت علنی حل و فصل میگردد.
تبصره:
علنی بودن فیصله به ترتیب آتی صورت میگیرد :
الف: انعقاد مجالس قـضائـی در ایام غیر تعطیل .
ب: انعقاد مجالس قـضائـی در جای معین آن .
ج : دادن اجازه حضور بمحکمه بـرای عامه مردم . (۱)
تبصره: حالات اضطراری از حکم ماده فوق مستثنی است.
مادۀ ـ ۵۸:
انتظام وانـضباط در اثـــنای جــریان محاکمه برئیس محکمه مربوط است .
(۲)

(۱) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحکام . والْمَادَّةُ (۱۸۱۵).مجلة الاحکام .ودررالحکام ج (٤) ص (٦٢٣) .
(۲) : (۱۸۲٤) مجلة الاحکام . ودررالحکام ج (٤) ص (۵۸۷) وص (٦۵٦) .

۵۹ ـ ماده :

که یوخصم د بل طرف داظهاراتوپه ترځ کې پخوا دهغه دخبرو له تمامیدو څخه په مقاطعه یا جرحه یا دهغه د خبرو په درواغولوباندي اقدام وکړي یا د رکیکو (ناوړه) الفاظوداستعمال په وسیله چې دهغه تحقیر (سپکاوی) ورباندي وکړي د محکمې د قاضي یا رئیس له خوا به دهغه مخنیوی کیږي . (۱)

۶۰ ـ ماده :

هغه کسان چې دمحاکمې د جریاناتو د اوریدودپاره محکمې ته حاضریږي پرده باندي دراتلونکومراتبو مراعات حتمي دی :

الف : لازم دی چې پټه خوله دمحکمې جریانات واوري .

ب : دمحکمې د رئیس انضباط او امر دي اطاعت کړي .

ج : هریو سامع په لاندي صورتونوکې له محکمې څخه ایستل کیږي :

۱ـ دمحکمې داداري ضوابطواطاعت نه کول

۲ ـ داسي اشارې او حرکت ته اقدام چې دیوه طرف یا دمحکمې د رئیس یا دمحکمې د غړیو په افاداتوکې په تحسین یا تقبیح یا تلقین یا دمحکمې په حکم یا قرار دلالت ولري . =

مادۀ ۵۹:

هـرگاه یکی از خصمین در اثـنای اظهارات طرف دیگر قبل از اتمام کلام او بمقاطعه و یا جرح و یا تکذیب کلام او اقدام نماید یا بوسیله استعمال الفاظ رکیکه به تحقیر او مبادرت کند از جانب قاضـی یا رئـیس محکمه جلـوگـیری میشود . (۱)

مادۀ ۶۰ :

اشخاصیکه برای استماع جریانات محـاکمه بمحکمه حـاضر می شوند مراعات مراتب آتی بر آنها حتمی است .

الف : لازم است خاموشانه جریانات محکمه را بشنود .

ب : اوامر انضباطی رئیس محکمه را اطاعت نمایند .

ج: هر یک از سامعین در صورت های آتی از محکمه اخراج میشود .

۱ـ عدم اطاعت بضوابط اداری محکمه

۲ـ اقدم باشاره وحرکتیکه بر تحسین ویا تقبیح یا تلقین یکی از طرفین یا رئیس محکمه یا اعضای محکمه ویا حـکم وقـرار محکمه دلالـت داشـته باشد . =

(۱): الْمَادَّةُ (۱۸۲٤) مجلة الاحکام . ودررالحکام ج (٤) صـ (۵۸۷) وصـ (٦۵٦) .

= ۳ ـ په محکمه کې دشورماشورسبب ګرځي . (۱).

۶۱ ـ ماده :
که چیري د غوغا یا دمحکمې دشؤناتو (کارو) داختلال (ګډوډی) سبب پخپله د محکمې کوم غړئ وي برسیره د (۶۰) مادې د (جـ) دبند په تطبیق په شرعي تعزیر هم محکو میږي . (۲)

۶۲ ـ ماده :
هغه کسان چې په محکمه کې داسي حرکت ته اقدام وکړي چې دمحکمې دغړیوماموورینوپه شؤناتو مصادم وي یا هغوته ډار او سترګتورنه ورښکاره کړي (تهدید ورکړي) نو څرنګه چې په دې ځای کې پخپله دمحکمې اهالي مدعي واقع شوي دي نودواقعي صورت دقانوني بازخواست په غرض حکومتونو اومربوطو دائرو ته اطلاع او پخپله مرتکب شخص هملته سپارل کیږي،په نژدې بله محکمه کې فیصله کیږي . (۳)

= ۳ ـ در محکمه سبب غوغا گردیدن . (۱).

مادۀ ۶۱ :
هرگاه سبب غوغا یا اختلال شئونات محکمه ، یکی از منسوبین خود محکمه باشد علاوه از تطبیق بند (ج) ماده (۶۰) به تعزیر شرعی محکوم میشود . (۲)

مادۀ ۶۲ :
اشخاصیکه در محکمه بحرکتی اقدام نمایند که به شئونات اعضاء و مامورین محکمه مصادم باشد و یا مرتکب تخویف و تهدید اوشان گردد ، چون خود اهالی محکمه در ین مورد مدعی واقع شده اند ، صورت واقعه بغرض باز خواست قانونی به حکومات و دوائر مربوطه اطلاع و شخص مرتکب بآنجا سپرده میشود ، بمحکمه قریبۀ غیر حاکمه فیصله میشود . (۳)

***

(۱) : شرح الْمَادَّةُ (۱۷۹۵) دررالحکام جـ (٤) صـ (٥٨٧) . شرح المادة (١٧٩٨) دررالحكام جـ (٤) صـ (٥٩٤) . الاتاسي جـ (٦) صـ (٩) .
(۲) : الموسوعة الفقهيه الكويتية جـ (١٢) صـ (٢٨٣) .
(۳) : الْمَادَّةُ (١٨٠٩) مجلة الاحكام . ودررالحكام جـ (٤) صـ (٦١٦) .

دریېم فصل :
د خصمینو حضور او د دعوی د ښکاره کولو په کیفیت کې

۶۳ ـ ماده :
مدعـي اومدعـي علیه دواړه مکلف دي چې دوی پخپله یا ددوی قانوني وکیلان یاوصیان اوواکداران ددعوی له مربوطو اسنادوسره محکمې ته حاضر شي . (۱)

۶۴ ـ ماده :
وکالت په هره محکمه کې دهغې محکمې د فیصلې د صدور تر وخته پوري اعتبار لري پرته له لاندي مواردو : (۲)

الف : ـ په وکالت کې تصریح شوې وي چې دا شخص په استدعا او پـر حکم د اعتراض اودمحکمې په استئناف اعاده اوتمیز کې هم ځما وکیل دی .

ب : ـ په وکالت کـې تصریح شوې وي چـې داشخص ددعوی په مرافعه کـې تر اخیري درجې ځما وکیل دی .

ج: په وکالت کې تصریح شوې وي چې دا شخص من کل الوجوه ځما مرخص اومفوض (واک سپارلی) وکیل دی . (۳)

فصل سوم
در حضور خصمین و کیفیت رویت دعوی

مادۀ ـ ۶۳:
مدعـی و مدعی علیه مکلف اند که شخصًا یا وکلاء اوصیا واولیای قانونی آنها با اسـناد مربوطه دعوی بمحکمه حاضر شوند. (۱)

مادۀ ۶۴:
وکالت درهر محکمه تا زمان صـدور فیصلۀ هـمان محکمه اعــتبار دارد باستثنای موارد آتی : (۲)

الف: در وکالت تصریح شده باشد که این شخص در استدعا و اعتراض بر حکم و استیناف واعاده محکمه وتمیز نــیز وکیل من است.

ب : در وکالت تصریح شده باشد این شـخص دردعوی مرافعه تا درجه اخـیر وکیل من است .

ج : در وکالت تصـریح شده باشد این شـخص من کل الـوجوه وکـیل مـرخص ومفوض من است. (۳)

(۱) : شرح المادة (۱۸۳۶) دررالحکام ج (٤) صـ (٦٨٢) .شرح المادة (۱۸۳۰) دررالحکام ج (٤) صـ (٦٦٧) .
(۲) : الْمَادَّةُ (١٥٢٦) مجلة الاحکام . شرح الْمَادَّةُ (١٥٢١) دررالحکام ج (۳) صـ (٦٥٨) . الاتاسي ج (٦) صـ (٩١)
(۳) : شرح الْمَادَّةُ (١٥١٦) دررالحکام ج (۳) صـ (٦٣٥) .

۶۵ ــ ماده :

دمحکمو مامورین وکالت نشي کولای. (۱)

۶۶ ــ ماده :

دمحکمومامورین دخپلي ښځي ، پلار نیکه ،اولاد ، اونمسیانوپه دعوی کې له پورتنۍ مادې څخه مستثنی دي . (۲)

۶۷ ــ ماده :

د محکمو مامورین په خپلو دعوو کې اصالتًا او دپورتنۍ (۶۶) مادې داخلو کسانو په دعوی کې وکالتًا او وصایتًا او ولایتًا اقدام کولای شي . (۳)

۶۸ ــ ماده :

هغه متخاصمین چې په ټاکلي ورځ محکمې ته حاضریږي دمؤظفوکسانوله خوا په رَوَنْ (ترتیب) سره د محکمې کوټې ته بیول کیږي اوپه لاندي ترتیب سره ددوی فقرې دوظیفه لرونکوکسانو تر غور لاندي نیولي کیږي : (۴)

الف : ـ محکمه تحقیق کوي چې کوم یو له دوی نه اصل دی اوکوم یو له دوی نه وکالتًا ، وصایتًا ، او ولایتًا محکمې ته راغلی دی . (۵)

مادۀ ــ ۶۵ :

مامورین محاکم وکالت کرده نمیتوانند . (۱)

مادۀ ــ ۶۶ :

مامورین محاکم در دعوی زوجۀ خود یا یکی از آبا و اجداد و اولاد و احفادش از ماده فوق (**۲۵**) مستثنی است. (۲)

مادۀ ــ ۶۷ :

مامورین محاکم در دعوی خود شان اصالتاً ودر دعوی اشخاص مندرجه ماده فوق(۶۶) وکالتًا ، وصایتًا و ولایتًا اقدام کرده میتواند . (۳)

مادۀ ــ ۶۸ :

متخاصمی که بروز معین بمحکمه حاضر میشوند از طرف اشخاص مؤظف برعایت ترتیب باطاق محکمه برده میشود وبه ترتیب آتی فقرات شان از طرف اشخاص وظیفه دار تحت رسید گی قرار میگیرد . (۴)

الف: محکمه تحقیق مینماید که کدام یکی از ایشان اصل است و کدام یکی از ایشان وکالتًا ،وصایتًا و یا ولایتًا بمحکمه آمده است . (۵)

(**۱**) : الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) مَجَلَّةُ الْأَحْكَامِ .وشرح الْمَادَّةُ (۱۸۰۸) دررالحکام ج (٤) ص (٦١٥).

(**۲**) : الْمَادَّةُ (۱۵۱٦) مجلة الاحکام .

(**۳**) : الْمَادَّةُ (۱۸۰۹) مجلة الاحکام .

(**۴**) :الفتاوی الهندیة ج (۳) ص (۳۲۱).الْمَادَّةُ (۱۸۱۰) مجلة الاحکام . وشرحها دررالحکام ج (٤) ص (٦١٧) معین الحکام ص (۲۳) .

(**۵**):شرح المادة (۱۸۱٦) دررالحکام ج (٤) ص (٦٢٤) .

ب : ـ هغه کسـان چې وکالتًا محکمـې ته حاضرېږي د محکمـې مؤظفـين د دوی وکالت خـط (د صلاحيت سند) اخلي او په دوسيه کې يې بږدي . (۱)

ج : ـ وروسته د (۶۸) مادې د الف او ب دبند له کتلو څخه لاندني اجرآت کيږي :

۱ ـ د مدعي استدعا سره دهغې لائحې او ټولو پاڼو لوستلي کيږي .

۲ ـ دمدعي عليه پاڼي لوستلي کيږي .

۳ ـ د مدعي او مدعي عليه افاداتوته په ترتيب غوږ نيول کيږي . (۲)

۶۹ ـ ماده :

وروسته له هغه چې محکمې د پاڼو مرتبه دوسيه وکتله لا ندي مراتب تر اجرآء لاندي نيسي .

الف : متخاصمين د محاکمې په ټاکلې ورځ راغواړي .

ب : داپاڼي بيا د متخاصمينو په حضور کې لولي . (۳)

ج : په دې صورت چې دپاڼوبيا لوستلو ته ضرورت نه وي او يا وروسته دپاڼو له لوستلونه لومړی مدعي ته موقع ور کوله کيږي چې ترخو خپله دعوی سره =

ب : اشخاصيکه وکالتًا بمحکمه حاضر ميشوند مؤظفين محکمه وکالت خط (سند صلاحيت) اوشان را گرفته داخل دوسيه ميگذارد . (۱)

ج: بعد از ملاحظات بند الف وب ماده (۶۸) اجـراأت ذيل صورت مـيگيرد :

۱ ـ استدعای مدعی با لائحه وکليه اوراق او قرائت ميشود .

۲ـ اوراق مدعی عليه قرائت ميشود .

۳ـ افادات مدعـی ومدعـی عليه به ترتيب گوش گرفته ميشود . (۲)

مادۀ ـ ۶۹ :

بعد از اينکه محکمه دوسـيه مرتب اوراق را ملاحظه مينمايد مراتب آتی را زير اجراء ميگيرد .

الف: متخاصمين را بروز معين محکمه جلب ميدارد .

ب : اوراق مـذکور را دوباره بحضـور متخاصمين قرائت ميکند . (۳)

ج: درصورتيکه به قرائت دوباره اوراق ضرورت نباشد و يا بعد از قرائت اوراق اولاًبه مدعی موقع داده ميشود که دعوی خود رابامطالب اصلی وفرعی آن بيا ن =

(**۱**) : شرح الْمَادَّةُ (١٨١٤) دررالحكام ج (٤) ص (٦٢١) .

(**۲**) : شرح المادة (١٨١٦) دررالحكام ج (٤) ص (٦٢٥) .

(**۳**) : الْمَادَّةُ (١٨٠١) مجلة الاحكام .

=دهغې له اصلي او فرعي مطالبو بيان او توضيح او محتويات يې څرګند کړي . (۱)

د :ـ وروسته د مدعي د توضيحاتو له تماميدو څخه مدعي عليه ته موقع ورکول کيږي چې ترڅوخپلي مدافعې او اعتراضات سره دهغو له مشتملاتو بيان کړي . (۲)

هـ : د(ب) (ج) ، بند د ضرورت له مخي تکراريږي .

و : ـ رئيس يا يوغړئ درئيس په اجازه کولای شي د ابهام په مواردوکې له دواړوخواؤڅخه وضاحت وغواړي . (۳)

ز : ـ د محکمې محرر مکلف دی چې د محکمې د رئيس په امر له لائحو يا پاڼو څخه دباندي هغه بيانات چې په حکم کې مؤثروي لکه اقرار ابرآء ضبط ياد داشت کړي ، د محاکمې دختم په وخت کې وروسته له لوستلو دخصمينو او دمحکمې د رئيس په لاسليک يې ورسوي . (٤)

= وتوضيح نموده محتويات آنرا ارائه نمايد . (۱)

د : بعد از اتمام توضيحات مدعی ، به مدعی عليه موقع داده ميشود تا مدافعات واعتراضات خود را بامشتملات آن بيان نمايد . (۲)

هـ : مراتب بند (جـ) و (ب) بر حسب اجاب تکرار ميشود .

و : رئيس محکمه يا يکی از اعضائی باجازه رئيس ميتواند در موارد ابهام از طرفين استيضاح نمايد . (۳)

ز : محرر محکمه مکلف است به امر رئيس محکمه بيانات خارج لوائح و اوراق را که در حکم مؤثر باشد ، مانند اقرار و ابرآء ضبط وياد داشت نموده و در وقت اختتام محکمه بعد از قرائت بامضاء خصمين و رئيس محکمه برساند . (۴)

***

(**۱**) : الْمَادَّةُ (١٨١٦) مجلة الاحكام . دررالحكام جـ (٤) صـ (٦٢٤) .
(**۲**) : الْمَادَّةُ (١٨١٦) مجلة الاحكام . دررالحكام جـ (٤) صـ (٦٢٦) .
(**۳**) : المادة (١٨١٣) دررالحكام جـ (٤) صـ (٦٢١) .
(**۴**) : شرح المادة (١٨١٦) دررالحكام جـ (٤) صـ (٦٢٥) .المادة (١٧٣٨) الاتاسي جـ (٥) صـ (٣٨٧ - ٣٨٨)

۷۰ــ ماده :

که یوه طرف د دعوی د جریان په ترځ کې هغه اثباتي پاڼي ښکاره کړي چې دهغو پاڼو په جمله کې چې محکمې هغه په ټاکلي موده کې دده خصم ته لیږلې وې شاملې نه دي نو محکمه دا پاڼې بې له لاندنیو موجباتو قبلولای نشي : (۱)

الف : ــ د محکمې قانع کول په دې چې ددې پاڼو څرګندول په هغه وخت کې ممکن نه وو .

ب : ــ ددې پاڼو د څرګندولو موقع نه وه راغلې .

ج : ــ د یوه بل معقول عذر څرګندول ددې پاڼو دنه ورکولو په خصوص کې .

۷۱ــ ماده :

د (۶۹) مادې د (الف) ، (باء) او جیم ، په صورتونو کې محکمه ددې پاڼو په اخیستلو مکلفه ده او ددې پاڼو د ابلاغ په کتنه سره محاکمه بل وخت ته ټالوي . (۲)

مادۀ ــ ۷۰:

هرگاه یکی از طرفین در اثنای جریان دعوی اوراق اثباتیه را ظاهر نمود که در جملۀ اوراقی که محکمه آنرا در ظرف مدت معین بخصم او فرستاده بود شامل نبود ، محکمه اوراق مذکور را بدون موجبات آتی قبول کرده نمیتواند : (۱)

الف: اقناع محکمه به اینکه اظهار اوراق مذکور در آن وقت ممکن نبود .

ب: موقع ارائه اوراق مذکور نیامده بود.

ج:اظهار عذر معقول دیگری ازندادن اوراق مذکور.

مادۀ ۷۱ :

در صورتهای بند (الف) (باء) و (جیم) ماده (۶۹) محکمه به گرفتن اوراق مذکور مکلف است ومحاکمه را به ملاحظه ابلاغ اوراق مذکور به وقت دیگری موکول میدارد . (۲)

---

(۱) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحکام .

(۲) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحکام .

۷۲ ـ ماده :

متخاصمين کولای شي خپلي هغه دعوی اومدافعې چې لائحوکې د بل جانب د ابلاغ دپاره محکمې ته وړاندي کړې دي اصلاح او تعديل کړي په دې شرط چې داصلاح ددعوی اودفاع په ماهيت کې دزياتوالي اويا نقصان له حيثه کوم تغير پېښ نکړي . (۱)

۷۳ـ ماده :

په دعوی کې زياتوالی اونقصان چې له ګټې اوخسارې څخه پيداوي له (۷۲) مادې څخه مستثنی دي اومدعي کولای شي چې داصلي دعوی په ترڅ کې دهغه ادعا وکړي . (۲)

۷۴ ـ ماده :

شـرط دی چـې متخاصمين ټول خپل مدعيات اومدافعات چې دهغو په جمله کې ابتدائي اعتراضات هم شامل دي غونډ يو ځلي تسليم کړي . (۳)

۷۵ ـ ماده :

متخاصمينو ته اجازه نشته چې د دوی دمدعياتو ،مدافعاتواواعتراضاتودهرجزء په مقابل کې چې په يوه صورت دعوی کې راغلي دي له محکمې څخه فيصله وغواړي (٤)

مادۀ ـ ۷۲ :

متخاصمين ميتوانند دعاوی و مدافعه خودها را که بداخل لوائح جهت ابلاغ بجانب ديگر بمحکمه تقديم نموده اند ،اصلاح و تعديل نمايند اما مشروط بر اينکه اصلاح مذکور از حيث زيادت و يا نقصان در ماهيت دعوی و دفاع تغييری وارد ننمايد . (۱)

مادۀ ۷۳ :

زيادت و نقصان در دعوی که از منافع و خساره ناشی باشد از مادۀ (۷۲) مستثنی است و مدعی ميتواندآنرادرضمن دعوی اصلی ادعا نمايد . (۲)

مادۀ ۷۴ :

شرط است که متخاصمين تمام مدعيات ومدافعات خود را که در جملۀ آن اعتراضات ابتدائيه نيز شامل است ، جمعًا يکبار تسليم نمايند . (۳)

مادۀ ۷۵ :

بمتخاصمين اجاز نيست که در مقابل هرجزء مدعيات، مدافعات واعتراضات شان که دريک صورت دعوی آمده است فيصله از محکمه مطالبه نمايند . (۴)

(۱) : شرح لْمَادَّةُ (۱۸۱٦) دررالحكام ج (٤) ص (٦٢٥) .

(۲) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحكام .

(۳) : شرح الْمَادَّةُ (۱۸۳۹) دررالحكام ج (٤) ص (٦۹۱) .

(۴) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحكام .

۷۶ ـ ماده :
محکمه د متخا صمینو د مدعیاتو، مدافعاتو، اعتراضاتو ټولو اجزاؤ په مقابل کې یوه فیصله صادر وي . (۱)

۷۷ ـ ماده :
په هغو مواردوکې چې دصورت حساب وړاندي کېدو یا د پوهـ اوفني کسانو بحث ته ضرورت پېښ شي محکمه په دې مواردوکې لومړی د ابتدائي قرار په صادر ولو اقدام کوي ، وروسته له هغه د دعوی په اساس حکم کوي . (۲)

۷۸ ـ ماده :
که چیري دمدعي یا مدعي علیه هویت محکمې ته مشتبه وي او دهغې ادعا په خصوص کې چې په محکمه کې یې کوي نو هغه سند چې دهغه په اساس اثبات شي چې دعوی یې خپله ده له ده څخه نه وي په دې صورت کې محکمه کولای شي چې دده په خصوص کې د کلي له سپین ږیري ،صنفي وکیل او دده داداري آمر څخه دهغه دنوم ، شهرت ، کسب ، د اوسېدو ځای استیضاح وکړي . (۳)

مادهٔ ـ ۷۶ :
محکمه درمقابل مجموع اجزاء مدعیات ، مدافعات واعتراضات متخاصمین فیصله واحدی اصدار مینماید . (۱)

مادهٔ ـ ۷۷ :
در موردیکه تقدیم صورت حساب یا بحث اهل خبرت وفن ضرورت افتد محکمه درین موارد اولاً به اصدار قرار ابتدائی اقدام می نمایند و بعدًا باساس دعوی حکم مینمایند . (۲)

مادهٔ ۷۸ :
هرگاه هویت مدعی یا مدعی علیه نزد محکمه مشتبه باشدودرموردادعائیکه در محکمه مینماید سندی که باساس آن اثبات شود که از خودش میباشد نزدش نباشد در آن صورت محکمه میتواند که راجع به او از موی سفیدان قریه، وکیل صنفی وآمرادارهٔ اودرمورد اسم، شهرت ، صنعت ومحل اقامت او استیضاح نماید. (۳)

***

(۱) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحکام .
(۲) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحکام .
(۳) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحکام . الْمَادَّةُ (۱۷۱۷) مجلة الاحکام .

۷۹ ـ ماده :

ددعوی انتقال له يوې محکمې بلي محکمې ته وروسته ددعوی له جريان څخه کېدای نشي . (۱)

۸۰ ـ ماده :

که محکمه ديوه طرف په دعوی کې کوم ابهام وليد ، نو دهغې لازم تفصيل اواستيضاح دي په خوله او ليکنه سره وغواړي . (۲)

۸۱ ـ ماده :

که ټولي دعوی او دحکم صادرول په لومړۍ جلسه کې ممکن نشو ، په داسي حال کې چې مدعي عليه د استوګني ټاکلی ځای ونه لري محکمه په لاندي ډول اقدام کوي :

الف : ـ دهغه داستوګني ځای ټاکي او د ضبط په دفترکې يې قيدوي .

ب: که يې د استوګني د ځای له ښودلو ځان وغړاوه په دې حال کې چې دده دتېښتي ويره وي نو دمدعي دغوښتني له مخي له هغه څخه دحاضرېدو ضامن اخلي چې د ضرورت په وخت کې يې محکمې ته حاضر کړي .

ج : ـ که د ضامن له ورکولو څخه ئي منع راوړه نو محکمه هغه بندي کوي اودعوی يې په ټاکلي وخت ترغورلاندي نيسي . (۳)

مادهٔ ـ ۷۹ :

انتقال دعوی از يک محکمه بمحکمه ديگر بعد از جريان دعوی شده نميتواند . (۱)

مادهٔ ـ ۸۰ :

هرگاه محکمه در دعوی يکی از طرفين ابهامی مشاهده نمود تفصيل و استيضاح لازمه آنرا شفاهًا و تحريرًا مطالبه نمايد . (۲)

مادهٔ ـ ۸۱ :

هرگاه تمام دعوی و اصدار حکم در جلسهٔ اول ممکن نشد در حاليکه مدعی عليه محل اقامت معين نداشته باشد ، محکمه ذيلاً اقدام مينمايد :

الف: محل اقامت او را معين کرده در دفتر ضبط قيد ميکند .

ب : هرگاه از تعيين محل اقامت استنکاف ورزد در حاليکه خوف فرار او باشد بنأ بر طلب مدعی از نزدش ضامن حضور که او را عندالزوم بمحکمه حاضر نمايد گرفته ميشود .

ج: هرگاه از تقديم ضامن امتناع آورد ، محکمه او را توقيف نموده دعوی او را بروز معين آن تحت رسيدگی قرار

(۱) : شرح الْمَادَّةُ (۱۸۳۹) دررالحکام جـ (۴) صـ (۶۹۲) .
(۲) : معين الحکام صـ (۲۳) .
(۳) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحکام .

تبصره: پورته دجيم په فقره كې بندي كېدل مصلحتًا د قاضی رايي ته مفوض دی. (١)

٨٢ ـ ماده:

كه يو له خصمينو څخه د محاكمې د جريان په ترڅ كې مړ شو نو د بل خصم په غوښتنه سره دهغه مړه ورثه محكمې ته جلبوي او محاكمه د توقف له نقطې څخه شروع او تماميږي. (٢)

٨٣ ـ ماده:

ددعوی اودهغې دملحقاتو جريان دمجلة الاحكام ددعوی (١۴) كتاب اودبينات (١۵) كتاب په مطابق صورت نيسي.

٨۴ ـ ماده:

كه مدعي د خپلي مدعا د اثبات دپاره مهلت وغواړي محكمه په لازم اندازه مهلت وركوي. (٣)

٨۵ ـ ماده:

كه دمدعـي ددعوی يا دمدعـي عليه د مدافعاتو په متعلق په رسمي دائروكې داسي پاڼې او اسناد موجودوي چې هغه ته مراجعه لازمه وي د هغو د په لاس راوړو دپاره مهلت وركاوه كيږي. (٤)

تبصره: درفقره (ج) بندي كردن مصلحتًا به رأيي قاضي مفوض است. (١)

مادۀ ـ ٨٢:

هرگاه يكی از خصمين در اثنای جريان محاكمه فوت نمود، بنأ بر طلب خصم ديـگر ورثه متوفای مذكور بمحكمه جلب ومحاكمه از نقطه توقف شروع و باتمام ميرساند. (٢)

مادۀ ـ ٨٣:

جريان دعوی وملحقات آن مطابق كتاب (١۴) دعوی و(١۵) بيانات مجلة الاحكام صورت ميگيرد.

مادۀ ـ ٨۴:

هرگاه مدعی برای اثبات مدعای خود مهلت بخواهد محكمه باندازهء لازمـه برايش مهلت ميدهد. (٣)

مادۀ ـ ٨۵:

هرگاه متعلق به دعوی مدعی يامدافعات مدعـی عليه در دوائـر رسمی اوراق و اسنادی موجود باشد كه مراجعه به آن لازم باشد بغرض اسـتحصال آن مهلت داده ميشود. (٤)

(**١**): المادة (٥٨) مجلة الاحكام.

(**٢**): شرح الْمَادَّةُ (١٨٣١) دررالحكام ج (٤) ص (٦٧٣). والفتاوى الهندية ج (٣) ص (٤٣٩).

(**٣**): مطلب في فعل القاضي ردالمحتار رشيدية ج (۴) ص (٣٨٣). و دررالحكام شرح المادة (١٨٢٨) ج (۴) ص (٦٦٤).

(**۴**): ردالمحتار مطلب في فعل القاضي، ج (۴) ص (٣٨٣). و دررالحكام شرح المادة (١٨٢٨) ج (۴) ص (٦٦٤)

۸۶ ـ ماده :

په دې حال کې چې د (**۸۵**) مادې د ذکر شوي پاڼو په لاس راوړل دجګړه کونکو په قدرت کې نه وي په دې صورت کې محکمه هغه رسما را غواړي . (۱)

۸۷ ـ ماده :

هغه پاڼې او اسناد چې ددعوی داثبات په غرض محکمې ته وړاندې کیږي په داسې حال کې چې مقابل طرف له هغونه منکر وي نوموضوع د مجلة الاحکام د اقرار د (**۱۳**) کتاب (څلورم) باب او دمجلة الاحکام دبینات د (**۱۵**) کتاب د(دوهم) باب له مخې فیصله کیږي .

۸۸ ـ ماده :

که هغه اسناد چې د محاکمې په جریان کې محکمې ته وړاندې کیږي جعلي څرګند شي برسیره په هغه چې دې سند ته اعتبار نه ورکول کیږي : محکمه د سند جعلي والی دهغه مربوط مقام ته ابلاغوي . (۲)

مادۀ ـ ۸۶ :

در حالیکه استحصال اوراق متذکره ماده (**۸۵**) در قدرت خصمین نباشد در آن صورت محکمه آنـــها را رســـمًا میخواهد . (۱)

مادۀ ـ ۸۷ :

اوراق واســنادی که بغـرض اثبات دعوی بمحکمه تقدیم میشود درحالیکه طرف مقابـل از آن منکر باشد موضوع برحسب باب چهارم کتاب(**۱۳**) اقــرار مجلة الاحکام وباب (دوم) کتاب (**۱۵**) بینات مجلة الاحکام فیصله میشود .

مادۀ ـ ۸۸ :

هرگاه اسنادیکه در جریان محاکمه به محکمه تقدیم میشود جعلی ظاهرشود ، برعلاوه از آن که سندمذکور مداراعتبار قــرارداده نــمیشود محکمه موضوع جعلی بودن سند را به مقام مـربوطۀ آن ابلاغ میدارد . (۲)

(**۱**) :المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحکام .

(**۲**) : شرح المادة (۱۷۳۸) الاتاسي ج (۵) ص (۳۸۷). الموسوعة الفقیهة الکویتیة ج (۱۱) ص (۲۶۳) .

۸۹ ـ ماده :

د پيښې دعواوي چې د دعوی د جريان په ترڅ کې د مدعي يا مدعي عليه له خوا وړاندي کيږي محکمه هغه داصلي دعوی په منځ کې فيصله کوي . (۱)

۹۰ـ ماده :

داصلو دعوو مقدماتي مراتب لکه نوی عرض حال او دخصم تبليغ دپيښې په دعوو کې ضرورت نه لري . (۲)

۹۱ ـ ماده :

په کړکېچنودعووکې چې محاسبې او ددفترو دپاڼوپه کتلوپوري اړه ولري اويا له بلې لارې په هغوکې اشکال موجود وي، چې دتحقيق موجب شي محکمه کولای شي چې يوهيئت يا دمحکمې يوغړئ يا پوهـ کسان هغې موضوع ته مؤظف کړي چې دخپلو کتنو نتيجه محکمې ته وړاندي کړي . (۳)

۹۲ـ ماده :

محکمه د (۹۱) مادې د کسانو دکتنې نتيجه دطرفينو په حضورکې لولې موضوع وروسته دطرفينو له اوريدو او د اظهاراتو له تدقيق د ا يجاب له مخې فيصله کوي . (۴)

مادۀ ـ ۸۹ :

دعوی حادثه که در اثنای جريان دعوی از طرف مدعی يا مدعی عليه تقديم ميشود محکمه آنرا در خلال دعوی اصلی فيصله ميدارد . (۱)

مادۀ ـ ۹۰:

مراتب مقدماتی دعوی اصليه مانند عرض حال جديد وتبليغ خصم در دعاوی حادثه ضرورت ندارد . (۲)

مادۀ ـ ۹۱ :

دردعاوی پيچيده که برويت محاسبه ومعاينه دفاتر واوراق ارتباط داشته باشد و يا از ناحيه ديگری در آن اشکال موجود باشد که موجب تحقيق گردد ، محکمه ميتواند يک هيئت يا يک عضو ويا اهل خبره را به آن موضوع مؤظف نمايد که نتيجه ملاحظات خود را به محکمه تقديم نمايند . (۳)

مادۀ ۹۲ :

محکمه نتيجۀ ملاحظات اشخاص مادۀ (۹۱) را بحضور طرفين قرائت نموده موضوع را بعد از استماع وتدقيق اظهارات طرفين حسب ايجاب فيصله مينمايد . (۴)

(۱) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحکام .

(۲) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحکام .

(۳) : الْمَادَّةُ (۱۶۱۰) مجلة الاحکام . المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحکام .

(۴) : الْمَادَّةُ (۱۶۱۰) مجلة الاحکام . المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحکام .

۹۳ ـ ماده : محكمه په هغو معاملاتو كې چې ددواړو خواؤ رغبت اصلاح ته احساس كړي د صلح (۱۲) كتـاب او دمجلة الاحكام د قضا او بينات د (۱۶) كتاب له مقرراتو سره سم دواړي خواوي د مصلحينـو په ټاكلو توصيه كوي .(۱)

۹۴ـ ماده :
په دې صورت كې چې طرفين په اصلاح موافقت ونكـړي محكمه موضوع تـر دوران لاندي نيسي فيصله كولی شي.(۲)

۹۵ ـ ماده :
څه وخت چـې طرفين اصلاح ته راضي شول پخپلو منځو كې يې اصلاح وكړه نو د دوی په منځ كې شرعي اصلاح خط ليكل كيږي او موضوع خاتمه مومي. (۳)

۹۶ ـ ماده :
مدعي يا مدعي عليه كولای شي د يوه له راتلونكو اسبابو د وجود په حال كې د محكمې له غړيو څخه د يوه غړي ، عدم حضور وغواړي .

الف : ـ دا چـې دپيښـې ددعوی مالي منافع همغه غړي ته عايدوي .

ب : ـ هغه غړئ چې د يوه طرف له =

مادهٔ ـ ۹۳ :
محكمه در معاملاتی كه رغبت طرفين را با صلاح احساس نمايد طبق مقررات كتاب (۱۲) صلح وكتاب (۱۷) قضاء و بينات مجلهٔ الاحكام طرفين رابه تعين مصلحين توصيه ميدارد . (۱)

مادهٔ ۹۴ :
در صورتيكه طرفين باصلاح موافقت نكنند محكمه موضوع را تحت دوران گرفته فيصله ميكند . (۲)

مادهٔ ۹۵ :
وقتيكه طرفين به اصلاح راضی گشته در بين خود شان اصلاح نمودند ، اصلاح خط شرعی در بين شان تحرير و موضوع شان انجام ميگردد. (۳)

مادهٔ ـ ۹۶ :
مدعی و يا مدعی عليه ميتواند در حال وجود يكی از اسباب آتی عدم حضور يكی از اعضای محكمه را خواهش نمايد .

الف : اينكه منافع مالی دعوی واقعه بهمان عضو عائد باشد .

ب: ان عضوی محكمه كه ازاقارب يكی

---

(۱) : الْمَادَّةُ (١٨٢٦) مجلة الاحكام .

(۲) : شرح الْمَادَّةُ (١٨٢٦) دررالحكام ج (٤) صـ (٦٥٨) .

(۳) : شرح الْمَادَّةُ (١٨٢٦) دررالحكام ج (٤) صـ (٦٥٨) .

خپلوانو څخه وي . (۱)

تبصره : پلار، نیکه ، اولاد ، احفاد ،خاله ، ماما، ترور، تره ، خسر او دخسرپلار دخپلوانو په جمله کې محسوب دي (۲)

ج : دمحکمې دغړي اويوه طرف په منځ کې شخصي عداوت موجود وي . (۳)

د :ـ د محکمې د غړي او يوه طرف په منځ کې دعوی موجوده وي . (۴)

۹۷ ـ ماده :

دمحکمې دغړي په خصوص کې دمدعي يامدعي عليه دهغه دعدم حضورغوښتنه ترتحقيق لاندي نيوله کيږي . دصحت په حال کې هغه ته اعتبار ورکول کيږي اوکه صحت يې نه درلود نوپخپله غوښتونکی تر مجازات لاندي راځي . (۵)

۹۸ ـ ماده :

که په يوه محکمه کې ديوې دعوی په دائـرولو کـې غلبه او د اختلال احتمال موجودوي دهغې دعوی انتقال بلي محکمې ته کيدای شي . (۶)

تبصره : بلي محکمې ته د دعوی انتقال د تميز عالي مقام په واک کې دی . (۷)

(۱) :شرح المادة (۱۸۰۸) الاتاسي جـ (۶) صـ (۷۹).
(۲) : الْمَادَّةُ – (۱۷۰۰) مجلة الاحکام .
(۳) : شرح الْمَادَّةُ (۱۷۹٤) دررالحکام جـ (۴) صـ (۵۸۴) الفتاوي الکاملية صـ (۱۰٦) .

=از خصمین باشد . (۱)

تبصره: پدر و پدرکلان اولاد ، احفاد ، خاله ، خال (ماما)،عمه ، عم، خسر در جمله اقارب محسوب است . (۲)

ج : دربين عضومحكمه ويكى ازطرفين عداوت شخصى موجود باشد . (۳)

د:در بين عضو محكمه و يكى ازطرفين دعوى موجود باشد . (۴)

مادۀ ۹۷:

خواهش مدعى يا مدعى عليه مبنى بر عدم حضور عضو محكمه تحت تحقيق گرفته ميشود ودرحال صحت با آن ترتيب اثر داده ميشود ودر صورت عدم صحت خود خواهش كننده تحت مجازات مى آيد . (۵)

مادۀ ۹۸:

هرگاه در رويت دعوى در يک محكمه غلبه واحتمال اختلال موجود باشد انتقال دعوى مذكور بديگر محكمه شده ميتواند . (۶)

تبصره : انتقال دعوى به محكمه ديگر دراختيار مقام عالى تميز است. (۷)

(۴) : الْمَادَّةُ (۱۸۰۹) مجلة الاحکام .
(۵) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحکام .
(٦) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحکام .
(۷) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحکام .

۹۹ ـ ماده :

د ضبط کاتب مکلف دی چې دمحکمې په جریان کې لاندني مراتب په نظر کې ولري او تعمیل يې کړي :

الف : ـ دمحکمې د رئيس او دغړيو نومونه په دې حال کې چې ترجمان وي د ترجمان نوم او دمتداعيينو تقريرونه .

ب : دشاهدانو نومونه او دهغو شهرت مکمله.

ج : ـ دهغو اسنادو لنډيز چې طرفين يې ښکاره کوي .

د : ـ توقيفونه چې د محکمې له خوا اجراء کيږي .

هـ : ـ هغه قرارونه چې د محکمې له خوا نيول کيږي . (۱)

۱۰۰ ـ ماده :

که محاکمه پای ته ونه رسيږي بلې ورځې ته ټال شي د نورو ورځو معاملات دي هم د (۹۹) مادې په ترتيب ونيول شي دحکم د اساس په حيث دي له هغو څخه کار واخيستل شي . (۲)

۱۰۱ ـ ماده :

د (۹۹)مادې اود (۱۰۰) مادې پاڼې دي لکه نوري پاڼې ضبطي اود هرو دوو =

مادۀ ـ ۹۹ :

کاتب ضبط مکلف است در جریان محاکمه مراتب آتی را در نظر گرفته تعمیل نماید :

الف : اسم رئيس واعضای محکمه در حالیکه ترجمان باشد نام ترجمان و تقاریر متداعین .

ب : اسمای شهود و شهرت مکمله شان.

ج : خلاصهء اسنادی را که طرفین ارائه میدارند .

د : توقیفاتی که از طرف محکمه اجراء میشود .

هـ : قراری که از طرف محکمه گرفته میشود . (۱)

مادۀ ۱۰۰ :

هرگاه محاکمه باتمام نرسیده وبروز دیگر معطل شود معاملات روز های دیگر نیز به ترتیب مادۀ (۹۹) گرفته شده به حیث اساس حکم از آن کارگرفته میشود . (۲)

مادۀ ـ ۱۰۱ :

اوراق مادۀ (۹۹) و مادۀ (۱۰۰) مانند سائر اوراق ضبط در اخیر هر دو ماه =

---

(۱) : الْمَادَّةُ (١٨١٤) مجلة الاحكام .شرح الْمَادَّةُ (١٨١٤) دررالحكام ج (٤) صـ (٦٢١) .شرح الْمَادَّةُ (١٨١٦) دررالحكام ج (۴) صـ (٦٢٦) .المادة (١٨٠١) مجلة الاحكام .

(۲) : الْمَادَّةُ (١٨٠١) و (١٨١٤) مجلة الاحكام .

= میاشتو پای کې دي د دفترپه صورت مجلدي اوحفظې ته وسپارلي شي . (۱)

تبصره :

له پورتنۍ مادې څخه اضطراري حالات مستثنى دي .

۱۰۲ ـ ماده :

کله چې ددعوی تحقیق اوتدقیق د کفایت درجې ته ورسیده نو د محکمې رئیس دا لاندي مراتب اجرآء کوي :

الف : له دواړوخواووڅخه پوښتني کوی چې نور کوم شی لرئ کنه ؟ .

ب : وروسته له هغه چې طرفینو ځواب ورکړ چې د ویلو دپاره کوم نور شی نلري ، نو هغه وخت دوی پوهـ کوي چې محاکمه پای ته ورسیده .

ج : وروسته له هغه چې دمحاکمې په ختم پوهـ شول نو دواړه طرفه حق نلري چې څه ووایې . (۲)

۱۰۳ ـ ماده :.

په دې صورت کې چې دواړه طرفــه اعتراضونه ولري هغه په ځانګړي پاڼه کې دمحکمې رئیس ته وړاندي کوي . (۳)

***

= بصورت دفتر مجلد بحفظیه سـپرده مـیشود . (۱)

تبصره :

حالات اضطراری از حکم ماده فوق مستثنی است.

مادۀ ـ ۱۰۲ :

هرگاه تحقیق وتدقیق دعوی به درجۀ کفایت رسید رئیس محکمه مراتب آتی را اجرأ میدارد :

الف: از طرفـین می پرسد که دیگر چـیز گفتنی دارند یا نه ؟

ب: بعد ازینکه طرفین جواب دادند که چیزی دیگر برای گفتن ندارند در آن وقت محکمه اختتام محاکمه را باوشان تفهیم میدارد .

ج: بعد از افهام اختتام محاکمه طرفین حق ندارند چیزی بگویند . (۲)

مادۀ ـ ۱۰۳ :

در صورتیکه طرفین اعتراضاتی داشته باشند آنرا بداخل ورق علیحده به رئیس محکمه تقدیم میدارند . (۳)

***

(۱) : الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) و (۱۸۱٤) مجلة الاحكام .

(۲) : الْمَادَّةُ (۱۸۲۷) مجلة الاحكام .الْمَادَّةُ (۱۸۱٦) مجلة الاحكام .الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) مجلة الاحكام .

(۳) : شرح الْمَادَّةُ (۱۸۳۹) دررالحكام جـ (٤) صـ (٦۹۱).

۱۰۴ ـ ماده :
د اعتراض خبري اتري دخبرواترودجريان په ترځ کې لوستلی کيږي په تحقيق کې د ژوري کتني د احساس په حال کې د محکمې رئيس محاکمه افـتتاح کوي لازمـه تحـقيقات اوتدقيقات پای ته رسوي وروسته د لازمو تحقيقاتو له تماميدو څخه دمحاکمې پای ته رسيدل اعلاموي . (۱)

۱۰۵ ـ ماده :
دهري محکمې اداره لەلاندنيو تشريحاتو سره سم دا راتلونکي دفترونه لري :

الف : داستدعا دفتر (وارده ـ صادره) .

۱۰۶ ـ ماده :
د استدعا دفتر دا لاندي مراتب لري :
۱: ـ ګڼه .
۲: ـ د عريضې نيټه .
۳ : ـ د جګړه کونکو نومونه .
۴ : ـ د جګړه کونکو شهرت اوتابعيت او د استوګنې محل .
۵ : ـ د دعوی ماهيت .
۶ : ـ د عريضې د راتګ نيټه .

ب : ـ دجلب دفتر .

۱۰۷ ـ ماده :
د عدليې محکمو دجلب دفـتر لاندنـي مطلبونه لري :

مادۀ ـ ۱۰۴ :
مـذاکره اعتراض در اثنای جـريان مذاکره قرائت شده در حـال احـساس لـزوم تعمق در تحقيق رئـيس محکمه بافتتاح محاکمه پرداخـته تحقيقات وتدقيقات لازمه رابه پايان ميرسانـد وبعد ازاتمام تحقيقات لازمه اخـتتام محاکمه را اعلام ميدارد . (۱)

مادۀ : ۱۰۵ :
ادارۀ هر محکمه مطابق تشريحات آتی دارای دفاتر ذيل ميباشد :

الف : دفتر استدعا (وارده = صادره)

مادۀ : ۱۰۶ :
دفتراستدعا حاوی مراتب ذيل ميباشد :
۱- شماره .
۲- تاريخ عريضه .
۳- اسم متخاصمين .
۴- شهرت وتابيعت ومحل اقامت متخاصمين .
۵- ماهيت دعوی .
۶- تاريخ ورود عريضه .

ب : دفتر جلب

مادۀ ۱۰۷ :
دفتر جلب محاکم عدلی حاوی مطالب آتی است :

(۱) : الْمَادَّةُ (۱۸۳۸) مجلة الاحكام .الْمَادَّةُ (۱۸۲۷) مجلة الاحكام .

۱:ـ د جلب د پاڼي نیټه .
۲: ـ د جلب د پاڼي د تسلمېدونکي نوم .
۳: د جګړه کوونکو د حاضرولو ورځ ټاکل .
۴: ـ د دعوی لنډیز .

جـ : ـ د اسنادو دفتر .

۱۰۸ـ ماده :

د متخاصمینو دفتر چې په عدلیه محکموکې پراته وي لاندني تو ضیحات لري :

۱: ـ د متخاصمینو د اسنادو ډول .
۲: ـ د اسنادو د مندرجاتو لنډیز .
۳: ـ د اسنادو د پاڼو شمیر .

۱۰۹ ـ ماده :

دهري موضوع د اسنادو د دفتر د مندرجاتو په تفصیل کې د محکمې د رئیس مهـر او لاسلیک ضروري دی .

د : ـ د فیصله جاتو دفتر .

۱۱۰ـ ماده :

د محکمې دوثائقو او فیصله جاتو دفتر دهغو فیصلو ثبت دی چې د محکمې او غړیو په لاسلیک رسولی کیږي .

هـ : د اعلاماتو د ثبت دفتر .

۱۱۱ ـ ماده :

د اعـــلاناتو د ثبت په دفتر کې ټولـــي هغه فیصلې چې له محکمې څخه صادري او متخاصمینو ته سپارلي کیږي ثبتیږي.

۱- تاریخ ورقهٔ جلب .
۲- اسم تسلیم شوندهٔ ورقه جلب .
۳- تعین روز احضار متخاصمین .
۴- خلاصهٔ دعوی .

جـ : دفتر اسناد

مادهٔ ۱۰۸ :

دفتر اسناد متخاصمین که بمحاکم عدلیه وجود میداشته باشد مشتمل توضیحات ذیل است :

۱- نوعیت اسناد متخاصمین .
۲- خلاصهٔ مندرجات اسناد .
۳- تعداد اوراق اسناد .

مادهٔ ۱۰۹ :

در تفصیل مندرجات دفتر اسناد هر موضوع مهر و امضای رئیس محکمه ضروری است .

د : دفتر فیصله جات

مادهٔ ۱۱۰ :

دفاتر وثایق و فیصله جات محکمه حاوی ثبت فیصله است که با امضای رئیس و اعضای محکمه رسانیده میشود .

هـ : دفتر ثبت اعلامات

مادهٔ ۱۱۱ :

در دفتر ثبت اعلامت تمام فیصله هائیکه ازمحکمه صادروبه متخاصمین سپرده میشود ثبت میگردند .

۱۱۲ ـ ماده :
داعــلاماتودفترلرونکی مکلف دی چې دمحکمې دفــیصلې یونقل متخاصمینو ته وسپاري دا دفترلاندني توضیحات لري :
۱ : د مدعي اومدعي علیه نوم .
۲ :ـ ددعوی لنډیز .
۳ : د محکمې د جریان صورت .
۴:ـ د حکم نتیجه .

۱۱۳ ـ ماده :
که چیري د محکمې د فیصلې نقل له یوه خصم څخه ورک شي د اعلاماتو د دفترلرونکی مکلف دی چې دهغه نوی نقل د غوښتني له مخي ورکړي .

و : دمحکمې دوارداتو دفتر :

۱۱۴ ـ ماده :
د محکمې ټول دفــترونه په مجلدي صورت چې اول او آخیر دصفحې په قید دمحکمې د رئیس په مهر رسیدلی وي ترتیب ورکول کیږي .

۱۱۵ ـ ماده :
دمحکمې رئیس مؤظف دی چې په هره میاشت کې د خپلــي مربوطي محکمې ټول دفترونه وګوري اوخصوصي تفتیش یې وکړي ترڅو دمحکمې ددفتري چارو له مؤظفینو څخه کوم نقص اوخطا پېښه نشي .

مادۀ : ۱۱۲ :
دفتردار، اعلامات مکلف است که یک نقل فیصله محکمه را به متخاصمین بسپارد ، این دفتر مشتمل به توضیحات آتی است :
۱- اسم مدعی ومدعی علیه .
۲- خلاصه دعوی.
۳-صورت جریان محکمه .
۴- نتیجه محکمه .

مادۀ : ۱۱۳ :
هر گاه نقل فیصله محکمه از نزد یکی از متخا صمین مفقود شـود دفــتردار اعلامات مکلف است که نقل آنرا در صورت مطالبه مجدداً به او بدهد .

و : دفتر واردات محکمه

مادۀ ۱۱۴:
تمـام دفـاتر محکمـه بصـورت مجلـد کـه اول و آخرآن بقید صـفحه بامضـاء ومهـر رئــیس محکمــه رســـیده باشـــد ترتــیب داده میشود .

مادۀ ۱۱۵ :
رئــیس محکمــه مؤظـف اسـت کـه در هرمـاه تمـام دفـاتر محکمــه مربوطـه را ملاحظــه وتفتــیش خصوصـــی کنـدتا تخطـی ونقصـی از نزدمـوظفین اموردفترمحکمه بوقوع نـرســد .

۱۱۶ ـ ماده :
د عدلیه محکمو ددفترو په مندرجـاتو کې کومه خدشه اوتغیر کیدای نشي که د کومي کلمې زیاتولویا کمولو یا بیخې ایستلو ته کوم ضرورت پـیښ شي په واضح ډول ئي باسي دا ایستل د محکمې ددفتردآمراومحکمې درئیس په لاسلیک رسول کیږي . (۱)
تبصره : له(**۱۰۵** تر **۱۱۶**)پورتنیو موادو څخه اضطراري حالات مستثنی دي .

مادهٔ ۱۱۶ :
تغیر و خدشه در مندرجات دفاتر محاکم عدلیه صورت گرفته نمیتواند. هرگاه به کشیدگی وایزاد یا اخراج کدام کلمه ضرورت محسوس شود بصورت واضح کـشیده وایـن کـشیدگـی بامضاء آمر دفتر محکمه ورئیس محکمه رسانیده میشود . (۱)
تبصره : حالات اضطراري ازحکم ماد های (**۱۰۵**) تا (**۱۱۶**) فوق مستثنی است .

څلورم فصل
د لومړنیو محکمو مراجعات

فصل چهارم
مراجعات محاکم ابتدائیه

۱۱۷ ـ ماده :
یوه دعوی په یوه وخت کـــې په دوو محکمو کې دائرېدای نشي . (۲)
۱۱۸ ـ ماده :
که په محکمه کې ددعوی داساسي دوران په ترځ کې یوله متخاصمینوڅخه داصل دعوی دائریدل په بله محکمه کې ښکاره کړي یا ددعوی ارتباط په بلې هغسي =

مادهٔ : ۱۱۷ :
دعوی واحده دریک وقت بدو محکمه دائر شده نمیتواند . (۲)
مادهٔ : ۱۱۸ :
هرگاه دراثنای دوران اساسی دعوی در محکمه ، یکی از مخاصمین دآئر بودن اصل دعوی رادرمحکمه دیگری وانمود ساخته یا ارتباط دعوی رابدعوی دیگری=

(۱) د(**۱۰۵**) مادې څخه بیاتر (**۱۱۶**) مادې پورې دمجلة الاحکام پر (۱۸۰۰) (۱۸۰۱) او (۱۸۱٤) اوشرح دررالحکام ج (٤) ص (٦٢١) مادې باندې مبني دي . الموسوعة الکویتیة ج (۳۳) ص (۳۰۳) .
(**۲**) : الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) مجلة الاحکام .

=دعوى پوري چې هغه په بله محكمه كې دوران لري بيان كړي ،نوددې دعوى انتقال هغې محكمې ته وغواړي په دې صورت كې د قانوني صلاحيت په شرط همغې لومړۍ محكمې ته د دعوى په انتقال امر وركول كيږي . (۱)

۱۱۹ـ ماده :

هغه اعتراضونه چې يو له متخاصمينو څخه يې دطرفينو داسنادواوپاڼوپه خصوص كې ولري بايد پخوا دمحاكمې له ختم څخه له محكمې سره و غږيږي البته مطلوبه اعتراضات وروسته له فيصلې څخه په همغه محكمه كې د اوريدو وړ نه بلل كيږي . (۲)

۱۲۰ـ ماده :

وروسته ددعوى دمراتبو له طى كولو او دمحكمې د حكم د اصدار درجې ته له رسيدو دطرفينو د ذات تبدل يا دصفاتو تبدل د محكمې دحكم د صدور او تبليغ مانع نه ګرځي .

تبصره: مقصد دذات له تبديل څخه فوت دى او مراد د صفاتو له تبديل څخه د ليونتوب اوافلاس پيښيدل دي . (۳)

=كه در محكمه ديگرى دوران دارد بيان كرده انتقال دعوى را بهمان محكمه مطالبه نمايد در اين صورت بشرط صلاحيت قانونى با انتقال وحوالۀ دعوى بهمان محكمه اول امر داده ميشود . (۱)

مادۀ ۱۱۹ :

اعتراضاتيكه يكى از متخاصمين راجع به اسناد واوراق طرفين داشته باشند بايد قبل از ختم محاكمه بمحكمه تذكر بدهند البته اعتراضات مطلوبه بعد از فيصله در همان محكمه قابل سمع گفته نيست. (۲)

مادۀ ۱۲۰ :

بعد از طى مراتب دعوى ورسيدن بدرجۀ اصدار حكم محكمه تبديل ذات يا تبديل صفات طرفين مانع صدور و تبليغ حكم محكمه نميشود .

تبصره: مقصد از تبديل ذات فوت ومراد از تبديل صفات حدوث جنون وافلاس است . (۳)

(۱) : الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) مجلة الاحكام .
(۲) : الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) مجلة الاحكام .
(۳) الفتاوي القاضي خان علي هامش الهندية ج (۲) صـ (۳٦۷) .

١٢١ ــ ماده :
د متخا صمينو په مــنځ كــې د دعوى د دوران په ترڅ کې كه كوم بل شخص داسي عرض چې محكمې ته راجع شوې دعوى كــې دده د مداخلــې په حق او صلاحيت مبنــي وي وړانــدي كړي او دمحكمــې په غرض خــپل حــضور وغواړي دده غوښتنه منله كيږي مګر په دې صورت کې چې د حكم اصولي مراحل پاى ته رسيدلي وي دمحكمې د حكم اعلام ددې غوښتنــــي په اثــر ټاليداى نشي . (١)

١٢٢ ــ ماده :
هغه كسان چې محكمې ته يې استدعا وړاندي كړې وي او تر دوو مياشتو پوري دخپلي وړاندي كړي دعوى په خصوص کې محكمې ته حاضر نشي نو دا استدعا يې باطله ګڼله كيږي او د دوى دعوى بې له نوي دعوى وړاندي كولو د اوريدو وړ نه بلله كيږي . (٢)

***
*

مادۀ ١٢١ :
در اثنای دوران دعوی بين متخاصمين هرگاه شخص ديگری عرضی مبنی به حق وصلاحيت مداخله خود در دعوی راجعه بمحكمه تقديم سند حضور خود را بغرض محكمه مطالبه نمايد مطالبه او پذيرفته می شود اما در صورتــيكه مراحل اصولی حكم بــپايان رســيده باشــد اعلام حكم محكمه با ثــر ايــن مطالبه به تعويق افگنده نميشود .(١)

مادۀ ــ ١٢٢ :
اشخاصيكه بمحكمه استدعائی تقديم كرده تا مدت دوماه بمحكمه راجع به استدعای تقديم داشــته خود حاضــر نشوند استدعای شان باطل پــنداشته می شود ودعوی شان بدون تــــقديم اســـتدعای جــديــد قابــل سمع گفته نميشود . (٢)

***
*

(١) : الْمَادَّةُ (١٨٢٨) مجلة الاحكام .
(٢) : الْمَادَّةُ (١٨٠١) مجلة الاحكام .

پنځم فصل
د حکم اسباب

۱۲۳ ـ ماده :
د حکم اسباب څلور شیان دي :
الف : اقرار .
ب : شاهدان (بینه) .
ج : حلف .
د : نکول . (۱)

ــ الْإِقْـرَارِ ــ

۱۲۴ ـ ماده :
داقرارمباحث اودهغواحکام د مَجَلَّةُ الْأَحْكَامِ الْعَدْلِيَّةِ له (۱۵۷۲) مادې بیا تر (۱۶۱۲) مادې پورې د اجراء وړدي ، دحکم څلور واړه اسباب د دعوی د دوران په وخت کې دا ډول اثباتیږي :

۱۲۵ ـ ماده :
د صحیحه دعوی له اقامه کولو څخه وروسته محکمه دا لاندې مراتب په ځای کوي :
الف : ـ له مدعي علیه څخه د مدعي د دعوی ځواب غواړي . (۲)

فصل پنجم
اسباب حکم

مادهٔ ۱۲۳ :
اسباب حکم چهار چیز است:
الف : اقرار .
ب: شاهدان (بینه)
ج : حلف .
د : نکول . (۱)

ــ الْإِقْـرَارِ ــ

مادهٔ : ۱۲۴ :
مباحث اقرار واحکام آن مطابق مادهء (۱۵۷۲) الی (۱۶۱۲) مَجَلَّةُ الْأَحْكَامِ الْعَدْلِيَّةِ مرعی الاجراء است اسباب چهار گانه حکم وقت دوران دعوی چنین اثبات وجود می نماید :

مادهٔ : ۱۲۵ :
بعد از اقامه دعوی صحیحه محکمه بمراتب آتی می پردازد :

الف : از مدعی علیه جواب دعوای مدعی را میخواهد . (۲)

(۱) : شرح المادة (۱۸۲۷) الاتاسی ج (۶) ص (۱۲۹) ودررالحكام ج (۴) ص (۶۶۲) .
(۲) : شرح المادة (۱۸۱٦) دررالحكام ج (٤) ص (۶۲۶) .

ب : د اقرار په صورت کې مدعي علیه محکوم بلل کیږي . (۱)

ج : د مدعـــي علیه د انکار په صورت کې د مدعي وظیفه ده چې خپله دعوی ثابته کړي . (۲)

د : په داسي حال کې چې مدعي د خپلې دعوی په اثبات کې عجز ښکاره کړي نو مدعي علیه ته دتحلیف حق لري د مدعي په غوښتنه محکمه مدعي علیه ته قسم ورکوي . (۳)

هـ : ـ که چیري مدعي علیه قسم وکړ ، نو دده دعوی ردیږي فعلاً د مدعي د دعوی په قطع حکم صادریږي . (۴)

و : دمدعي علیه دنکول په صورت کې پرته له قصاص څخه په هغه شي چې دعوی ورباندي شوې ده محکوم علیه ګرځي . (۵)

۱۲۶ـ ماده :

مدعـــي علیه کولای شـــي د مدعـــي د دعوی په مقابل کـــې صحیح دفع ووايي .(۶)

ب: درصورت اقرارمدعی علیه محکوم علیه شناخته میشود . (۱)

ج: درصورت انکار مدعی علیه وظیفه مدعي است که به اثبات دعوای خود بپردازد . (۲)

د: درحالیکه مدعی از اثبات دعوی خود اظهارعجز نمایدحق تحلیف مدعی علیه را داشته بمطالبهٔ مدعی،محکمه مدعی علیه را سوگند میدهد . (۳)

هـ : هرگاه مدعـی علیه ســوگند نمود دعوی او رد گردیده فعلا بقطع دعوای مدعی اصدار حکم میشود . (۴)

و : درصورت نـــکول مدعــــی علیه باستثنای قصاص با آن چیزیکه بالای آن دعوی شــــده است محکوم علیه میگردد . (۵)

مادهٔ ۱۲۶ :

مدعــــی علیه مــیتوانـد در مقابل دعوای مدعــی دفع صحیح را اقامه نمایـــد . (۶)

(۱) : الْمَادَّةُ (۱۸۱۷) مجلة الاحکام .

(۲) : الْمَادَّةُ (۱۸۱۷) مجلة الاحکام .

(۳) : الْمَادَّةُ (۱۸۱۸) مجلة الاحکام .

(۴) : الْمَادَّةُ (۱۸۱۹) مجلة الاحکام .

(۵) : الْمَادَّةُ (۱۸۲۰) مجلة الاحکام .الاختیار لتعلیل المختار . ج (۲) ص (۱۱۳) .تکملة ردالمحتار ج (۱) ص (۳۴۹) .

(۶) : الْمَادَّةُ (۱۶۳۱) مجلة الاحکام .

۱۲۷ ـ ماده :

که مدعي عليه د مدعـــي صحيح دفع وکړه د مثال په توګه وئي ويل :

الف ـ مدعـــي له خپلي دعوی څخه ابرآء کړې ده .

ب ـ مدعي ته يې مطلوبه حق ورتسليم کړی دی اوربدل کېدای شي . (۱)

۱۲۸ ـ ماده :

که مدعي عليه د خـپلي دفع له اثبات څخه عاجز شو حق لري چې دمدعي سوګند وغواړي . (۲)

۱۲۹ـ ماده :

په دې حال کې چې مدعي دمدعي عليه ددفع ددعوی په مقابل کې د مدعی به ، او نورو له تسليم څخه قسم وکړي نو مدعي عليه ملزم کيږي . (۳)

۱۳۰ ـ ماده :

په دې صورت چـې مدعـــي عليه په مجهولو دعوو کې له قسم څخه نکول وکړي په اقرار (بيان) مجبوريږي . (۴)

۱۳۱ ـ ماده :

په تليواري دعووکې وروسته دمدعي د استدعا له وړاندي کېدو څخه مدعي عليه جلبيږي اودمدعي په دعوی رسيدګي =

(۱) : الْمَادَّةُ (۱٦۳۱) مجلة الاحکام .

(۲) : الْمَادَّةُ (۱٦۳۲) مجلة الاحکام .

مادهٔ : ۱۲۷ :

هر گاه مدعی علیه بدفع صحیح مدعی پرداخته گفت مثلاً :

الفـ مدعی از دعوی خود ابرآء نموده است .

ب. بمدعی حق مطلوبه را تسلیم کرده است مسموع شده میتواند . (۱)

مادهٔ : ۱۲۸ :

درصورتیکه مدعی علیه از اثبات دفع خودعاجز شد حق دارد که سوگند مدعی را مطالبه نماید . (۲)

مادهٔ : ۱۲۹ :

در حالیکه مدعی در مقابل دعوی دفع مدعی علیه از تسلیم مدعی به وغیره ســوگــندکــند مدعي علیه ملزم قرار میگیرد . (۳)

مادهٔ : ۱۳۰ :

در صـــورتیکه مدعی علیه در دعاوی مجهوله از قسم نکول نمایند مجبور به اقرار میگردد . (۴)

مادهٔ : ۱۳۱ :

در دعاوی مـستعجله بعد از تقـــدیم استدعای مدعی، مدعی علیه را جلب وبه دعوای مدعی رسیدگی می شود =

(۳) : الْمَادَّةُ (۱٦۳۲) مجلة الاحکام .

(۴) :شرح الْمَادَّةُ (۱٦۲۱) دررالحکام ج (٤) صه (۱۹۴).

= كـــــيږي لكه د نورو دعوو غوندي سلسلې طی كولو ته ضرورت نلري . (١)

١٣٢ ـ ماده :

همدا ډول د بسيطو دعوو په دوران كې لكه د نـــورو دعوو په شـــان مـــناقشو او محاكموته ضرورت نشته . (٢)

١٣٣ ـ ماده :

د محكمې په وثيقه كې د داخل پوردعوى چې له مربوطومراجعوڅخه يې رسمي شرعي تصديقونه پای ته رسيدلی وي دبسيطودعوو له ډلـــي څخه بـلل كيږي . (٣)

١٣٤ ـ ماده :

كه يو شخص په بل باندي د پور دعوى وكړي او ويې ويل : مثبته شاهدان نه لرم يوازي دمدعي عليه قسم يې غوښت دا ډول قسم وركول له بـــسيطو د عوو څخه دی . (٤)

١٣٥ ـ ماده :

په بسيطو مستعجلو دعووكې محكمه داستدعا اواثبات دپاڼوپه تبليغ باندي بسنه كوي د نورو دعوو په شان مدعي عليه ته د لائحې د وړاندي كېدواودهغو د تبليغ ضرورت نشته .(٥)

= شـــود وبه طی نمودن سلسله مانند دعاوی دیگر ضرورتی ندارد .(١)

مادهٔ : ١٣٢ :

هکذا دردوران دعاوی بسیط بمناقشات ومحاکمه مانند دیگر دعاوی ضرورتی ندارد . (٢)

مادهٔ : ١٣٣ :

دعوای دین داخل وثــیقه محکمه که تصادیق شرعی رسمی ازمراجع مربوطه انجام یافته باشد از جمله دعاوی بسیطه محسوب است . (٣)

مادهٔ ١٣۴ :

هرگاه شخصی بر علیه دیگری دعوای دین نمود واظهار داشت که شهود مثبته ندارم تنها حلف مدعی علیه را مطالبه می نمود اینگونه تحلیف از دعاوی بسیطه است . (۴)

مادهٔ ١٣۵ :

در دعاوی مستعجله وبسیطه محکمه بتبلیغ استدعا و اوراق اثـــبات کفایت میکند بتقدیم لائحه وتبلیغ آن مانـــند دعاوی دیگر بمدعـــــی علیه ضرورتی نیست . (۵)

(١) :الْمَادَّةُ (١٨١٠) مجلة .وشرحها دررالحكام ج (۴) صـ (۶١٧) .الْمَادَّةُ (١٨٠١) مجلة الاحكام .

(٢) : الْمَادَّةُ (١٨٠١) مجلة الاحكام .

(٣):الْمَادَّةُ (١٧٣٧) مجلة الاحكام ودررالحكام ج (۴) صـ (۴٨٠)

(۴) :الْمَادَّةُ (١٧٤٢) مجلة الاحكام دررالحكام ج (۴) صـ (۴٩٠)

(۵) : الْمَادَّةُ (١٨٠١) مجلة الاحكام .

۱۳۶ ـ ماده :
دهغو شیانو په دعوی کې چې د قضا په مجلس کې حاضر نه وي اوحاضرېدلی نشي دهغه تعریف اوقیمت حتمي دی . (۱)

۱۳۷ ـ ماده :
ددعووموضوع دي دمجلة الاحکام د دعوی د(۱۴) کتاب اوڅلورم فصل سره سم په نظر کې نیولې او فیصله شي .

بینه

۱۳۸ ـ ماده :
بینه په درې ډوله دي :
الف ..... شهادات . (۲)
ب ..... مثبته اسناد . (۳)
ج ..... قاطعه قرینه . (۴)

۱۳۹ ـ ماده :
شهادت وروسته له اقراره خورا پیاوړئ قطعي دلیل بلل کیږي اوهغه دحق اخبار دی د(اشهد) په لفظ سره او په هغه کې دشهادت شرعي شرائط په نظر کې نیول کیږي . (۵)

مادۀ : ۱۳۶ :
در دعاوی چیزهائیکه در مجلس قضاء حضور نداشت ویا حاضر شده نتواند تعریف و قیمت آن حتمی است . (۱)

مادۀ : ۱۳۷ :
موضوع دعاوی طبق فصل چهارم وکتاب (۱۴) دعوی مجلة الاحکام تحت نظر گرفته و فیصله شود .

بینه

مادۀ : ۱۳۸ :
بینه سه قسم است :
الف ..... شهادات . (۲)
ب ..... اسناد مثبته . (۳)
ج ..... قرآئن قاطعه . (۴)

مادۀ ۱۳۹ :
شهادت از قوی ترین دلائل قطعی بعد از اقرار بحساب میرود وآن عبارت از اخبار حق بلفظ (اشهد) است . و در آن شرائط شرعی شهادت در نظر گرفته میشود . (۵)

---

(۱) : الْمَادَّةُ (۱٦۲۱) مجلة الاحکام .
(۲) : الْمَادَّةُ (۱٦۸٤) مَجَلَّةُ الْأَحْكَامِ .غمزعیون البصائر ج (۲) ص (۲۷۵) .
(۳) : الْمَادَّةُ (۱۸۲۱) مجلة الاحکام .
(۴) : الْمَادَّةُ (۱۷٤۰) مجلة الاحکام .
(۵) : الْمَادَّةُ (٦۷٦ ۱) مَجَلَّةُ الْأَحْكَامِ .الْمَادَّةُ (۱٦۸٤) مجلة الاحکام .الْمَادَّةُ – (۱۷۰۰) مجلة الاحکام .

۱۴۰ ـ ماده :
د شاهدانو شهادت په انفرادي صورت د محکمې د هیئت او د متخاصمینو په حضورکې اورېده کیږي . (۱)

مادهٔ : ۱۴۰ :
شهادت شهود بصورت انفرادی بحضور هئیت محکمه و متخاصمین شنیده می شود . (۱)

۱۴۱ ـ ماده :
محکمه بايد د شاهدانو د شهادت له اوريدلو څخه پخوا د دوی هویت معلوم کړي . (۲)

مادهٔ : ۱۴۱ :
محکمه باید پیش از شنیدن شهادت شهود هویت شانرا معلوم کند . (۲)

۱۴۲ ـ ماده :
که مدعي د محکمې د پوښتني په ځواب کې د خصم په حضورکې د خپلو شاهدانو نومونه او د استوګني ځای پخوا له احضار څخه وټاکي او د احضار په وخت کې نور شاهدان حاضر کړي په دې صورت کې محکمې د مدعي دې ډول شاهدانو ته د قبلېدو موقع نه ورکوي . (۳)

مادهٔ : ۱۴۲ :
هرگاه مدعی در جواب پرسش محکمه بحضور خصم اسمای شهود ومحل اقامت شانرا قبل از احضار تعین نموده ودرحین احضار شهود دیگری را حاضر کرد ، درآن صورت محکمه چنان شهود مدعی را موقع قبول نمیدهد . (۳)

۱۴۳ ـ ماده :
که مدعي ووایې چې اصلاً او قطعًا شاهد نه لرم او پس له هغه شاهدان حاضر کړي دا شاهدان نه قبلیږي . (۴) .

مادهٔ : ۱۴۳ :
اگرمدعی گفت اصلاً وقطعًا شاهد ندارم وبعد از آن شهودی را حاضرکند شهود مذکور پذیرفته نمیشود . (۴)

ضمیمه :
په (۱۴۲) مادې باندې د تبصرو پنځه فقرې زیاتونه :

ضمیمه :
ازدیاد پنج فقره تبصره ذیل بماده (۱۴۲) اصول محاکمات اداری عدلی :

(۱) : الاشباه والنظائرصـ (۱۹۳) .الْمَادَّةُ (١٦٨٤) مجلة الاحكام .شرح الْمَادَّةُ (١٦٨٥) دررالحكام ج (٤) صـ (۳۵۱) .

(۲) : معين الحكام صـ (۹۹) .

(۳) : دررالحكام ج (۴) صـ (۵۰۸) تاتارخانيه ،كتاب الشهادت ج (۱۱) صـ (۴۵۴) .

(۴) : الْمَادَّةُ (۱۷۵۳) مجلة الاحكام .

الف : که مدعي (اصلا او قطعا شاهدان نلرم) جمله يا داسي کلمې چې همغه مفاد پکښې نغښتــې ؤ لکه دا که هرڅومره مهلت راکړشي شاهدان نشم حاضرولی استعمال کړي په دې صورت کې دابتدائيې له فيصلې نه وروسته دده راوستلي شاهدان نه قبليږي او د ابتدائې فيصله قطعيت لري . (۱)

ب : په دې صورت چــې قطعيت هم ومومي که مدعي، مدعی بها مالونه دمدعي عليه په لاس کې پيدا کوي ، يا وروسته له پورتنۍ فيصلې مدعي عليه په مدعی بها مالونو مدعــي ته اقــرار کوي دا پورتنۍ دعوی دهغه له مال يا اقراره په عدلي محکموکې د مقرراتو له مخي اوريدله کيږي .(۲)

ج : که مدعي ووائې څما شاهدان په ښارکې (دمحکمې مربوطه منطقه کې) حاضر نه دي اوځان يې د شاهدانو له حاضرولوڅخه عاجزه نه باله نو ابتدائيه محکمه به له (۸۴ او ۱۴۵) مادې سره سم په لازمه اندازه مهلت ورکړي او پس له هغه خپله فيصله شرعا دقسم په صورت صادروي . (۳)

الف : اگرمدعي جمله (اصلا و قطعا شهود ندارم) و يا کلماتی که همان مفاد را در بر ميگرفت مانند اينکه : اگر هر قدرمهلت داده شودشهود را حاضرکرده نميتوانم استعمال نموددرآنصورت بعدازفيصله ابتدائيه شهود آورده شده اش پــذيرفته نــميشود وفــيصله ابتدائيه دارای قطعيت است . (۱)

ب : در صورتيکه فيصله قطعيت پيدا کند اگر مدعی اموال مدعی بها را در دست مدعی عليه می يابد ، ويا بعد از فيصله فوق مدعی عليه باموال مدعی بها برای مدعی اقرار می نمايد دعوی فوق ازمال و يا اقرار مذکور در محاکم عدلی حسب مقررات شنيده ميشود (۲).

ج : اگر مدعی بگويد شهود من در شهر (منطقه مربوط محکمه) حضور ندارند وخودرا از احضار شهود عاجز نمی نمود ، محکمه ابــتدائيه طبق ماده (۸۴) و (۱۴۵) باندازه لازمه مهلتی خواهد داد وبعد از آن فيصله خود را شرعًا بصورت قسم صادر می نمايد . (۳)

(۱) : الْمَادَّةُ (۱۷۵۳) مجلة الاحكام .شرح الْمَادَّةُ (۱۷۵۳) دررالحكام ج (٤) صـ (٥٠٩) .

(۲) : الْمَادَّةُ (٧٩).مجلة الاحكام . فقه الاسلامي .ج (٦) صـ (٦١٦) .

(۳) : شرح المادة (١٨٢٨) دررالحكام ج (٤) صـ (٦٦٤). و ردالمحتار ج (٤) صـ (٣٨٣) .الْمَادَّةُ (١٧٤٢) مجلة الاحكام .

د : كه مدعي د حلفي فيصلې له پای نه وروسته دشاهدانو تېرولو ادعاكوله د مرافعه غوښتنې په مېعاد كې دخپلې دعوى مثبته شاهدان تېرولای شي،مګر دا فيصله مرافعه فيصله نه بلل كېږي او ابتدائيه د مرافعې حيثيت نشي موندلی . (۱)

هـ : ـ ځرنګه چې دابتدائي محكمې دوهم رويت نظر د شاهدانو تېرولوته لومړنۍ فيصله اكمالوي ، نوكه مدعي شاهدان تېركړل اومحكوم عليه قناعت نه درلود خپله مرافعه او تميز طی كوي او كنه مدعي د قضا تر دوهم او دريم مجلس پوري خپل شاهدان حاضر نشوای كړای لومړنۍ فيصله قطعيت مومي .(۲)

۱۴۴ ـ ماده :

وروسته له دې چې معلوم شي چې حاضر شوي شاهدان هغه اشخاص دي چې پخوا معرفي شوي وونومحكمه ددوی شهادت قبلوي .(۳)

د- اگر مدعی بعد از انجام فیصله حلفی، اقامه شهود را ادعا می نمود ، در ظرف میعاد مرافعه طلبی ، شهود مثبته دعوی خودرا اقامه کرده میتواند ، ولی فیصله متذکره فیصله مرافعه شناخته نمی شود و ابتدائیه حیثیت مرافعه را حایز شده نمیتواند . (۱)

هـ :- چون رویت ثانوی محکمه ابتدائیه نظر به اقامه شهود ، صورت اکمال فیصله اولی را بخود میگیرد ، اگر مدعی اقامه شهود نمود و محکوم علیه قناعت نداشت مرافعه و تمیز خود را طی می نماید ، و الا که مدعی تا مجلس ثانوی وثالث قضاء ، شهود خود را حاضر کرده نتوانست فیصله اولی قطعیت می یابد . (۲)

مادهٔ : ۱۴۴:

بعد از معلوم شدن اینکه شهود حاضره همان اشخاصی میباشندکه قبلاً معرفی شده بودند محکمه باستماع شهادت شان موقع میدهد . (۳)

(۱) : شَرْحِ الْمَادَّةِ الْمَادَّةُ (۱۸۱۹) دررالحكام ج (٤) صـ (٦٤٧) .والاتاسي ج (٦) صـ (۱۱۱) .
(۲) : الْمَادَّةُ (۱۸۳۸) مجلة الاحكام . شرح المادة (۱۸۱۹) دررالحكام . ج (٤) صـ (٦٤٧) .
(۳) : الفتاوى الهندية ج (۳) صـ (۳۲۵) .

۱۴۵ ـ ماده :

که چیري په حقوقي معاملاتوکي یو تن له شاهدانو څخه د محکمې د جلسې په ټاکلې ورځ حاضر شو او ثابته شوه چې نورو کیدای شي د کوم شرعي عذر له مخې ونشوکولای چې حاضر شي، په دې صورت کې (پرته له حدودو څخه) محکمه د حاضر شاهد اظهارات اوري او د غائبو شاهدانو د پاره مهلت ورکوي . (۱)

۱۴۶ ـ ماده :

هغه مهلت چې دمحکمې لخوا د شاهدانو د احضار دپاره ورکول کیږي ، دلزوم په اندازه سره د مسافې لیري والی په نظرکې نیولو ټاکل کیږي . (۲)

۱۴۷ ـ ماده :

که مدعي دشاهدانو د ناروغۍ یا د نورو شرعي عذرونو په اثر دشاهد دشهادت اوریدل اویا دهغه لیکل دشاهدد استوګنې په ځای کې له محکمې څخه وغواړي نو محکمه یو تن له خپلو اعضاؤ څخه چې قضایي صلاحیت ولري د معذور شاهد داظهاراتو اخیستلو په غرض دهغه داستوګنې ځای ته ورلیږي ترڅو د شاهد شهادت د طرفینو په حضورکې =

مادهٔ ۱۴۵ :

هرگاه در معاملات حقوقی یکی از شهود بروز معین جلسه بمحکمه حاضر شد ومحقق گردید که شاهد دیگر بموجب اعذار شرعی حاضر شده نتوانسته است در آن صورت (باستثنای حدود) محکمه اظهارات شاهد حاضر را میشنود و برای احضار غائب مهلتی میدهد . (۱)

مادهٔ ۱۴۶ :

مهلتی که از طرف محکمه برای احضار شهود داده میشود باندازه لزوم بادرنظر داشت بعد از مسافه تعین میگردد . (۲)

مادهٔ ۱۴۷ :

هرگاه مدعی در اثر مریضی یا غیره اعذارشرعی شاهد سماع شهادت شاهد وتحریر آنرا درمحل اقامت شاهد از محکمه مطالبه کند محکمه یکی از اعضای خود را که صلاحیت قضائی داشته باشد بغرض اخذ اظهارات شاهد معذور بمحل اقامت آن می فرستد تا شهادت شاهد را بحضور طرفین شنیده تحریر وضبط وامضاء ومهرنماید =

(۱) : شرح الْمَادَّةُ (۱۸۳۱) دررالحکام ج (٤) ص (٦٧٣) .شرح الْمَادَّةُ (۱۸۲۸) دررالحکام ج (٤) ص (٦٦٤) . بدائع الصنائع ج (٥) ص (٥١٠) .

(۲) : المادة (۱۸۰۱) من المجلة . شرح الْمَادَّةُ (۱۸۲۸) دررالحکام ج (٤) ص (٦٦٤) .

= واوري ، تحرير، ضبط ، لاسليک او مهرئي کړي،هغه دشرعي له احکامو سره سم په شهادت کې اجراء کوي . (١)

١٤٨ـ ماده :

دشاهدانوشهادت دمحکمې لخوا په مفصل صورت ضبط شوی ، د شاهدانو په حضورکـې لولـي او د دوی په مهر اولاسليک رسول کيږي . (٢)

١٤٩ـ ماده :

د شهادت نصاب ، دشهادت اداء کولو کيفيت او دهغه اساسي شروط له مدعی سره د شهادت موافقت ، او د شاهدانو اختلاف ددوی تزکيه ، له شهادت څخه د شاهدانو رجوع ، او د شاهدانو ترجيح د دوو تنو په دعوی او يوه شي کې د مجلة الاحکام العدليه د بـينات (١٥) کتاب سره سم مرعی الاجراء دي .

اســناد :

١٥٠ـ ماده :

اسناد پر دوو نوعو، تعهداتو او عقودو مشتمل دي هغه اسنادچې دشرعي حکم مداروي عبارت دي له هغو اسنادو =

= وآنــرا طبق احکام شرعی در شهادت اجراء میکند . (١)

مادۀ ١٤٨ :

شــهادت شــهود از طـرف محکمه بصورت مفصل ضــبط شــده بحضور شــهود قــرائت وبـامضاء ومهـر شان رسانیده میشود . (٢)

مادۀ ١٤٩ :

نصاب شهادت وکیفیت ادای شهادت وشروط اساسی آن و موافقت شهادت با دعوی واختلاف شهود وتزکیه شان ورجوع شهود از شهادت وترجیح شهود دردعوی دونفر ویک چیز مطابق کتاب (١٥) بــینات مجلة الاحکام العدلیه مرعی الاجراء میباشد .

اســناد

مادۀ ١٥٠ :

اسنادبه دونوع تعهدات ، عقود مشتمل است اسنادیکه مدارحکم شرعی باشد عبارت است از اسنادیکه رسماً =

(١):الْمَادَّةُ (١٨٠٦) مجلة الاحكام .والاتاسي ج (٦) ص (٧٥) ودررالحكام ج (٤)ص (٦١٢) والمادة (١٨٣٠)مجلة الاحكام.
(٢) : الفتاوى الهندية ج (٦) ص (١٦١) و ج (٣) ص (٣٨٣) . شرح الْمَادَّةُ (١٨٢٧) دررالحكام ج (٤) ص (٦٦٣) .والمادة (١٨١٤) وشرحها دررالحكام .

= ثخه چې رسما د هغو د مخصوصو موظفينو په تصديق اولاسليک رسيدلي او خاتمې يې موندلې وي . (١)

١٥١ـ ماده :

درسمي اسنادو تصديق اوثبت دمحکمې لخوا کيږي او دهغو مندرجه عقدونه او تعهدات د محکمې د هيئت په حضور کې تماميږي اودا عقد او تعهد غوټه کيږي . (٢)

١٥٢ـ ماده :

د (١٥١) مادې رسمي اسناد بايد په قانوني شرائطو دمحکمې لخوا وليکل شي ، د متعاقدينو او دمعرفت دشهودو چې دشهادت اهليت ولري په حضورکې لوستل کيږي له هغه وروسته دمتعاقدينو اوشهودو په امضاء رسيږي اودمحکمې لخوا مهر او لاسليک کيږي .(٣)

١٥٣ـ ماده :

هغه اسناد چې دمحکمې دهيئت په مهر او لاسليک رسيږي وروسته له لازمو تصديقونو دمحکمې په دفترکې ثبتيږي اوثبت يې هم د هيئت اومتعاقدينو په لاسليک رسولی کيږي .(٤)

= به تصديق وامضای مؤظفين مخصوص آن رسيده وانجام يافته باشد . (١)

مادهٔ : ١٥١ :

تصديق وثبت اسناد رسمی از طرف محکمه صورت ميگيرد ، عقود وتعهدات مندرجهٔ آن بحضور هئيت محکمه انجام وعقد وتعهد مذکور انعقاد می يابد . (٢)

مادهٔ ١٥٢ :

اسناد رسمی مادهٔ (١٥١) بايد بشرايط قانونی از طرف محکمه تحريروبه حضور متعاقدان وشهود معرفت که اهليت شهادت داشته باشند انجام يافته وبعد از آن قرائت نموده بامضای متعاقدان وشهود معرفت رسانيده ازطرف محکمه مهر وامضاء ميشود .(٣)

مادهٔ ١٥٣ :

اسنادی که بامضاء و مهر هيئت محکمه ميرسند بعد از تصاديق لازمه بدفتر محکمه ثبت ميگردد وثبت آن نيز بامضای هيئت ومتعاقدان رسانيده ميشود . (۴)

(١) : الْمَادَّةُ (١٧٣٧ ـ ١٧٣٨ ـ ١٧٣٩) مَجَلَّةُ الْأَحْكَامِ . ومعين القضات المادة (٣٠٧) للشمس الحق الافغاني ص (٥٧) .

(٢) : الْمَادَّةُ (١٧٣٨) مَجَلَّةُ الْأَحْكَامِ .

(٣) : شرح الْمَادَّةُ (١٧٣٨) الاتاسي ج (٦) ص (٣٨٨) . دررالحكام ج (٤) ص (٤٨١) .

(۴) : شرح المادة (١٧٣٧) دررالحكام ج (٤) ص (٤٨١) . دررالحكام ج (۴) ص (۶٢١ـ ۶٢٢) .

۱۵۴ـ ماده :

په (۱۵۲) ماده کې د ذکر شوي سند په ليکلو کې که کومه سهوه پيښه شي بايد داسي ډول خط ورباندي وايستل شي چې اصل او سهوه دواړه د لوستلو وړوي او تصحيح يې د وثيقې په پاى کې دمتعاقدانو،شاهدانو او دمحکمې داهاليوو په لاسليک سره کيږي(۱)

۱۵۵ـ ماده :

د محکمو په ټولو وثيقوکې دوه تنه د معرفت شاهدان چې د شهادت اهليت ولري حتمي دي .(۲)

۱۵۶ـ ماده :

که چيري متعاقدان يا د دوى د معرفت شاهدان حکمي شخصيت ولري د مثال په ډول دمؤسيسې يا څانګې يا ددائرې په نامه ياديدل په دې صورت ددوى د قانوني نمائنده حضور محکمې ته چې رسما معرفي شي کفايت کوي . (۳)

۱۵۷ـ ماده :

دمؤسساتو د دوائرو له خوا دنمائنده معرفي اودهغه صلاحيت دمعاملې دپاى ته رسولو دپاره د رسمي پاڼي په ذريعه په اثبات رسيږي .(٤)

(۱) : الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) مَجَلَّةُ الْأَحْكَامِ .
(۲) : الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) مَجَلَّةُ الْأَحْكَامِ .

مادۀ ۱۵۴ :

هرگاه در تحرير برسند متذکر ماده (۱۵۲) کدام سهو بوقوع برسد بايد طوری خط کشيده شود که اصل وسهو نيز خوانا باشد ، وتصحيح آن در پايان وثيقه بامضاء متعاقدان وشهود واهالی محکمه صورت ميگيرد .(۱)

مادۀ : ۱۵۵ :

در تمام وثايق محاکم دو نفر شاهد معرفت که اهليت شهادت را داشته باشند حتمی است . (۲)

مادۀ : ۱۵۶ :

هرگاه متعاقدان يا شهود معرفت شان شخصيت حکمی داشته باشند مثلا بنام مؤسسه يا شعبه ودائره يا د ميشدند درآنصورت حضور نماينده قانونی شان بمحکمه که رسمًا معرفی شود کفايت ميکند . (۳)

مادۀ : ۱۵۷ :

معرفی نماينده وصلاحيت آن از طرف دوائر منسوبۀ مؤسسات برای انجام معامله توسط ورق رسمی باثبات ميرسد . (۴)

(۳) : الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) مَجَلَّةُ الْأَحْكَامِ .
(۴) : الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) مَجَلَّةُ الْأَحْكَامِ .

١٥٨ــ ماده :
هغه پاڼې چې دقانوني نمائنده هويت اثباتوي د محکمې په دفترکې ساتلي کيږي . (١)

١٥٩ــ ماده :
دهغه کسانو دهويت په اثبات کې چې د محکمې په نزد معروف وي د هويت د معرفت وسائل نه پکاريږي . (٢)

١٦٠ــ ماده :
که متعاقدان يا ددوی دمعرفت شاهدان بې سواده وي اومهر هم ونه لري په دې صورت ددوی بټې ګوتي په نښاني او دمصديقينو په تصديق محکمه اکتفاء کوي او د دوی د بې سوادۍ کيفيت په وثيقه کې ذکرکوي . (٣)

١٦١ ــ ماده :
رسمي اسناد پخپله دمقراود دوی دقائم مقام ورثې په حق کې داعتبار وړدي . (٤)

١٦٢ــ ماده :
هغه کسان چې په رسمي اسنادوکې د معرفت شاهدان شوي او بل وخت دهغه شي د خپل ځان لپاره د ملکيت دعوی وکړي ، نو دا رسمي سند يا وثيقه دده د الزاميت دپاره کفايت کوي . (٥)

مادۀ ١٥٨ :
اوراقی که هويت نمايندۀ قانونی را با ثبات ميرساند بدفتر محکمه حفظ ميشود . (١)

مادۀ ١٥٩ :
در اثبات هويت اشخاصيکه به نزد محکمه معروف باشند وسايل معرفت هويت بکار برده نميشود . (٢)

مادۀ ١٦٠
هرگاه متعاقدان يا شهود معرفت شان بی سواد باشند ومهر هم نداشته باشند درآنصورت به نشانی انگشت شهادت وتصديق مصدقين شان محکمه اکتفا نموده کيفيت بی سوادی شانرا در وثيقه تذکر ميدهد . (٣)

مادۀ ١٦١:
اسناد رسمی در حق خود مقر وورثه وقائم مقام شان قابل اعتبار است . (۴)

مادۀ ١٦٢:
اشخاصيکه در اسناد رسمی شهود معرفت شده وبالاخره همان چيز يرا برای خود ادعای ملکيت مينمايند وثيقه يا سند رسمی مذکور برای الزاميت اوکفايت ميکند . (٥)

(١) : الْمَادَّةُ (١٨١٤) و(١٨٠١) مجلة الاحكام .
(٢) : الْمَادَّةُ (١٨٠١) مجلة الاحكام .
(٣) : الْمَادَّةُ (١٨٠١) مجلة الاحكام .
(۴) : الْمَادَّةُ (١٦١٠) و (١٦١١) مَجَلَّةُ الْأَحْكَامِ .معين القضاة المادة (٢٤٤) ص (٤٩) .
(٥):الفتاوى الكاملية ص (١٤٧)الْمَادَّةُ (١٠٠) مجلة الاحكام .

۱۶۳ـ ماده:

خصوصي موافقې او پټ عقدونه چې رسمي (شرعي) وثائقو د تنظيم په ترڅ کې یا وروسته له هغه د ځینو شاملینو لخوا دشرعي اسنادو دټولومندرجاتو یا له هغه دځینو دفسخ په خصوص کې شوي وي پخپله د دوی په حق کې دمراعات وړدي او دعقد د نورو شاملینو په باره کې کوم تاثیر نلري. (۱)

۱۶۴ـ ماده:

هغه اسناداووثیقې چې په ترتیب اوتنظیم کې دهغوشرائط اولوازم مراعات شوي نه وي دعادي اسنادوحیثیت لري. (۲)

۱۶۵ـ ماده:

دشرعي اسنادو پرضد مبني دعوی هم په شرعي سند او یا دهغه دمدعي علیه په اقرار پوري موقوفي دي. (۳)

۱۶۶ـ ماده:

د محکمې قاضي نشي کولای چې د خپل پلار، نیکه، اولاد، ورور، خور، ښځې او خذمت گار دپاره په مربوطه محکمه کې وثیقه ترتیب کړي یا هغوی دمعرفت په شهودو یا دپوهـ کسانو =

مادۀ ۱۶۳:

موافقه های خصوصی وعقود مخفی که در اثنای تنظیم وثایق رسمی (شرعی) یا بعد از آن از طرف بعضی از شاملین مبنی بر فسخ تمام مندرجات اسناد شرعی یا بعضی آن صورت گرفته باشد در حق خود شان قابل مراعات بوده دربارۀ سائر شاملین عقد تاثیری ندارد. (۱)

مادۀ ۱۶۴:

اسناد ووثائقیکه در ترتیب وتنظیم آنها شروط و لوازم آن مراعات نشده باشد حیثیت اسناد عادی را دارند. (۲)

مادۀ ۱۶۵:

دعاوی مبنی بر ضد اسناد شرعی نیز موقوف بسند شرعی و یا اقرار مدعی علیه آن می باشد. (۳)

مادۀ ۱۶۶:

قاضی محکمه نمیتواندبرای پدر وپدر کلان واولاد و برادر وهمشیره و زوجه وخدمتگار خود درمحکمۀ مربوطه وثیقه ترتیب بدهد یا ایشانرا بحیث شهود معرفت =

(۱) :درالمختارعلي هامش ردالمحتار ج (٥) صـ (٤٠٣). والْمَادَّةُ (١٦٤٢) مَجَلَّةُ الْأَحْكَامِ.
(۲) : شرح المادة (١٧٣٨) الاتاسي ج (٥) صـ (٣٨٧ ٣٨٨).
(۳) : الفتاوي الهندية كتاب المحاضر ج (٦) صـ (١٨٧) و والْمَادَّةُ (٧٩) مَجَلَّةُ الْأَحْكَامِ.

= يا دواقعې دشاهدانو يا مترجم په حيث قبول کړي . (١)

١٦٧ـ ماده :

د قاضي دخپلوانو وثيقه په نژدې محکمه کې ترتيبيږي . (٢)

١٦٨ـ ماده :

ليکلي اسناد لکه رسمي حوالې او حکومتي فرمانونه چې محفوظ ثبت ولري او دمحکمو اعلامات او فيصلې چې له تزوير اوساخت کاري څخه خالي اودقضا په دفترکې محفوظ ثبت ولري اودمحکمې يا امارتي دائروڅخه ورکړی شوي وي دمثبته اسنادو له جملې څخه ګڼل کيږي د مدعی د اثبات د پاره کفايت کوي .(٣)

١٦٩ـ ماده :

عرفي سندونه چې دطرفينو تر منځ ليکل شوي وي او په مهر او لاسليک رسيدلي وي په دې صورت چې طرفين خپل مهراو لاسليک تصديق کړي لکه شرعي اسناد د اعتبار وړدي .(٤)

١٧٠ـ ماده :

هغه کسان چې عرفي اسناد د دوی په =

يا اهل خبرت يا شاهد واقعه يا مترجم بپذيرد . (١)

مادهٔ ١٦٧:

وثيقهٔ اقارب قاضی در محکمه مجاور ترتيب می يابد . (٢)

مادهٔ ١٦٨:

اسناد تحريری از قبيل حواله جات رسمی وفرامين امارتي که دارای ثبت محفوظ باشد واعلامات وفيصله جات محاکم که خالی از تزوير وساخته کاری بوده ثبت محفوظ بديوان قضا داشته باشد واز طرف محکمه يا دوائر امارتي داده شده باشد از جملهٔ اسناد مثبته محسوب است برای اثبات مدعی کفايت ميکند . (٣)

مادهٔ ١٦٩:

اسناد عرفی که بين طرفين تحرير وبامضأ و مهر شان رسيده باشد در صورتيکه طرفين مهر وامضای خود را تصديق کنند بمثل اسناد شرعی قابل اعتبار ميباشد . (٤).

مادهٔ ١٧٠

اشخاصی که اسنادعرفی به مهر وامضای =

---

(١) : الْمَادَّةُ (١٨٠٨) مَجَلَّةُ الْأَحْكَامِ . والاتاسي ج (٦) ص (٧٩) .

(٢) : الْمَادَّةُ (١٨٠٩) و (١٨٠٨) . مَجَلَّةُ الْأَحْكَامِ .

(٣) : الْمَادَّةُ (١٧٣٦) و (١٧٣٨) و (١٨١٤) مَجَلَّةُ الْأَحْكَامِ . دررالحكام ج (٤) ص (٦٢٢) .

(٤) : الْمَادَّةُ (١٦٠٦) (١٦٠٩) (٧٩) مجلة الاحكام .شرح الْمَادَّةُ (١٧٣٦) دررالحكام ج (٤) ص (٤٧٩) .

= مهر او لاسلیک ښکارول کیږي دوی مکلف دي چې دوی خپل مهر یا لاسلیک تصدیق کړي او یا له هغه څخه انکار وکړي د سکوت په صورت کې د نورو منکرانو ددعوی په شان بلل کیږي . (١)

١٧١ ـ ماده :

د پورتني کسانو ورثه د دوی د مورث د مهر او لاسلیک په تصدیق او یا انکار نه مجبوریږي بلکه د اقرار او انکار او دنه علم لرلو حق لري . (٢)

تبصره : مګر که د متوفي خط او مهر مشهور وو عمل پرې کیږي . (٣)

قاطعه قرینه

١٧٢ ـ ماده :

قاطعه قرینه هغه شی دی چې له لارښودني څخه ئې د اصل موضوع استفاده کیدای شي او دقاطع والي په صورت کې دیقین حدته رسیږي اومجهول کار معلوموي . (٤)

= شان ارائه میگردد مکلفند که یا مهر وامضای خود را تصدیق کنند ویا از آن انکار نمایند در صورت سکوت مانــند دعاوی دیگر مــنکر قرار داده میشود . (١)

مادۀ ١٧١:

ورثۀ اشخاص فوق به تصدیق ویاانکار مهر وامضای مورث شان مجبورگردانیده نمیشوند بلکه حق اقرار و انکار وعدم علم را دارا می باشند . (٢)

تبصره: اگرخط ومهر متوفی مشهور بود بآن عمل میشود . (٣)

قرینهء قاطعه

مادۀ ١٧٢ :

قرینه قاطعه چیزی است که از نمونۀ آن استفادۀ اصل موضوع شده میتوانـد وبصورت قاطع بودن بحدیقین میرسد و یک امر مجهول را معلوم میگر داند (٤).

(١) :شرح الْمَادَّةُ (١٧٣٦) دررالحکام ج (٤) صـ (٤٧٩). تنقیح الحامدیة ج (٢) صـ (٣٣) الْمَادَّةُ (١٨٢٢) مَجَلَّةُ الْأَحْكَامِ.

(٢) : الْمَادَّةُ (١٦١١) مجلة الاحکام متن .الاتاسي .

(٣) الْمَادَّةُ (١٦١١) مجلة الاحکام .

(٤) : الْمَادَّةُ (١٧٤٠ـ ١٧٤١) مجلة الاحکام .

لومړۍ تبصره :
که څوک له کوره راووت او احوال يې پريشان اوهراسان ووپه لاس کې يې په وينوککړه چاړه وي په کورکې بل شخص هم نه وو نوکه په دغه ځای کې وروسته ددې شخص له راوتلو نه په چاړه وژل شوی کوم مقتول څرګند شي نو موجوده وضعيت ددې شخص په قاتلوالي قاطعه قرينه ده . (۱)

دوهمه تبصره :
که کوم شخص په خپل کورکې بل سړی را ونيسي وئې وژني او اظهار وکړي چې مقتول شخص فاسق يا غل يا زاني وو له دې سببه مې د مباشرت په حال کې هغه وواژه ، يا ځما کورته ځما د وژلو دپاره راغلی وو، نو دې وليدل شي که مقتول په رينښتيا سره په جرائمو،فسق ، غلا، شهرت درلود نو دا شهرت قاطعه قرينه ده . (۲)

دريمه تبصره :
که يو شخص د بل شخص څه موده مالکانه تصرف ليده سکوت يې وکړ اودعوی يې نه کوله شرعي عذرونه لکه صغارت ليونتوب اوددې په شان ، نه درلودل =

تبصره اول :
اگر کسی از خانه برآمد واحوالش پريشان وهراسان بوده ودردستش کارد خون آلود موجود بود ودر خانه شخص ديگری هم وجود نداشت اگر در آنجا بعد از برآمدن شخص مذکور مقتولی بکارد کشته شده ظاهر گردد وضعيت موجودهٔ قرينهٔ قاطعه برقاتل بودن شخص مذکور است . (۱)

تبصرهء دوم:
اگر شخص در خانهٔ خود شخص ديگری را بقتل رساند واظهار نمود که مقتول شخص فاسق يا سارق يا زانی بود از آن سبب درحالت مباشرت آنرا کشته ام و يا درخانهٔ من به قصد قتلم آمده بود ديده شود اگر مقتول به جرائم وفسق وسرقه حقيقتًا شهرتی داشت شهرت مذکور قرينه قاطعه است . (۲)

تبصرهء سوم:
اگر شخصی تصرف مالکانهٔ شخص ديگری را مدتی ميديد سکوت کرده ودعوی نميکرد واعذار شرعی مانند جنون ، صغارت وامثال آن را نداشت =

(۱) : الْمَادَّةُ (۱۷٤۱) مجلة الاحکام . معين القضاة ، المادة (۳۰۹) ص (۵۷) .
(۲) : شرح الْمَادَّةُ (۱۷٤۱) دررالحکام . ج (٤) ص (٤۸۵) .

= نو که وروسته له هغې يې د همغه متصرف فيه چې ليدلی ؤ دعوی کوله دهغه پر نه ملکيت د قاطعه قرينې له مخې ثخه اوريدله کيږي . (١)

١٧٣ ـ ماده :

پرقاطعه قرائنو ثبوت دمجلة الاحکام له مقرراتو سره مرعی الاجراء دی .

= پس ترا گر دعوی همان چیز متصرف فیه را که دیده بود مینماید از روی قرینه قــاطعه بــرعــدم ملکیت آن پذیرفته نمیشود .(١)

مادۀ ١٧٣ :

ثبوت به قرآئن قاطعه طبق مقررات مجلة الاحکام مرعی الاجراء است .

حلف او له هغه څخه نکول

حلف ونکول از آن

١٧٤ ـ ماده :

حلف او له هغه څخه نکول دمجلة الاحکام له مقرراتو سره سم مرعی الاجراء دی .

١٧٥ ـ ماده :

دمدعي عليه ددفع له دعوی څخه دمدعي دنکول په صورت کې دمدعي دعوی رده او محکوم عليه پيژندل کيږي . (٢)

١٧٦ ـ ماده :

که چيري مدعي دخپلي دفع په دعوی کې د مدعي عليه سوگند ونه غواړي محکوم عليه گرځي . (٣)

مادۀ ١٧٤ :

حلف ونکول ازقسم طبق مقررات مجلة الاحکام العدلیه مرعی الاجراء است .

مادۀ ١٧٥ :

در صورت نکول مدعی از دعوی دفع مدعی علیه دعوای مدعی رد ومحکوم علیه شناخته میشود .(٢)

مادۀ ١٧٦ :

هر گاه مدعــی در دعوی دفع خود سوگــند مدعی علیه را مطالبه نکـند محکوم علیه میگردد .(٣)

---

(١) : الْمَادَّةُ (١٦٥٩) مجلة الاحكام . وشرح دررالحكام .ردالمحتار مطلب لو ترك دعواه المدة ج (٥) صـ (٥٢٤) . وتنقيح الحامدية . ج (٢) صـ (٣) .

(٢) : الْمَادَّةُ (١٦٣٢) مجلة الاحكام .

(٣) : الْمَادَّةُ (١٨١٩) مجلة الاحكام .

۱۷۷ ـ ماده :
په محکمه کې قسم ورکول يا له قسم څخه نکول کول د خصم په حضور کې اعتبار لري . (۱)

۱۷۸ ـ ماده :
قسم قبلول اوله هغه څخه نکول پخپله په مدعي عليه پوري اړه لري او د وکيل امتناع اعتبار نلري . (۲)

۱۷۹ ـ ماده :
که له شرعي عذرونو څخه ديوه عذر په سبب لکه ناروغي يا مستوره والی په غير محکمه کې قسم ورکولو ته ضرورت پېښ شي قاضي کولای شي نائب يا دمحکمې له قضايي غړيو څخه يو تن نيابتا وټاکي تر څو د خصم په مخ کې مدعي عليه ته دهغه داستوګنې په ځای کې قسم ورکړي مګر دخصم حضور ضروري دی . (۳)

***

*

مادۀ ۱۷۷ :
قسم دادن يا نکول نمودن از قسم در محکمه بحضورخصم اعتبار دارد . (۱)

مادۀ ۱۷۸ :
قبول قسم ونکول از آن بخود مدعی عليه مربوط است وامتناع وکيل اعتباری ندارد . (۲)

مادۀ ۱۷۹ :
هرگاه بسبب عذری از اعذار شرعی از قبيل مريضی يا مستوره بودن به قسم دادن در غير محکمه ضرورت موجود شودقاضی ميتواندنائب يايکی از اعضای قضائی محکمه را نيابتًا تعيين نموده تا بحضورخصم مدعی عليه رادرمحل اقامتش قسم بدهدولی حضورخصم ضروری است . (۳)

*****

***

*

(۱) : .معين الحكام صـ (٢٤) .الْمَادَّةُ (١٦١٨) مجلة الاحكام .شرح الْمَادَّةُ (١٨٣٠) دررالحكام جـ (٤) صـ (٦٦٧) .

(۲) : الْمَادَّةُ (١٧٤٥) مجلة الاحكام .

(۳) : معين الحكام صـ (٢٤) . شرح الْمَادَّةُ (١٧٤٤) دررالحكام جـ (٤) صـ (٤٩٦) .

مـرافعـه :
شـــپږم فصل
اعتراضات :

۱۸۰ـ ماده :
هغه اعتراضات چې دابتدائيې محكمې له حكم څخه وروســـته دابـتدائيې پر فيصله باندي كېداى شي په مربوطه مرافعه محكمه كې حل اوفصل كيږي (۱)
تبصره :
دابـتدائيې محكمې پـر فيصله باندي دمعترض اعتراضونه دعرض حال دپاڼې دوړاندي كيدو په ضمن كې كيږي . (۲)
۱۸۱ ـ ماده :
د عرض حال پاڼه چې له غير قانع خوا څخه ترتـيـبيږي بايـد د اصل موضوع بـيان او د ابـتدائيه محكمې حكم او دمرافعې غوښتنې د موجباتو علتونه ولــري . (۳)
۱۸۲ـ ماده :
دعرض حال پاڼه دي په مـــستقيم ډول مرافعه محكمې ته وړاندي شي . (٤)

مـرافعـه :
فصل شـــشم
اعتراضات :

مادۀ ۱۸۰ :
اعتراضاتی كه بعد از حكم محكمۀ ابتدائيه بالای فيصلۀ ابتدائيه صورت گرفــته مــيتوانـد در محكمۀ مرافـعه مربوطه حل وفصل ميگردد . (۱)
تبصره:
اعــتراضات معترض بالای فيصلۀ محكمۀ ابــتدائيه ضمن تـقديم ورقۀ عرض حال صورت ميگيرد . (۲)
مادۀ ۱۸۱ :
ورقــۀ عرض حاليكه از جانب غــير قانع تـرتيب داده ميشود بايد مشتمل به بــيان اصل موضوع وحكم محكمۀ ابتدائيه وعلل موجبات مرافعه خواهی باشــد . (۳)
مادۀ ۱۸۲ :
ورقۀ عــرض حال مــسقيمًا بمحكمه مرافعه تقديم شود .(۴)

(۱) : الْمَادَّةُ (۱۸۳۸) و (۱۸۰۱) مجلة الاحكام .
(۲) : شرح المادة (۱۸۳۹) دررالحكام ج (٤) ص (٦۹۱ـ ٦۹۲) .
(۳) :شرح المادة (۱۸۳۹) دررالحكام ج (٤) ص (٦۹۱) .
(۴) : الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) مجلة الاحكام .

۱۸۳ ـ ماده :

که دحکم دابلاغ په پای کې چې ابتدائیه محکمې له خوا طرفینوته سپارل کیږي اوغیر قانع طرف په هغې مودې کې چې اصولا د مرافعې غوښتنې د پاره وضع شوې ده خپله مرافعه غوښتنه او دنه قناعت شرح ورکړې وي ددمرافعه غوښتنه منله کیږي .(۱)

۱۸۴ ـ ماده :

د ټاکلې مودې له تیرېدو وروسته د مرافعې غوښتنې استدعا نه منل کیږي بلکه د ابتدائیه محکمې حکم داجراء وړ بلل کیږي . (۲)

۱۸۵ـ ماده :

دمرافعې محکمې دفتر د معترض اعتراضونه اواسناد اخلي اومقابل جانب ته وروسته دقاضي له غوراوکتنې څخه په لیکنه سره ابلاغ کوي اوله هغه څخه په لیکنه سره ځواب اخلي .(۳)

۱۸۶ ـ ماده :

له سوال ،ځواب اواعتراضاتو ددوسیې له تکمیل څخه وروسته دواړه خواوې په ټاکلې ورځ له نوبت سره سم مرافعې محکمې ته غوښتل کیږي .(٤)

۱۸۷ ـ ماده :

مرافعه محکمه ددوسیې له مفصل کتلو=

مادهٔ ۱۸۳ :

هرگاه در ذیل ابلاغ حکم که از طرف محکمهٔ ابتدائیه بطرفین سپرده میشود و طرف غیر قانع در ظرف میعادی که اصولاً برای مرافعه طلبی وضع شده است مرافعه خواهی وصورت عدم قناعت خود را شرح داده باشد مرافعه طلبی او پذیرفته میشود .(۱)

۱۸۴ مادهٔ :

باستدعای مرافعه طلبی بعد ازانقضای میعاد معینه ترتیب اثری داده نمیشود بلکه حکم محکمه ابتدائیه مرعی الاجراء قرارمیگیرد (۲)

مادهٔ ۱۸۵ :

دفترمحکمهٔ مرافعه اعتراضات معترض واسناد او را گرفته بجانب مقابل بعد غوروملاحظهٔ قاضی تحریرًا ابلاغ میکند وازنزدش جواب تحریری میگیرد . (۳)

مادهٔ ۱۸۶ :

بعد از اکمال دوسیهٔ اعتراضات وسوال وجواب طرفین بروز معین مطابق نوبت بمحکمهٔ مرافعه خواسته میشوند .(۴)

مادهٔ ۱۸۷ :

محکمهٔ مرافعه قبل از ملاحظهٔ مفصل=

(۱) : شرح المادة (۱۸۳۹) دررالحکام ج (٤) ص (٦٩١) .
(۲) : شرح المادة (۱۸۳۹) دررالحکام ج (٤) ص (٦٩١) .
(۳) : الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) مجلة .
(۴): الْمَادَّةُ (۱۸۰۱ ـ ۱۸۱۰) مجلة. الهندیة ج (۳) ص (۳۲۱)

= څخه پخوا له هرڅه نه لومړی دمرافعې غوښتنه د استدعا نيټه ګوري چې له اصولي مقرراتو سره سم پخپل ټاكلي وخت وړاندې شوې ده كنه . (۱)

۱۸۸ـ ماده : په دې صورت چې دمعترض اعتراضونه له مقرراتو اوټاكلي نيټې سره سم وليدل شول نو مرافعه محكمه د دواړو خواوو دسوال اوځواب دوسيه او دموضوع د دوسيې پاڼې په همغه ورځ يا په بله ورځ تر غور او ژوري كتنې لاندې نيسي تر څو چې معلوم شي چې اعتراضونه اومتقابله ځوابونه دهغوله ټاكلي اصولو اوقواعدو سره سم شوې دي كنه . (۲)

۱۸۹ـ ماده :

مرافعه محكمه ددوسيې د ټولو پاڼو له كتلو وروسته يا دابتدائيه محكمې دحكم په تائيد حكم كوي يادلومړي حكم په فسخ اوابطال اوددعوی په بيا دوران پيل كوي . (۳)

تبصره : كه د ابتدائيه محكمې حكم دمرافعې له طرفه نقض شي د مجلة الاحكام (۱۸۳۸) مادې له حكم سره سم دې همغې ابتدائيې ته محول شي چې حكم يې صادر كړی دی ، كه دويم ځل نقض شي ، نو مرافعه دې په خپله دهغې موضوع اړوند د حكم دصدور اقدام وكړي . (۴)

(۱) :شرح الْمَادَّةُ (۱۸۳۹) دررالحكام ج (٤) ص (٦٩١)

(۲) : الْمَادَّةُ (۱۸۳۸) و (۱۸۰۱) مجلة الاحكام .

= دوسيه اولتر از همه تاريخ استدعای مرافعه طلبی راملاحظه ميكندكه مطابق مقررات اصولی بوقت معينه تقديم شده است يا نه . (۱)

مادۀ ۱۸۸ : در صورتيكه اعتراضات معترض مطابق مقررات وبتاريخ معينه ديده شد ، محكمه مرافعه دوسيۀ سوال و جواب طرفين واوراق دوسيۀ موضوع را بهمان روز يا روز ديگر تحت غور ومطالعه قرار ميدهد تا معلوم شود كه اعتراضات وجوابات متقابله مطابق اصول وقواعد معينۀ آن صورت گرفته است يا نه . (۲)

مادۀ ۱۸۹ :

محكمۀ مرافعه بعد از محلاحظۀ تمام اوراق دوسيه يا به تائيد حكم محكمۀ ابتدائيه حكم ميكند يا به فسخ وابطال حكم اول وبه دوران ثانی دعوی می پردازد . (۳)

تبصره : اگرحكم محكمه ابتدائيه از طرف مرافعه نقض گرددطبق ماده (۱۸۳۸) مجلة الاحكام ، بهمان ابتدائيه محول نمايد كه حكم صادر كرده اگر درمرتبه دويم نقض نمود خودمقام مرافعه بصدور حكم اقدام نمايد . (۴)

(۳) : الْمَادَّةُ (۱۸۳۸) و (۱۸۰۱) مجلة الاحكام .

(۴) : الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) مجلة الاحكام .

١٩٠ ـ ماده :

كه چيري معترض په ټاكلي ميعاد دخپلو اعتراضاتودحل او فصل دپاره مرافعې محكمې ته حاضر نشو په داسي حال كې چې قانوني عذرونه ونه لري نومحكمه د معترض پر استدعا مبني خپل احكام صادره وي او دا حكم دمحكمې د دفتر په كتاب كې ثبت اومربوطو مراجعوته ابلا غيږي په دې صورت كې دمعترض داعتراض حق ساقطيږي او دموضوع داعلام په خصوص كې دكوم اعتراض هيڅ حق نه لري .(١)

١٩١ ـ ماده :

په دې صورت كې چې د معترض مقابل طرف په ټاكلي ميعاد كې محكمې ته نه وي حاضر شـوی دمعترض اعتراض همغسې باقي پاتي كيږي .(٢)

١٩٢ ـ ماده :

دميعاد دتيريدوپه اثردمعترض داعتراض د حق د سقوط په صورت كې كه چيري د ابتدائيه محكمې حكم غير د طرفينو څخه د دريم شخص په حق كې تماس پيدا كاوه اودا شخص غائب ؤدمحكمې له خواجلب شوی نهٔ ؤ پخپله دئ =

مادۀ ١٩٠ :

هرگاه معترض در مـيعاد معينه براى حل وفصل اعـتراضات خود بمحكمهٔ مرافعه حاضر نشد ، درحاليكه اعـذار قانونى نداشته باشد محكمه احكام خود رامبنى براستدعاى معترض صادرميكند واين حكم به كتاب دفتر محكمه ثبت وبمراجع مربوطه ابلاغ ميگردد . درين صورت حـق مـعترض سـاقط ميشود وهيچ گونه حق اعتراضى راجع به اعلام موضوع ندارد . (١)

مادۀ ١٩١ :

درصورتيكه طرف مقابل معترض در ظرف ميعاد حاضر محكمه نشده باشد حق اعتراض معترض همچنان باقى مى ماند .(٢)

مادۀ ١٩٢ :

درصورت سـقوط حـق اعـتراض معـترض باثـر انقضاى ميعاد هرگاه حكم محكمه ابـتدائيه بـحق شـخص ثالثـى (غيراز طرفين) تـماس پيدا ميكرد وشـخص مذكور غائب بوده از طرف محكمه جلب نـشده وخودش =

(١) : شرح المادة (١٨٣٩) دررالحكام ج (٤) ص (٦٩١) . الْمَادَّةُ (١٨٣٨) و(١٨١٤) مجلة الاحكام .
(٢) : المادة (١٨٠١) مجلة الاحكام .

= یا يې وکیل محکمې ته نهٔ حاضر شوی او استدعا يې هم نه وي وړاندي کړې ، په دې صورت کې داعتراض حق ددې دریم شخص دپاره باقي پاتي کیږي او دلومړنیو متخاصمینو د مرافعې غوښتني د مودې تیریدل ددې شخص په خصوص کې تاثیر نه کوي . (۱)

۱۹۳ـ ماده :

د(۱۹۲) مادې ذکر شوی شخص کولای شي چې دابتدائیه محکمې اویا مرافعې په فیصلو باندي اعتراض وکړي . (۲)

۱۹۴ ـ ماده :

دابتدائیه محکمې پرفیصلوباندي غیر له متخاصمینو (دریم شخص) د اعتراض حق دابتدائیې اومرافعې محکمې دحکم داجراء تروخته پوري بې له شرعي عذر څخه دهغه سکوت ، دمرافعې دفیصلې له صادرولو څخه وروسته تاثیر نه لري . (۳)

۱۹۵ ـ ماده :

هغه احکام چې د ابتدائیې او مرافعې له محکمو څخه صادر یږي په دې حال کې چې اعتراض ورباندي قبول نشي =

= یا وکیلش حاضر محکمه نگردیده واستدعای نیز تقدیم نه نموده باشد درین صورت حق اعتراض برای شخص ثالث مذکور باقی می ماند وانقضای میعاد مرافعه طلبی متخاصمین اولی درباره این شخص تاثیر نمی کند . (۱)

مادهٔ ۱۹۳ :

شخص ثالث متذکرهٔ مادهٔ (۱۹۲) میتواند که به فیصله های محکمهٔ ابتدائیه ویا مرافعه اعتراض کند . (۲)

مادهٔ ۱۹۴ :

حق اعتراض غیر از متخا صمین (شخص ثالث) بالای فیصلهٔ ابتدائیه تا زمان اجرای حکم محکمهٔ ابتدائیه و مرافعه سکوت آن بدون عذر شرعی بعد از اصدار فیصلهٔ مرافعه تأثیری ندارد . (۳)

مادهٔ ۱۹۵:

احکامی که از محاکم ابتدائیه ومرافعه صادر میگردد ، درحالیکه اعتراض بران قبول نشود =

(۱) : الْمَادَّةُ (۱٦۱۸) مجلة الاحكام ودررالحكام ج (٤) ص (۱۸۲) الْمَادَّةُ (۱۸۳۹) دررالحكام . ج (٤) ص (٦۹۱) . شرح المادة (۱۸۳۰) الاتاسي ج (٦) ص (۱۳٦) .

(۲) : شرح المادة (۱۸۳۰) الاتاسي ج (٦) ص (۱۳٦) .المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحكام .

(۳) : شرح المادة (۱۸۳۹) دررالحكام ج (٤) ص (٦۹۱) . المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحكام .

= په هغې کې دمحاکمې اعاده له راتلونکو اسبابو څخه ديوه سبب دوجود په علت چې په عرض حال کې ديوه خصم يادداوی د قائم مقام له خوا وړاندي شي کېږي .

الف : په دې حال کې چې له ابتدائيې يا مرافعې محکمې څخه په يو مورد کې دوه يو له بله مخالف حکمو نه صادر شوې وي . (۱)

ب : په دې حال کې چې دمستدعي له خوا حيله اودسيسه ترتيب شوې وي . (۲)

ج : په دې حال کې چې محکوم له دهغو اسنادو په جعلي والي چې دمحکمې دحکم اساس وي اعتراف وکړي يا ددې اسنادو جعلي والی محکمې ته اثبات شي . (۳)

د :- په دې حال کې چې محکمه دداسي سند په لاسته راوړو موفق (لاس برې) شي چې دحکم مداروي اوپخوا دخصم له خوا په مستقيم ياغيرمستقيم ډول يا پخپله ده يا دبل چا په واسطه پټ کړی وي. (۴)

۱۹۶ - ماده :

که دمرافعې محکمې دغورپه نتيجه کې ښکاره شي چې دابتدائيه محکمې حکم له قانون سره سم شوی دی نو وروسته =

= اعادهٔ محاکمه دران بعلت وجودیکی از اسباب آتی که بداخل عرض حال از طرف یکی از خود خصمین یا قائم مقام اوشان تقدیم گردد صورت میگیرد .

الف : درحالیکه از محکمهٔ ابتدائیه یا مرافعه دریک مورد دو حکم مخالف از همدیگر صادر گردیده باشد . (۱)

ب : در حالیکه از جانب مستدعی حیله ودسیسه ترتیب گردیده باشد . (۲)

ج : درحالیکه محکوم له جعلی بودن اسنادی که اساس حکم محکمه باشد اعتراف نماید ویا جعلی بودن اسناد مذکوربه نزدمحکمه به اثبات برسد . (۳)

د :- درحالیکه محکمه به بدست آوردن سندی موفق شود که مدار حکم باشد و از طرف خصم قبلا بصورت مستقیم یا غیر مستقیم ویا بالذات یا بالواسطه کتمان آن بعمل آمده باشد . (۴)

مادهٔ ۱۹۶ :

هرگاه در نتیجه غور وبررسی محکمهٔ مرافعه ظاهر گردد که حکم محکمهٔ ابتدائیه بروفق قانون صورت گرفته است =

(۱) : شرح الْمَادَّةُ (۱۸۳۸) ج (٦) (١٦٥) الاتاسي .
(۲) : شرح المادة (۱۸۲۹) التاسي ج (٦) صـ (۱۳۳) .
(۳) : الْمَادَّةُ (۷۹) مجلة الاحكام .شرح المادة (۱۷۳۸) الاتاسی ج (۵) صـ (۳۸۷) .
(۴) : الْمَادَّةُ (۱۷۳۷) مجلة الاحكام .

= له هغه چې مرافعه محکمه د مرافعې غوښتني داعتراضاتو د نه ورود موجبه علتونه په مفصل ډول توضیح کوي د ابتدائیه محکمې حکم تائید وي . (١)

١٩٧ ـ ماده :

که دغورپه نتیجه کې ثابته شي چې دمرافعې غوښتني اعتراضات دابتدائیه محکمې په حکم کې موثر دي او یا د ابتدائیه محکمې حکم دقانون پخلاف شوی دی نو مرافعه محکمه د ابتدائیه محکمې حکم ماتوي دقانوني حکم په صادرولو اقدام کوي .(٢)

١٩٨ ـ ماده :

د استیناف اساس غیرقانع محکوم علیه ته له موقع ورکولو څخه عبارت دی، چې که په لومړني حکم قناعت ونه لري نو مرافعې محکمې ته دي مراجعه وکړي. (٣)

١٩٩ ـ ماده :

د (١٩٨) مادې په اساس هغه حکم چې له ابتدائیه محکمې څخه صادرشوی وي دبلې داسې ابتدائیه محکمې له خوا چې دلومړۍ محکمې په شان وي فسخ کېدای نشي بلکه د هغه حکم فسخ د لوړې محکمې له خوا کیږي . (٤)

= بعدازینکه محکمۀ مرافعه علل موجبه عدم ورود اعـتراضات مرافعه خواهی را مفصلا توضیح میدارد حکم محکمۀ ابتدائیه را تائید میکند . (١)

مادۀ ١٩٧ :

هرگاه درنتیجۀ غور ثابت شودکه اعتراضات مرافعه خواهی در حکم محکمه ابتدائیه مؤثر است ویا حکم محکمۀ ابتدائیه خلاف قانون صورت گرفتـه است محکمۀ مرافعه حکم محکمۀ ابتـدائیـه را نقض نموده به اصدار حکم قانونی اقدام می ورزد . (٢)

مادۀ ١٩٨ :

اساس استیناف عبارت از موقع دادن به محکوم علیه غیر قانع است که هرگاه به حکم اولی قناعت نداشته باشد بمحکمۀ مرافعه مراجعه کند . (٣)

مادۀ ١٩٩ :

باساس مادۀ (١٩٨) حکمی که از محکمۀ ابتدائیه صادرشده باشدازطرف محکمۀ ابتدائیه دیگریکه مماثل محکمه اولی باشد فـسخ شده نمیتواند بلکه فسخ حکم مـذکور از طرف محکمۀ بـالاتـر صورت میگیرد . (۴)

(١) : شرح المادة (١٧٣٨) الاتاسي ج (٦) صـ (١٦٥) .

(٢) : شرح المادة (١٧٣٨) دررالحكام ج (٤) صـ (٦٩٠) . (يستأنف اي تعاد المحاكمة من اولها مرة ثانية في تلك المحكمة التي اصدرت الحكم) شرح الاتاسي ج (٦) صـ (١٦٥) .

(٣) : الْمَادَّةُ (١٨٣٨) مجلة الاحكام .

(٤) : المادة (١٨٠١) مجلة الاحكام .

۲۰۰ ـ ماده :

مرافعې محکمې نـشي کولای چې په مستقيم ډول بې دمربوطي ابتدا ئي محکمې له ړومبۍ فيصلې دعوی حل او فصل کړي . (۱)

تبصره: په فعلي شرائطوکې دهري مرافعــې په څنګ کې يوه عامه ابتدائيه لازمي ده، چې د ضرورت په وخت کــې په اصولــي توګه دابتدائيې مراحل تراجرآء لاندي ونيسي . (۲)

۲۰۱ ـ ماده :

که مرافعه محکمه دمتخاصمينو دتقاضا په اثــر يا مستقيما د نورو داسي کسانو احضارته چې دعوی يې له مدعي سره په ابتدا ئيه محکمه کې فيصله شوې نه وي ، ضرورت ووينـي او (مرافعه ئې) مدعــي عليه حس کـړي ، په ابـتدا ئيه محکمه کې د دعوی د اعادې او د حکم د فسخ امر ورکوي . (۳)

۲۰۲ ـ ماده :

مدعي اومدعي عليه هغې ابتدا ئي محکمې ته چې دقضيې دحل اوفصل واک لري داسي رسمي سند ورکړی وي چې مرافعه نه غواړي ددوی داستيناف حق ساقط بلل کيږي . (٤)

(۱) : المادة (۱۸۰۱) مجلة .

(۲) : المادة (۱۸۰۱) مجلة .

مادۀ ۲۰۰:

محاکم مرافعه نمی توانند که بصورت مســتقیم بدون فیصلۀ قبلــی محکمۀ ابتدائیه مربوطه به حل وفصل دعاوی بپردازند . (۱)

تبصره: نظر به شرائط فعلي درپهلوئي هرمرافعه یک محکمه ابتدائیه عام لازم است ، که دروقت ضرورت بطور اصولي مراحل ابتدائي رااجراء نماید . (۲)

مادۀ ۲۰۱ :

هرگاه محکمۀ مرافعه در اثر تقاضای متخاصمین یا مستقیمًا ضرورت به احضار اشخاص دیگری ،که دعوی شــان بـا مدعی درمحکمۀ ابتدائیه فیصله نشده باشد و (مرافعه اورا) مدعی علیه حس کـند به فســخ حکم واعادۀ دعوی در محکمۀ ابتدائیه امر میدهد . (۳)

مادۀ ۲۰۲ :

مدعی ومدعی علیه درصورتیکه بمحکمۀ ابتدائیه که صلاحیت حل فصل قضیه را داشته است سند رسمی مبنی به عدم مطالبــه مرافعه داده باشنــد حق استیناف شان ساقط گفته میشود . (۴)

(۳) : المادة (۱۸۰۱) و (۱۸۳۸) مَجَلَّةُ الْأَحْكَامِ .

(۴) : الْمَادَّةُ (۷۹ - ۱۶۰۶- ۱۶۰۷)مَجَلَّةُ الْأَحْكَامِ .

۲۰۳ ـ ماده :
د ابتدا ئي محكمو صادره احكام چې د مدعی بها نـقدي اندازه يې ټاكل شوې نه وي ، يا يـې قيمت امكان ونه لري ، يا جګړه كوونكو هغه نه وي ټاكلـی د استيناف وړده . (۱)

۲۰۴ـ ماده :
هغه دعوی ګاني چې مدعی به يې معلوم قـيمت ونـلري لكه دحـدودو ټـاكل او نور فواصل د استيناف وړوي . (۲)

۲۰۵ ـ ماده :
كه چيري دعوی مختلف جهتونه ولري د اسـتيناف د پاره دهغې د يوه جـهت جـلا كول بـې دمرافعې له حكم څخـه پرهغو ټولوباندي كيدای نشي . (۳)

۲۰۶ ـ ماده :
هغه احكام اوقرارونه چې ددعوی دشته والي يا نه شته والي په خصوص كې د ابـتدا ئي محكمې له خوا دهغـې له صلاحيته صادر شوې وي د اسـتيناف وړدي . (۴)

مادۀ ۲۰۳ :
احـكام صـادرۀ محاكم ابـتدائيه كه مقـدار نقـدی آن معـين نـشده باشـد يا تـعيين قـيمت آن امكان نـداشـــته يا متنازعين آنرا تعيين نه نموده باشند قابل استيناف می باشند . (۱)

مادۀ ۲۰۴ :
دعوی هـائيكه مدعـی به قـيمت معلوم نميداشـته باشد از قبيل تعـين حدود وفواصل ديگر، قـابل استيناف ميباشند . (۲)

مادۀ ۲۰۵ :
هرگاه دعوی دارای جهات مختلفه باشد جداساختن يک جهت آن برای استيناف بـدون حكم مرافعه بالای مجموع آنها صورت گرفته نميتواند . (۳)

مادۀ ۲۰۶ :
احكام وقرار هائيكه از طرف محكمۀ ابتدائيه راجع به بودن يا نابودن دعوی از صلاحيت آن صادر شـده باشـد قابل استيناف می باشند . (۴)

(۱) : الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) مجلة الاحكام .
(۲) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحكام .
(۳) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحكام .
(۴) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحكام .

۲۰۷ ـ ماده :
که دیـوې موضوع فـیصله د قانونـي صلاحـیت له مخي له یـوې ابتدا ئـې محکمې څخه بلي ابتدا ئې محکمې ته انتقال ورکړی شوی وي دهغې دمرافعې د غوښتني استدعا دمربوط ولایت په هغه مرافعه کې قبلیږي . (۱)

۲۰۸ ـ ماده :
هغه قرارونه چې ددعوی دمیعاد دتېرېدو یا نه تېرېدوپه خصوص کې ورکول کیږي د استیناف وړدي . (۲)

۲۰۹ ـ ماده :
د نه قناعت په حال کې ددعوی استیناف دمدعي ، مدعي علیه اوددوی دحقوقي قائم مقاماتو له خوا لکه ورثه ، وصیان ، ماذون وکیلان په استیناف ، د شرکت مدیر ، د امارت داداري مامور، مدعي العموم صورت نیولی شي . (۳)

۲۱۰ ـ ماده :
د اسـتیناف د ټاکلي مودې له تېرېدو څخه وروسته ددواړو خواؤ داستیناف حق ساقطیږي . (۴) =

مادهٔ ۲۰۷ :
هـرگاه فـیصلهٔ موضوعـی مطابق صلاحیت قانونی از یک محکمه ابتدائیه به محکمهٔ ابتدائیهٔ دیگری انتقال داده شده باشـد اسـتدعای مرافعه طلبی آن بـهمان محکمهٔ مرافعهٔ ولایت مربوطه پذیرفته میشود . (۱)

مادهٔ ۲۰۸ :
قرارهائی که راجع بانقضای مـیعاد دعاوی و یا عدم انقضای آن داده میشود قابل استیناف است . (۲)

مادهٔ ۲۰۹ :
در حال عدم قناعت استیناف دعوی از طرف مدعی ومدعی علیه وقائم مقام های حقوقی شان از قبیل ورثه ، وصی ها ، ووکلای ماذون باسـتیناف ، مدیر شـرکت ، مامور ادارهٔ امارت ، مدعـی العموم ، صورت گرفته میتواند . (۳)

مادهٔ ۲۱۰ :
بعدازانقضای میعادمعینهٔ استیناف حق استیناف طرفین ساقط میگردد (۴) =

(۱) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحکام .
(۲) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحکام . شرح المادة (۱۸۳۹) دررالحکام ج (٤) صـ (٦٩١) .
(۳) : الْمَادَّةُ (۱٦۱۸) مجلة الاحکام .دررالحکام ج (٤) صـ (۱۸۲) . شرح الْمَادَّةُ (۱۸۳۰) دررالحکام ج (٤) صـ (٦٦۸) .خلاصة البابین.دررالحکام ج (٤) صـ (٦۸۲) .شرح المادة (۱۸۱٦) الاتاسي ج (٦) صـ (۹۱) .
(۴) : شرح الْمَادَّةُ (۱۸۳۹) دررالحکام ج (٤) صـ (٦۹۱) .

= مګر په دې صورت کې چې په ټاکلې موده کې د خصمينو د قائم مقاماتو له خوا ددعوی استيناف عملي شوی نه وي . هغه کسان چې دوی ته ضرر رسيدلی وي په قائم مقاماتو باندې په ابتدائيه محکمه کې ددعوی اقامه کولو حق لري .(۱)

۲۱۱ ـ ماده :

د استيناف حق که څه هم د ميعاد په تېرېدو ساقطيږي ، مګر په دې صورت کې چې يو طرف استيناف کړی وي ، بل طرف هم ددې استيناف ددعوی دانقطاع او انفصال تر وخته پورې ددغه استيناف دغوښتنې صلاحيت لري ،که څه هم د استيناف ميعاد تېرشوی وي .(۲)

۲۱۲ ـ ماده :

ددعوی استيناف دهغې استدعا په وسيله کيږي چې مرافعې محکمې ته په مستقيم ډول وړاندې کيږي . (۳)

۲۱۳ ـ ماده :

د مرافعې غوښتنې د نېټې شروع د استدعا له وړاندې کېدو او په مرافعه محکمه کې دهغې له قيد څخه حسابيږي (٤)

= اما درصورتی که درظرف میعاد معینه ازطرف قائم مقام های خصمین استیناف دعوی بعمل نیامده باشد اشخاصی که به ایشان ضرری رسیده باشد حق اقامهٔ دعوی را درمحکمهٔ ابتدائیه بالای قائم مقام ها دارند .(۱)

مادهٔ ـ ۲۱۱ :

حق استیناف اگرچه بانقضای میعاد ساقط میشود اما درصورتیکه یکی از طرفین استیناف نموده باشد طرف دیگر نیز تا زمان انقطاع وانفصال دعوی این استیناف صلاحیت مطالبهٔ استیناف را دارد اگرچه میعاد استیناف منقضی گردیده باشد .(۲)

مادهٔ ـ ۲۱۲ :

استیناف دعوی بوسیلهٔ استدعای صورت میگیرد که بمحکمهٔ مرافعه مستقیمًا تقدیم میشود. (۳)

مادهٔ ـ ۲۱۳ :

ابتدای تاریخ مرافعه طلبی از تقدیم استدعا وقید آن به محکمهٔ مرافعه حساب میشود . (۴)

(۱) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحكام .

(۲) : .المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحكام .

(۳) : الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) مجلة الاحكام .

(۴) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحكام .

٢١۴ ـ ماده :

دمرافعې غوښــتني پاڼه چې مرافعې محكمې ته وړاندي كيږي بايد دا لاندي تفصيل ولري :

الف: دمرافعې غوښتونكي نوم او شهرت ، دده كسب او د استوګني ځاى .

ب :ــ د مقابل طرف نوم او شهرت ، دهغه كسب او د استوګني ځاى .(١)

جـ :ــ د دعوى موضوع .(٢)

د :ــ د ابتدا ئيه محكمې دفيصلې احكام اودهغې قرار دمحكمې په نامه .

هـ :ــ دابتدائيه محكمې دحكم د صدور نيټه .

و :ــ مرافعه غوښتونكي شخص ته دحكم د ابلاغ نيټه .

ز : دمرافعې غوښتني علل او اسباب .

ح :ــ د مقابل جانب يا دهغه د وكيل د احضار غوښــتنه په قانونـي ټاكلـي ميعاد كې .(٣)

٢١۵ ـ ماده :

د مرافعې غوښتني پاڼي چې د(٢١۴) مادې ذكر شوي شرائط ونه لري مستردیږي، په دې صورت كې كه دمرافعه غوښتني =

مادۀ : ٢١۴ :

ورقۀ مرافعه طلبی كه بمحكمۀ مرافعه تقديم ميشود بايد حاوی تفصيل آتی باشد :

الف- اســم وشــهرت مرافعه طلب وپيشه ومحل اقامت او .

ب-اسم وشهرت طرف مقابل وپيشه ومحل اقامت او .(١)

ج - موضوع دعوى .(٢)

د - احكام فــيصلۀ محكمۀ ابتدائيه وقرار آن بانام محكمه .

هـ - تاريــخ صــدور حكــم محكمۀ ابــتدائيه .

و - تاريخ ابلاغ حكم شخص مرافعه طلــب .

ز - علل واسباب مرافعه طلبى .

ح - مطالبۀ احضار جانب مقابل يا وكيل آن در ميعاد معينۀ قانونى .(٣)

مادۀ ٢١۵ :

اوراقۀ مرافعه طلبى كه شرائط متذكرۀ طبق مادۀ (٢١۴) را نداشته باشد مسترد ميگردد درين صورت هرگاه مدت قانونى =

---

(١) : الْمَادَّةُ (١٦١٧) مجلة الاحكام .
(٢) : الْمَادَّةُ (١٨٠١) مجلة الاحكام .
(٣) : المادة (١٨٠١) مجلة الاحكام .

=غوښتني قانوني موده باقي وه نومرافعه غوښتونکی شخص دمرافعې د استدعا پاڼه نوي کولای او دهغې نواقص تکميلولا ی شي . (١)

٢١٦ ـ ماده :

مرافعه غوښتونکی شخص مکلف دی چې د مرافعې د غوښتني د پاڼي له وړاندي کېدوڅخه وروسته په موده دلسو ورځو کې دخپلي مرافعه غوښتني د دعوی صورت دپاڼي پرمخ وليکي او محکمې ته يې وسپاري په دې پاڼه کې دمرافعه غوښتونکي شخصي اعتراضات او دده ادعا په تفصيل سره داخليږي په (٢١٤) مادې کې د استدعا د پاڼي په انضمام مرافعې محکمې ته وړاندي کيږي په دې پاڼه کې پخپله مرافعه طلب تقاضا کوي چې وروسته دمحکمې له تصديق نه دده د مرافعې غوښتني صورت دده مقابل جانب ته ابلاغ شي او دمقابل جانب د احضار مخصوصه پاڼه چې دطرفينو د محاکمې د ټاکلي ورځي نيټه پکښې واضحه وي مقابل جانب ته وليږله شي . (٢)

مرافعه طلبی باقی بود . شخص مرافعه طلب تجدید ورقهٔ استدعای مرافعه وتکمیل نواقص آنرا کرده میتواند . (١)

مادهٔ ٢١۶ :

شخص مرافعه طلب مکلف است که در ظرف (ده روز) بعداز تاریخ تقدیم ورقهٔ مرافعه طلبی صورت دعوی مرافعه طلبی خود رابروی ورقه نوشته بمحکمه بسپارد درین ورقه اعتراضات شخص مرافعه طلب وادعای اوبالتفصیل درج میشود به انضمام ورقهٔ استدعائیهٔ متذکرهٔ مادهٔ (٢١۴) مرافعه طلبی بمحکمه مرافعه تقدیم میگردد درین ورقه شخص مرافعه طلب تقاضا میکند که بعدازتصدیق محکمه صورت مرافعه طلبی او بجانب مقابلش ابلاغ گردد وورقهٔ مخصوص احضار جانب مقابل که تاریخ روز معین محاکمهٔ طرفین در آن واضح باشد بجانب مقابل فرستاده شود . (٢)

***

*

(١) : المادة (١٨٠١) مجلة الاحكام .

(٢) : المادة (١٨٠١) و (١٨٣٣) مجلة الاحكام . شرح الْمَادَّةُ (١٨٣٩) دررالحكام ج (٤) صہ (٦٩١) .

تبصره : له پورتني مادې څخه اضطراري حالات مستثنی دي .

٢١٧ ـ ماده :

هركله چې د مرافعې غوښتني صورت د (٢١٣) مادې په تفصيل د احضار له پاڼې سره مقابل جانب ته ابلاغ شو، مقابل جانب مكلف دی چې دمحاكمې له ټاكلې ورځې نه پخوا خپل عرض حال چې دمرافعه غوښتونكي پر ځوابونو مبني وي ترتيب كړي او محكمې ته يې وړاندي كړي .(١)

٢١٨ ـ ماده :

هريو له طرفينو څخه مكلف دی چې دمحاكمې په ټاكلي ورځ پخپله محكمې ته حاضر شي يا خپل وكيل محكمې ته وليږي .(٢)

٢١٩ ـ ماده :

په دې مورد كې چې محكمه له شرعي مقرراتو سره سم په غياب كې حكم صادره وي، نومحكوم عليه شخص كولای شي چې له قانوني شرائطو سره سم دمحكمې پر حكم باندي اعتراض وكړي او تميز يې وغواړي .(٣)

تبصره : حالات اضطراري ازحكم ماده فوق مستثنی است .

مادۀ ٢١٧ :

وقتيكه صورت مرافعه طلبی به تفصيل مادۀ (٢١٣) با ورقۀ احضاربجانب مقابل ابلاغ گرديد جانب مقابل مكلف است كه قبل از روز معينۀ محاكمه عرض حال خود را مبنی بجوابهای اعتراضات مرافعه طلب ترتيب داده بمحكمه تقديم كند . (١)

مادۀ ٢١٨ :

هر كدام از طرفين مكلف ميباشند كه شخصًا بروز معين محاكمه بمحكمه حاضر شونديا وكيل خود را بمحكمه بفرستند . (٢)

مادۀ ٢١٩ :

درموردی كه محكمه طبق مقررات شرعی « غياباً » حكم صادر مينمايد ، شخص محكوم عليه ميتواند كه مطابق شرايط قانونی بالای حكم محكمه اعتراض كرده، تميز را مطالبه كند . (٣)

---

(١) : المادة (١٨٠١) مجلة الاحكام . الْمَادَّةُ (١٨٤٠) مجلة الاحكام . وشرحها للاتاسی ج (٦) ص (١٦٧) .

(٢) : شرح الْمَادَّةُ (١٦١٨) دررالحكام ج (٤) ص (١٨٢) . وشرح المادة (١٨١٦) التاسي ج (٦) ص (٩١) .خلاصة البابين :دررالحكام ج (٤) ص (٦٨٢) .

(٣) :شرح الْمَادَّةُ (١٨٣٥) دررالحكام ج (٤) ص (٦٨١) الْمَادَّةُ (١٨٣٦) مجلة الاحكام . ودررالحكام ج (٤) ص (٦٨١) .

۲۲۰ ـ ماده : كه مرافعه غوښتونكي شخص دمرافعې غوښتني په ټاكلي ميعادكې له خپلي دعوى څخه آوښتل په رسمي سندكې محكمې ته وړاندي كړي مرافعه محكمه دده مرافعه غوښتني دحق د سقوط په خصوص كې يوحكم صادروي په دې صورت كې د ابتدا ئې محكمې حكم قطعي ګرځي . (۱)	**مادۀ ۲۲۰ :** هرگاه شخص مرافعه طلب درظرف ميعاد معينۀ مرافعه طلبی انصراف از دعوی خود را بداخل سند رسمی به محكمه تقديم كند محكمۀ مرافعه قراری مبنی بسقوط حق مرافعه طلبی او صادر می كند دراين صورت حكم محكمۀ ابتدائيه قطعی قرار می گيرد . (۱)
۲۲۱ ـ ماده : ټول محاكماتي اصول اوقوانين چې په ابتدائيه محكمه كې مرعی الاجراء دي په مرافعه محكمه كې هم مرعی الاجراء دي. (۲)	**مادۀ : ۲۲۱:** تمام اصول و قوانين محاكماتی كه در محكمۀ ابتدائيه مرعی الاجراء است در محكمۀ مرافعه نيز مرعی ميبا شند . (۲)
د تمييز مبحث **عمومي مواد**	**مبحث تمييز** **مواد عمومی**
۲۲۲ ـ ماده : تميز هغه نهائي صلاحيت دی چې دتميز غوښتونكي دغوښتني يا دقانون د صلاحيت له مخي دابتدائيې اومرافعې د فيصلو (نقض اوابرام) صحت او سقم څرګندوي . (۳)	**مادۀ ـ ۲۲۲ :** تميز همان صلاحيت نهانی است كه بنا براستدعای مستدعی تميز و يا صلاحيت قانون (نقض و ابرام) صحت و سقم فيصله های ابتدائيه ومرافعه را ايضاح مينمايد . (۳)

(۱) : الْمَادَّةُ (۱٦۰٦) و (۷۹) مجلة الاحكام .

(۲) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحكام .

(۳) : الْمَادَّةُ(۱۸۳۹) مَجَلَّةُ الْأَحْكَامِ .شرح الْمَادَّةُ (۱۸۳۸) دررالحكام ج (٤) ص (٦۹۰) .

۲۲۳ ـ ماده :
تميز دخپلي اصولي صلاحيت په حوزه کې دابـتدائيې اومرافعــې ټول احکام ګوري اوتدقيق کوي . (۱)

۲۲۴ ـ ماده :
که دتميز دکتني او تدقيق په اثرڅرګنده شي چې د ابتدا ئيې اومرافعې محکمو يا ددوی ديوې حکم له مقــرراتو ســره سم شوی دی، د تميز دمحکمو له خوا تائيديږي . (۲)

۲۲۵ ـ ماده :
په پورتنيومحکموکې دفيصلې له موضوع څخه خارج اعتراضونه داوريدلو وړ نه دي ، بلکې نوې دعوی بلله کيږي . (۳)

۲۲۶ ـ ماده :
هغه احکام چې داصلي دعوی په ضمن کې په پيښنو شوو دعووکې صادريږي پــخوا داصلي دعوی له انـفصال څخه دمرافعې اوتميز وړ نه دي . (۴)

۲۲۷ ـ ماده :
د تميز غوښتني موده دمرافعې دحکم دابلاغ له نيټې څخه حسابيږي . (۵)

مادهٔ ۲۲۳ :
تــميز درحوزهٔ صلاحيت اصولی خود عموم احکام محاکم ابتدائيه ومرافعه را ملاحظه وتدقيق ميکند . (۱)

مادهٔ ۲۲۴ :
هــرگاه در اثــر ملاحظه وتــدقيق تميز ظاهر ميگردد که حکم محاکم ابتدائيه ومرافعه يا يکی از آنها مطابق مقررات صورت گرفــته اســت از طرف محکمهٔ تميز تائيد ميشود . (۲)

مادهٔ ۲۲۵ :
اعــتراضات خــارج موضوع فــيصله درمحاکم فوقانی قابل سمع نمی باشد بلکه دعوی جديد پنداشته ميشود .(۳)

مادهٔ ۲۲۶ :
احکاميکه در دعاوی حادثه درضمن دعوی اصلــی صــادر ميـگردد قبل از انـفصال دعوی اصلــی قــابل مـرافعه وتميز نيست . (۴)

مادهٔ ۲۲۷ :
مدت استدعای تميز از تاريخ ابلاغ حکم مرافعه محسوب ميشود . (۵)

(۱) : الْمَادَّةُ(۱۸۳۹) مَجَلَّةُ الْأَحْكَامِ .
(۲) : الْمَادَّةُ(۱۸۳۹) مَجَلَّةُ الْأَحْكَامِ . وشرحها دررالحكام ج (٤) ص (٦٩١) .
(۳) : الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) مَجَلَّةُ الْأَحْكَامِ .
(۴) : الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) مَجَلَّةُ الْأَحْكَامِ .
(۵) : المادة (۱۸۳۹) دررالحكام ج (۴) ص (۶۹۱) .

۲۲۸ ـ ماده :

که کوم یوطرف له تمیز غوښتني څخه پخوا فوت شي نوترهغه وخته پوري چې دمحکمې حکم د مړه ورثې یا د مړي د صغیرانو وصي ته ابلاغ شوی نه وي ، په دې حال کې چې د ورثه ؤ په منځ کې صغیران وي ددوی دتمیز غوښتني حق محفوظ ساتل کیږي .(۱)

۲۲۹ ـ ماده :

که دتمیز غوښتنه له میعاد څخه خارجه وشوه نو دا غوښتنه د تمیز له خوا مستردیږي .(۲)

۲۳۰ ـ ماده :

د یوه خصم دتمیز دغوښتني په صورت کې بل خصم کولای شي چې پخوا د تمیز د فیصلې له صادریدلو څخه تمیز وغواړي .(۳)

۲۳۱ ـ ماده :

د تمیز دمودې تیریدل ددعوی د دوران په ترڅ کې دیوطرف خصم غوښتنه د مقابل جانب په تمیز غوښتني تا ثیر نلري . (٤)

مادهٔ ۲۲۸ :

هرگاه یکی از طرفین قبل از استدعای تمیز فوت نمود تا زمانیکه حکم محکمه بورثهٔ متوفا یا وصی صغارمتوفی ابلاغ نشده باشد درحالیکه دربین ورثه صغار باشد حق تمیز طلبی اوشان محفوظ میماند .(۱)

مادهٔ ۲۲۹ :

هرگاه استدعای تمیز درخارج میعاد صورت گرفت ، استدعای مذکور از طرف تمیز مسترد میگردد .(۲)

مادهٔ ۲۳۰ :

درصورت تمیز طلبی یکی ازخصمین خصم دیگر نیز میتواند قبل از اصدار فیصلهٔ تمیز، تمیز طلب شود .(۳)

مادهٔ ۲۳۱ :

انقضای مدت تمیز خواهش یکی از متخاصمین در اثنای دوران دعوی درحق تمیز خواهی جانب مقابل تاثیر ندارد .(۴)

(۱) : المادة (۱۸۳۹) دررالحکام ج (٤) صه (٦٩١) .
(۲) : المادة (۱۸۳۹) دررالحکام ج (٤) صه (٦٩١).
(۳) : الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) مَجَلَّةُ الْأَحْكَامِ .
(۴) : الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) مَجَلَّةُ الْأَحْكَامِ .

۲۳۲ـ ماده :

تمیزغوښتنه فقط داستدعا په وړاندي کیدو یا دهغې ځوابیې لائحې په وړاندي کیدو چې دمدعي د لائحې پځواب کې یې وړاندي کوي صورت نیسي .(۱)

۲۳۳ ـ ماده :

د تمیزغوښتنه دتمیز په ریاست کې د عرض حال دوړاندي کیدوپه وسیله سره کیږي . (۲)

۲۳۴ ـ ماده :

د تمیز غوښتني پخصوص کې دحال عرض د تمیز مرکزي لوړ ریاست ته هم کیدای شي (۳)

۲۳۵ ـ ماده :

دولایاتودتمیز غوښتني مرجع والیان او ولایتي کمیسیونو لوړ مشران دي .(٤)

۲۳۶ ـ ماده :

دتمیز غوښتني په عرض حال کې چې د تمیز ریاست ته وړاندي کیږي دلاندنیو مراتبو مراعات حتمي دی :ـ

الف: دتمیزغوښتني دعرض حال تصریح.

ب: ددواړوخواؤ نومونه اودهغومکمله شهرت.

ج : ـ د هغې محکمې ټاکل چې حکم او فیصله ورڅخه صادره شوې وي .

مادۀ ۲۳۲ :

تمیز خواهی فقط به تقدیم استدعا یا به تقدیم لائحه جوابیه که بنا برجواب لائحه مدعی ، تقدیم مینماید صورت میگیرد . (۱)

مادۀ ـ ۲۳۳ :

استدعای تمیز در ریاست تمیز بوسیلۀ تقدیم عرض حال صورت میگیرد . (۲)

مادۀ ۲۳۴ :

عرض حال مبنــی براســتدعای تمیز بریاست عالی تمیز نیز شده میتواند . (۳)

مادۀ ۲۳۵ :

مرجع تمیز طلبی ولایات، والی ولایت وسرپرست کمیسیون ولایتی میباشد . (۴)

مادۀ ۲۳۶ :

در عرض حال تمیز خواهی که بریاست تمیز تقدیم میشود مراعات مراتب آتی حتمی است :

الف- تصریح عرض حال تمیزخواهی .

ب- اسمای طرفین وشهرت مکملۀ شان .

ج- تعیین محکمۀ که حکم وفیصله از آن صادر شده است .

(۱) : المادة (۱۸۳۹) دررالحکام ج (٤) صه (٦۹۱) . .....

(۲) : المادة (۱۸۳۹) دررالحکام ج (٤) صه (٦۹۱) .

(۳) :الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) مَجَلَّةُ. .....

(۴) : المادة (۱۸۳۹) دررالحکام ج (٤) صه (٦۹۱).الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) مَجَلَّةُ الْأَحْكَامِ .

د : ــ دمحكمې د حكم دابلاغ نيټه او دتميز غوښتني وجه . (۱)

۲۳۷ ــ ماده :

دمستدعي له خوا له استدعا سره سم دلاندنيو مراتبو وړاندي كول حتمي دي :

الف : ــ دفيصلې صورت چې دمحكمې تصديق ولري .

ب : ــ د مستدعي دادعا لائحه سره دهغه له اعتراضاتو او دلائلو . (۲)

۲۳۸ ــ ماده :

د استدعا اواعتراضاتواودلائلوهره يوه لائحه دوه نقله وي . (۳)

۲۳۹ ــ ماده :

هغه استدعاچې د(**۲۳۷،۲۳۶،۲۳۳**) موادومراتب ونلري داكمال په غرض دتميزد رياست له خوا مستردېږي .(٤)

۲۴۰ ــ ماده :

دتميز په ميعادكې تميز غوښتونكي كولاى شي چې خپله استدعا دهغې له لازمو شرطو سره سم تنظيم اوهغه نوي وړاندي كړي . (۵)

د :ــ تاريخ ابلاغ حكم محكمه ووجه تميز طلبی . (۱)

مادۀ ۲۳۷ :

توام با استدعا تقديم اوراق آتی از طرف مستدعی بریاست تميز حتمی است :

الف- صورت فيصله كه دارای تصديق محكمه باشد .

ب- لائحه ادعای مستدعی بااعتراضات و دلائل آن. (۲)

مادۀ ۲۳۸:

هر كدام از لائحه استدعا واعتراضات ودلائل دو نقله ميباشد . (۳)

مادۀ ۲۳۹ :

استدعای كه حاوی مراتب مواد (**۲۳۳-۲۳۶-۲۳۷**) نباشد بغرض اكمال ازطرف رياست تميزمستردميگردد . (۴)

مادۀ ۲۴۰ :

در ظرف ميعاد تميز، تميز طلب ميتواند به تنظيم استدعای خود بر وفق شروط لازمۀ آن پر داخته مجدداً آنرا تقديم دارد . (۵)

(**۱**) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحكام .

(**۲**) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحكام .

(**۳**) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحكام .

(**۴**) : الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) مجلة الاحكام .

(**۵**) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحكام . شرح الْمَادَّةُ (۱۸۳۹) دررالحكام ج (٤) ص (٦٩١) .

۲۴۱ ـ ماده :

دتميزغوښتني دمودې له تيريدو وروسته د تميز غوښتني حق ساقطيږي . (۱)

۲۴۲ـ ماده :

دتميـزغوښتنه دابتدائيې اومرافعې په فـيصلو پوري مـتعلقو احـكامو اجراء متوقف كوي . (۲)

۲۴۳ ـ ماده :

تميز مكلف دى چې داعتراض پاڼه او د تميز په استدعا پوري مربوطه ضمانت اسناد دتميز داستدعا د وړاندې كـيدو له نېـټې څخـه وروسته په موده ديوې هفتې كې تصديق كړي اومدعـي عليه ته يې ابلاغ كړي . (۳)

تبصره : له پورتنى مادې څخه اضطراري حالات مستثنى دي .

۲۴۴ ـ ماده :

محكوم عليه مكلف دى هغه اعتراضات ، افادات ، مدافعات اودلائل چې دتميز غوښتني پراعتراضاتو يې په نظركې لري دتنظيمي پاڼې په ترځ كې داستدعا د تبليغ له نيټې څخه وروسته په موده ديوې هفتې كې تميزته وړاندې كړي (۴)

مادۀ ۲۴۱ :

بعد از انقضای میعاد تمیز طلبی حق تمیز خواهی ساقط میگردد . (۱)

مادۀ ۲۴۲ :

استدعای تمـیز اجرای احکام متعلق به فـیصلۀ ابـتدائیه ومرافعه را متوقف میسازد . (۲)

مادۀ ۲۴۳ :

تمـیز مکلف است ورق اعـتراض و اسناد ضمانت مربوط باستدعای تمیز را درظرف یکهفته بعد از تاریخ تقدیم استدعای تمیز تصدیق نموده بمدعی علیه ابلاغ کند . (۳)

تبصره: حالات اضطراري ازحكم ماده فوق مستثنی است .

مادۀ ۲۴۴ :

محکوم علیه مکلف است اعتراضات افـادات ، مدافعات ودلائلـی را که بر اعتراضات مستدعی تمیز درنظر دارد ضمن ورق تنظیم وبعد از تاریخ تبلیغ استدعا در ظرف یکهفته به تمیز تقدیم دارد . (۴)

(۱) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحكام . المادة (۱۸۳۹) دررالحكام ج (٤) صـ (٦٩١) .

(۲) : المادة (۱۸۳۹) دررالحكام ج (٤) صـ (٦٩٢) .

(۳) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحكام .

(۴) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحكام . شرح الْمَادَّةُ (۱۸۳۹) دررالحكام ج (٤) صـ (٦٩١) .

تبصره : له پورتنۍ مادې څخه اضطراري حالات مستثنی دي .

۲۴۵ ـ ماده :

دتميزداستدعا مرجع په ولاياتو کې مکلف دي چې د تميزپه استدعاپورې مربوطه د ضمانت سند او د لائحې صورت وروسته له لازموتبليغاتو تصديق کړي وروسته دهغه له ځواب اخيستلو له مقابل طرف نه په موده ديوې هفتې کې دطرفينوپاڼې په مرتب صورت دمکتوب په ملتيا په لومړۍ پوسته کې تميز ته وليږي . (۱)

تبصره : له پورتنۍ مادې څخه اضطراري حالات مستثنی دي .

۲۴۶ ـ ماده :

د تميز غوښتونکود (۲۴۴) مادې په ترتيب له تميز غوښتنې څخه داستيناف د مقرراتوپه اکمال مکلف دي . (۲)

۲۴۷ ـ ماده :

هغه مراجع چې د(۲۴۵) مادې دمراتبو درعايت نه کولوپه علت د تميزداستدعا دليږلو دتاخير سبب او دخصمينو ديوه جانب د ضرر موجب وګرځي مسئولي دي . (۳)

تبصره: حالات اضطراري ازحکم ماده فوق مستثنی است .

مادۀ ۲۴۵ :

مرجع استدعای تميز در ولايات مکلف اند صورت لائحه و سند ضمانت مربوط باستدعای تميز را بعد از تبليغات لازمه تصديق نموده ، پس از اخذ جواب آن از طرف مقابل در ظرف يکهفته اوراق طرفين را مرتبًا ضم مکتوب توسط پسته به تميز ارسال نمايد . (۱)

تبصره: حالات اضطراري ازحکم ماده فوق مستثنی است .

مادۀ ۲۴۶ :

مستدعی تميز به ترتيب مادۀ (۲۴۴) باکمال مقررات استيناف از تميز طلبی مکلف ميباشد . (۲)

مادۀ ۲۴۷ :

مراجعيکه بعلت عدم رعايت مراتب مادۀ (۲۴۵) سبب تاخير ارسال استدعای تميز وموجب ضرر احد خصمين گرديده باشدمسؤل آن اند .(۳)

***

(۱) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحكام . شرح الْمَادَّةُ (۱۸۳۹) دررالحكام ج (٤) صـ (٦٩١) .

(۲) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحكام .

(۳) : المادة (۱۹) مجلة الاحكام .

۲۴۸ـ ماده :

د تمیزمحکمه فقط د ټیټو محکموفیصلې ګوري اوتدقیقوي ئې دضرورت په وخت کې دطرفینوجلب اواحضار ته هم اقدام کولای شي .(۱)

۲۴۹ ـ ماده :

د ټیټو محکمو دحکم دماتولو موجبه اسباب په څلور ډوله دي :

الف : ـ دموضوع انفصال په داسي محکمه کې شوی وي چې محکمه دهغې د انفصال حق ونه لري .(۲)

ب : ـ د محکمې حکم له مقرراتو څخه خلاف وي .(۳)

ج : ددعوی جریانات دمحکموداصولو او د لازمو شرائطو پخلاف عملي شوی وي . (٤)

د : ـ په یوه موضوع کې صادرشوي فیصلې چې یوه له بلې څخه مخالفه وي .(۵)

۲۵۰ ـ ماده :

که دعوی داسي محکمې ته وړاندي شوه چې اساسا دهغې انفصال دهغې محکمې وظیفه نه وه ماتیږي . (٦)

مادهٔ ۲۴۸ :

محکمهٔ تمیز، فقط فیصله های محاکم تحتانی را تدقیق وملاحظه میکند وبجلب واحضار طرفین نیز عنداللزوم اقدام میتواند .(۱)

مادهٔ ۲۴۹ :

اسباب موجبهٔ نقض احکام محاکم تحتانی بر چهار قسم است :

الف- انفصال موضوع درمحکمه ای صورت گرفته باشد که محکمه حق انفصال آنرا نداشته باشد .(۲)

ب- حکم محکمه خلاف مقررات باشد (۳).

ج- جریانات دعوی برخلاف اصول محاکمات وشرایط لازمه عملی گردیده باشد . (۴)

د- فیصله جات صادره در موضوع واحدکه ازهمدیگر مخالف باشد . (۵)

مادهٔ ۲۵۰ :

هرگاه دعوی در محکمه ای رویت گردید که اساسًا انفصال آن از وظائف همان محکمه نبود نقض میشود . (۶)

(۱) : الْمَادَّةُ (۱۸۳۹) و (۱۸۰۱) مجلة الاحکام .
(۲) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحکام .
(۳) : الْمَادَّةُ (۱۸۳۸) مجلة الاحکام .
(۴) :الْبَابُ الْأَوَّلُ دررالحکام ج (٤) ص (۱۷۹) .
(۵): الْمَادَّةُ (۱۸۳۸) مجلة ودررالحکام ج (٤) ص (۱۷۹)
(٦) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحکام .

۲۵۱ ـ ماده :

دهغو فیصلو نواقص چې تمیز ته رسیږي دماتېدو ور موارد وکې یوائې دمعترض په اعتراض پوري توقف نه لري ، د تمیز له خوا هم داعتراض دنه وجود په صورت کې اصولا کیدای شي . (۱)

۲۵۲ ـ ماده :

دفیصلې مخالفت له هغو مقرراتو څخه اعتبارلري چې دفیصلې دصدور په وخت کې مرعی الاجراء وي . (۲)

۲۵۳ ـ ماده :

هغه متضاد احکام چې له دوو محکمو څخه په یوه موضوع کې صادرشوي وي اوهیڅ یو ددوی دتاییدور نه وي ماتیږي . (۳)

۲۵۴ ـ ماده :

په هغو دعووکې چې له مقاولو څخه پیدا شوې وي که دسند مفاد مخالف تفسیر شوی وي دهغو په متعلق حکم ماتیږي(۴)

۲۵۵ـ ماده :

هغه دعوی چې په محکموکې دمحاکمې له اصولو څخه مخالفې فیصلې شوې وي =

مادۀ ۲۵۱ :

نواقص فیصله هائیکه به تمیز میرسد در موارد قابل نقض تنها باعتراض معترض توقف نداشته از طرف تمیز در صورت عدم اعتراض نیز اصولا صورت گرفته میتواند . (۱)

مادۀ ۲۵۲ :

مخالفت فیصله از مقرراتی اعتبار دارد که در وقت صدور فیصله مرعی الاجراء باشد . (۲)

مادۀ ۲۵۳ :

احکام متضادیکه از دو محکمه در یک موضوع صادر شده وهیچ کدام قابل تائید نباشد نقض میگردد . (۳)

مادۀ ۲۵۴ :

در دعاوی که از مقاولات نشئت کرده باشد هرگاه مفاد سند مخالف تفسیر شده باشد حکم متعلق به آن نقض میشود (۴)

مادۀ ۲۵۵ :

دعاوی که در محاکم مخالف اصول محاکمه فیصله شده باشد =

---

(۱) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحکام .شرح المادة (۱۸۳۸) الاتاسي ج (٦) صـ (١٦٥) . شرح الْمَادَّةُ (۱۸۳۹) دررالحکام ج (٤) صـ (٦٩٠) .

(۲) : الْمَادَّةُ (۱۸۳۰) و (۱۸۳۹) مجلة الاحکام . الْمَادَّةُ (١٦١٨) مجلة الاحکام .دررالحکام ج (٤) صـ (١٨١) .

(۳) : الْمَادَّةُ (۱۸۳۹) مجلة الاحکام . وشرحها دررالحکام جـ (٤) صـ (٦٩١) .

(۴) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحکام . الْمَادَّةُ (۱۸۳۹) مجلة الاحکام . وشرحها دررالحکام .شرح مجلة الاحکام للاتاسي ، جزء (٦) ص (٩٣) .شرح الْمَادَّةُ (١٨١٦) دررالحکام جـ (٤) صـ (٦٢٦) .

= دهغو ماتيدل دتميزپه محكمه كې له لاندنيو اسبابو څخه په يوه سره كېداى شي :

الف : دعدلي محكمو داصولو مراعات نه كول .

ب :ــ د اصول په رعايت كې تقصير او خطا په دې درجه چې دحكم د تغير سبب گرځېدلى وي .

جـ : دمدعي يا مدعي عليه د اعتراض وجود دمحاكمې په اصول كې دتغير او خلل له اسبابو سره په داسي حال كې چې ددې اعتراض په خصوص كې دمحكمې له خوا تدقيق نه وي شوى . (١)

٢٥٦ــ ماده :

د ابتدائې او مرافعې محكمو احكام چې له مقرراتو څخه مخالفت ولري كه څه هم په دې ډول مورد كې د معترض اعتراض كافي نه وي ماتيږي . (٢)

٢٥٧ ــ ماده :

هغه فيصلې چې دداسي محكمو له خوا فيصله شوې وي چې دانفصال صلاحيت يې نه لري دتميز له خوا ماتيږي مربوطه محكمې ته بيرته ليږلى كيږي . (٣)

=نقض آنها درمحکمهٔ تمیز یکی از اسباب آتی صورت گرفته میتواند :

الف- عدم مراعات اصول محاکم عدلی .

ب- تقصیر وخطا در رعایت اصول به درجه ئی که سبب تغییر حکم گردیده باشد .

ج- وجود اعتراض مدعی یا مدعی علیه به اسباب تغیر وخلل در اصول محاکمه درحالیکه درمورد اعتراض مذکور از طرف محکمه تدقیق نشده باشد .(١)

مادهٔ ٢٥٦ :

احکام محاکم ابتدائیه ومرافعه که از مقررات مخالفت داشته باشند اگرچه درچنان مورد اعتراض معترض کافی هم نباشد نقض میشود .(٢)

مادهٔ ٢٥٧ :

فیصله هائیکه از طرف محاکم فیصله شده باشد که فاقد صلاحیت انفصال آن باشد ازطرف تمیز نقض گردیده بمحکمهٔ مربوطه ارجاع میشود .(٣)

(١) : المادة (١٨٠١) مجلة الاحكام . الْمَادَّةُ (١٨٣٩) مجلة الاحكام . ودررالحكام ج (٤) صـ (٦٩١) .

(٢) : المادة (١٨٠١) مجلة الاحكام .شرح الْمَادَّةُ (١٨٣٨) دررالحكام ج (٤) صـ (٦٩٠) . والاتاسي جـ (٦) صـ (١٦٥) .

(٣) : المادة (١٨٠١) مجلة الاحكام . الْمَادَّةُ (١٨٣٩) مجلة الاحكام .

۲۵۸ ـ ماده:
هغې محکمې ته چې رجوع ورته شوي ده دنوي استدعا وړاندي کولو ته ضرورت نشته بلکي همغه وړاندي شوي استدعا تميز ته کافي ده. (۱)

۲۵۹ ـ ماده:
که فيصله په تميزکې دکوم علت د وجود له مخې ماته شي او بلي محکمې ته دتدقيق دپاره وليږله شي په دې صورت کې ددوهمې محکمې حکم د لومړۍ محکمې دحکم په اسبابو باندي بنا شوى وي او مدعي يا مدعي عليه د هغې د بيا ماتولو خواهش وکړي بيا تدقيقات يې د تميز دعمومي هيئت په حضورکې اجراء کيږي. (۲)

*****
***
*

مادۂ ۲۵۸:
در محکمه مرجوع اليها به تقديم استدعای جديد ضرورت ندارد بلکه همان استدعای تقديم شده به تميز کافی است. (۱)

مادۂ ۲۵۹:
هرگاه فيصله درتميز بنا بر وجود عللی نقض گرديد وبمحکمۂ ديگر جهت تدقيق ارجاع شده درصورتيکه حکم محکمۂ ثانی به اسباب حکم محکمۂ اول بناگرديده باشد ومدعی يا مدعی عليه نقض دوبارۂ آنرا خواهش نمود تدقيقات ثانوی بحضور هيئت عمومی تميز اجراء ميشود. (۲)

*****
***
*

(۱) : الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) دررالحکام.
(۲) : الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) دررالحکام. شرح الْمَادَّةُ (۱۸۳۸) دررالحکام ج (٤) صـ (٦۹۰).

د حکم له ماتولو وروسته د تمیز وظیفه

۲۶۰ ـ ماده :
تمیز د اصلي دعوی په فیصله چې حکم یې ماتوي رسیده ګي نه کوي بلکې د هغې دوران هغې محکمې ته چې د مقرراتو له مخې وټاکله شي محولوي . (۱)

۲۶۱ ـ ماده :
تمیز مکلف دی چې د تحتانیو محکمو (د ابتدائیې او مرافعې) هر ډول فیصلې په دقت سره وګوري که چیري د لزوم له مخې ماتي شي نو فیصله او د قضیې په ارجاع حکم کوي تر څو وروسته له رسیدګي نوی حکم صادر کړي . (۲)

۲۶۲ ـ ماده :
د بلې محکمې له خوا د مات شوي حکم د تصحیح یا د بیا رسیدګي د پاره نوې دعوی او عریضې ته حاجت نشته بلکې یوائې د تمیز د حکم ښکاره کول به کفایت وکړي . (۳)

وظیفۀ تمیز بعد از نقض حکم

مادۀ ۲۶۰ :
تمیز به فیصلۀ اصل دعوی که حکم آن را نقض میکند رسیدگی نه نموده بلکه دوران آن را بمحکمۀ که حسب مقررات تعین شود محول میسازد . (۱)

مادۀ ۲۶۱ :
تمیز مکلف است که هر نوع فیصلۀ محاکم تحتانی (ابتدائیه، مرافعه) را به دقت ملاحظه کرده هرگاه در صورت لزوم نقض شود فیصله وبه ارجاع قضیه حکم مینماید تا بعد از رسیدگی حکم مجدداً صادر گردد . (۲)

مادۀ ۲۶۲ :
برای تصحیح حکم منقوض یا تجدید رسیدگی از طرف محکمۀ دیگر بدعوی ، عریضۀ جدید لزومی ندارد بلکه تنها ارائه حکم تمیز ، کفایت خواهد کرد . (۳)

(۱) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحكام . شرح الْمَادَّةُ (۱۸۳۸) دررالحكام ، ج (٤) ص (٦٩٠) .
(۲) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحكام . شرح الْمَادَّةُ (۱۸۳۹) دررالحكام ج (٤) صـ (٦٩٠ - ٦٩٣) .
(۳) : المادة (۱۸۰۱) مجلة الاحكام . الْمَادَّةُ (۱۸۳۹) مجلة الاحكام .

۲۶۳ ـ ماده :

که حکم د محکمې د نه صـلاحیت په واسطه مات شوی نه وي بلکي د نورو موجباتو او نــواقصو له مخي د ماتـېدو وړ ولیدل شي دتمیز ریاست کولای شي چې هغې مرافعې محکمې ته چې حکم یې کړی دی دعوی محول کړي او د سر له سره درسیدګي امر ورکړي که مرافعې محکمې دپخوا غوندي بیا فیصله ناقصه صادره کړه نو د هغــې مما ثلي محکمې ته لېږله کیږي او که بیا هم فیصله ناقصه ولیدله شـوه نو هلته به د تمیز ریاست په هغې موضوع کې دقضاوت حق ولري . (۱)

۲۶۴ ـ ماده :

که تـمیز ته د مرافعـې دا ډول حکم چې دمرافعې د مودې د تېرېدو له حیثه یې د (اسـتیناف) پـرغوښـــتنه کـړی وي راشي څرنګه چې دې محکمې د حکم علتونه اودهغه اسباب په نظرکې نه دي نیولي نو دا حکـم که ماتــیږي نو بـیرته هغې مرافعې ته اعـاده او سر له سره به دوران ومومي .(۲)

مادهٔ ۲۶۳ :

اگــر حکم بواسطهٔ عدم صـلاحیت محکمه نقض نـشده باشد بلکه بنا بر دیگر موجبات ونواقص، قابل نـقض دیــده شــود ریاست تـمیز مـــیتواند بمحکمهٔ مرافعه که حکم نموده دعوی را محول نموده ورسیدگی مجدد را امر دهند ، واگر محکمهٔ مرافعه کما فی الســابق فیصله را نــاقص صادر نـمود بمحکمهٔ مماثل آن ارجاع میشود واگر باز هم فیصله ناقص دیده شد ریاست تــمیز درآن موضوع حـق قضاوت را خواهــد داشــت . (۱)

مادهٔ ۲۶۴ :

تــمیز اگر چــنان حکم مرافعه را که بر اســتدعای (اســتیناف) از حــیث انقضای میعاد مرافعه کرده باشد چون محکمهٔ متذکره علل حکم واسباب آن را در نـظر نگـرفته حکم مـذکور اگر منقوض میشود واپس بمرافعه مذکور اعاده و سر از نو دوران خواهد یافت . (۲)

(۱) : شرح الْمَادَّةُ (۱۸۳۹) دررالحکام ج (٤) ص (٦٩٣) . شرح الْمَادَّةُ (۱۸۳۸) دررالحکام ج (٤) ص (٦٩٠) . الْمَادَّةُ (١٨٠١) دررالحکام .

(۲) : شرح الْمَادَّةُ (۱۸۳۹) دررالحکام ج (٤) ص (٦٩٣) .

۲۶۵ ـ ماده :

د مثال په ډول که دمرافعې خطا په شهودوکې وي ، او د دعوی د جریان اساس مشروع او اصولي صورت نیولی وي نو که ماتېږي او بیا بیرته همغې محکمې ته لېږله کیږي نودا محکمه ددعوی اساس سر له سره نه غواړي بلکې د فیصلې نقصاني ځایونه به چې دشهودو په مورد کې یا وروسته له شهودو ئي کړی وي اصلاح کړي . (۱)

۲۶۶ ـ ماده :

همدا ډول که فیصله د سري تزکیې د نه وجوداو دهغه په شان دتمیزله مخې ماتیږي اوپه هغه سبب ارجاع مومي نو سر له سره ددعوی اعادې اوشهودوته ضرورت نشته بلکې یواځې دنواقصو اصلاح به په نظر کې ونیسي . (۲)

۲۶۷ ـ ماده :

د تمیز تدقیقات د قضیې د راتګ له نېټې څخه په موده دیوې میاشتې کې اکمالېږي او دتمیز قرار په دې موده کې صادریږي . (۳)

تبصره : له پورتنۍمادې څخه اضطراري حالات مستثنی دي .

مادهٔ ۲۶۵ :

اگر خطای مرافعه مثلا درشهود بوده واساس جریان دعوی صورت مشروع واصولی بخود گرفته اگر نقض میشود بهمان محکمه ارجاع می یابد ، محکمهٔ متذکره اساس دعوی را سر از نو نمی خواهد بلکه مواضع نقصان های فیصله را که درمورد شهود یا بعد از شهود نموده اصلاح خواهد نمود . (۱)

مادهٔ ۲۶۶ :

هکذا اگر فیصلهٔ از حیث عدم تزکیه سرِی ومانند آن از طرف تمیز نقض میگردد وبه آن سبب ارجاع می یابد اعادهٔ دعوی وشهود سر از نو ضرورت نداردبلکه تنها اصلاح نواقص را درنظر خواهد گرفت . (۲)

مادهٔ ۲۶۷ :

تدقیقات تمیز درظرف یکماه از تاریخ ورود قضیه اکمال وقرار تمیز درظرف مدت مذکور اصدار می یابد . (۳)

تبصره: حالات اضطراري ازحکم ماده فوق مستثنی است .

(**۱**) : شرح الْمَادَّةُ (۱۸۳۹) دررالحکام ، ج (٤) ص (٦٩٣) .

(**۲**) : الْمَادَّةُ (۱۷۱۸) مجلة الاحکام .شرح الْمَادَّةُ (۱۸۳۹) دررالحکام . ج (٤) صه (٦٩٣) .

(**۳**) : الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) دررالحکام .

۲۶۸ ـ ماده :

تميز كولاى شي چې د اړتيا په صورت كې د دوسيې اصل پاڼې چې طرفينو ابتدائيې يا مرافعې محكمې ته وړاندي كړې دي دكره كتني لپاره وغواړي . (۱)

۲۶۹ ـ ماده :

د تميز په تصويبونوكې دلاندي مراتبو مراعات حتمي دى :

الف : ددواړو خواؤ نوم ،شهرت ،كسب او داستوګني ځاى .

ب :ـ د ټيټو محكمو دفيصلې حكم . (۲)

ج :ـ د دواړو خواؤ وړاندي كړيو اعتراضونو او دلائلو لنډول . (۳)

د :ـ د ماتېدو يا تائيد اسباب . (۴)

۲۷۰ ـ ماده :

هغه فيصله چې دقانوني مخالفت له مخي ماته شوه داصلي محاكمې په اعاده او دهغې په جرياناتوكې تاثير نه لري قانونا به اصلاح شي . (۵)

۲۷۱ ـ ماده :

هغه فيصله چې له تميز څخه ماتيږي كه اعاده كيږي نو هغه محكمه چې هغې ته اعاده شوې ده دتميز حكم به سره =

(۱) : الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) دررالحكام .

(۲) : الفتاوى الهندية ج (۳) صه (۳۲٤) .

(۳) :شرح الْمَادَّةُ (۱۸۱٦) دررالحكام ج (٤) صه (٦۲٦)

مادۀ ۲۶۸ :

تميز ميتواند در صورت لزوم اصل اوراق را كه طرفين بمحكمۀ ابتدائيه يا مرافعه داده است بغرض ملاحظه بخواهد . (۱)

مادۀ ۲۶۹ :

در تصاويب تميز مراعات مراتب آتی حتمی است :

الف- اسم، شهرت ، صنعت ومحل اقامت طرفين .

ب- حكم فيصلۀ محاكم تحتانی . (۲)

ج- خلاصۀ اعتراضات ودلائل تقديم داشتۀ طرفين . (۳)

د- اسباب نقض ، تائيد . (۴)

مادۀ ۲۷۰ :

فيصلۀ كه بنا بر مخالفت قانونی نقض شده باشد دراعادۀ اصل محاكمه وجريانات آن تاثير ندارد قانوناً اصلاح خواهد شد . (۵)

مادۀ ۲۷۱ :

فيصلۀ كه از تميز نقض ميگردد اگر اعاده ميشود محكمه كه به آن اعاده شده =

(۴) :شرح الْمَادَّةُ (۱۸۳۹) دررالحكام ج (٤) صه (٦۹۱) .شرح الْمَادَّةُ (۱۸۲۱) دررالحكام . ج (٤) صه (٦٥۲) .

(۵) :شرح الْمَادَّةُ (۱۸۳۹) دررالحكام ج (٤) صه (٦۹۳).

= دهغه له الفاظو اوكلماتو په دوهمه فيصله كې دا خل كړي اوكه محكمې له هغونه صرف نظر وكړ ، نو تميز هغه بيا هم ماتولای شي . (١)

٢٧٢ ـ ماده :

دمثال په ډول كه يو شخص په دوو تنو باندي دعوى وكړه اوپه هغوباندي حكم شوى ؤ نو په دې صورت كې چې يوه تن ئې تميز غوښتى وي دوهم شخص دفيصلې دماتېدوپه صورت له هغه څخه استفاده نشي كولى . (٢)

٢٧٣ ـ ماده :

كه پراصيل ياكفيل باندي دپوردوركړي حكم شوى ؤ اصيل تميز وغوښت د حكم د ماتېدو په صورت كې دوى دواړه به له هغه څخه استفاده وكړي . (٣)

٢٧٤ ـ ماده :

كه محكمې دڅو تنو د مشتركي ځمكي يا نورو په ويشلو باندي حكم كړى ؤ او په تميز كې د يوه تن په غوښتنه دا حكم ما تېږي نورشريكان له هغه استفاده كولاى شي . (٤)

= حكم تميز را با الفاظ وكلمات آن داخل فيصلهٔ دوم خواهد نمود واگر محكمه آن را صرف نظر نمود تميز آن را نقض دوم كرده ميتواند . (١)

مادهٔ ٢٧٢ :

هرگاه شخصى بدونفرمثلا دعوى نمود وبر عليه شان حكم شده بود بصورتيكه يكنفر آن تميز خواسته باشد شخص دوم بصورت نقض فيصله از آن استفاده كرده نميتواند . (٢)

مادهٔ ٢٧٣ :

اگر بر اصل وكفيل حكم تاديهٔ دين شده بود ، اصل ، تميز طلب گرديد بصورت نقض حكم هر دوى شان از آن استفاده خواهند نمود . (٣)

مادهٔ ٢٧٤ :

اگر محكمه به تقسيم اراضى وغيره ، مشترک چند نفر حكم نموده بود ودر تميز به استدعاى يكنفر حكم مذكور نقض ميشود شركاى ديگر از آن استفاده كرده ميتوانند . (٤)

(١) : شرح الْمَادَّةُ (١٨٣٩) دررالحكام ج (٤) ص (٦٩٣) .الْمَادَّةُ (١٨٠١) دررالحكام .

(٢) : الْمَادَّةُ (١٨٠١) دررالحكام .

(٣) : الْمَادَّةُ (٦٦٢) مجلة الاحكام .

(٤) : الْمَادَّةُ (١٨٠١) دررالحكام .

۲۷۵ـ ماده :

تميز نشي كولای بې د جانبينو له موافقې ځخه مات شوې موضوع غير له هغې محكمې چې حكم ئې صادر كړی دی بلې محكمې ته حواله كړي .(۱)

۲۷۶ـ ماده :

مات شوی حكم بايد د خصمينو په مخ كې تصحيح شــي اوكنه بيا به دتــميز په حضوركې مات شي . (۲)

۲۷۷ـ ماده :

په هغه حكم كې چې له تميز ځخه صادريږي بايد د طرفينو نوم،شهرت،كسب اوداستوگنې ځای اوهغه حكم چې تــميز ته رجوع شــوی دی . سره د طرفينو د اعتراضونو او د ليلونو لنډون او دحكم هغه اسباب چې دتميز له خوا دهغه دماتېدو يا تائيدموجب كيږي سره له مذهبي جزئياتو اواصولي موادوذكرشي .(۳)

۲۷۸ـ ماده :

له هغو تصويبونو ځخــه چــې تميز ئې صادروي بايد متداعين خبر كړي .(۴)

مادۀ ۲۷۵ :

تميز نميتواند بدون موافقه طرفين موضوع نقض شده را غير از محكمۀ كه حكم صادرنموده بمحكمۀ ديگری حواله كرده باشد . (۱)

مادۀ ۲۷۶ :

حكم مــنقوض بايد بمواجه خصمين تصحيح گردد و الا دوباره بحضور تميز نقض خواهـد شد . (۲)

مادۀ ۲۷۷ :

حكمی كه از تميز صادر ميشود بايد اسم وشــهرت وشــغل ومحل اقــامت طرفين وحكمی كه به تميز رجوع شــده است باخلاصۀ اعتراضات وادلۀ طرفين واسبابيكه ازطرف تميز موجب نقض يا تائيد آن حكم ميشود باجزئيات مذهبی ومواد اصولی ذكر گردد . (۳)

مادۀ ۲۷۸ :

از تصاويبی كه تميز صادر ميكند بايد متداعين را اگاه سازد . (۴)

(۱) : الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) دررالحكام .

(۲) : شرح الْمَادَّةُ (۱۸۳۰) دررالحكام حـ (۴) (٦٦٧) .

(۳) : شرح المادة (۱۸۳۹) دررالحكام ج (٤) صـ (٦٩١) .شرح الْمَادَّةُ (۱۸۲۱) دررالحكام . ج (٤) صـ (٦٥٢) . الْمَادَّةُ (۱۸۰۱) مجلة الاحكام .

(۴) : الْمَادَّةُ (۱۸۲۷) مجلة الاحكام .